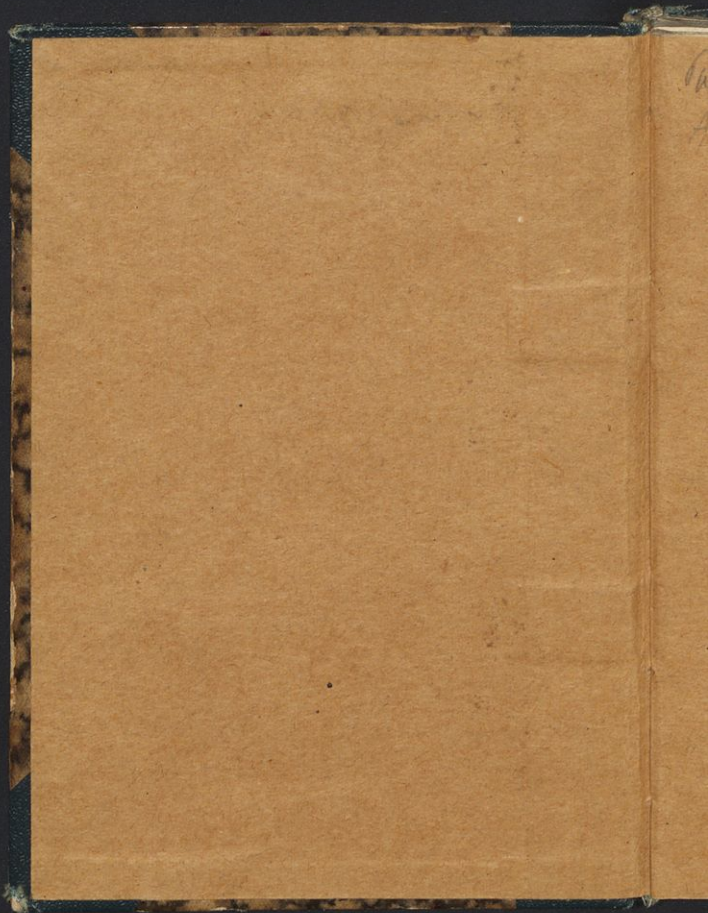


THE  
LIBRARY OF  
THE  
MUSEUM OF  
ART AND  
ARCHAEOLOGY  
OF  
THE  
UNIVERSITY OF  
CAMBRIDGE  
100 Brook Hill Drive  
West Nyack, New York 10994-2133  
Tel: (914) 339-7200  
Fax: (914) 339-7201  
www.library.museum-art-archaeology.org



1918.9.47

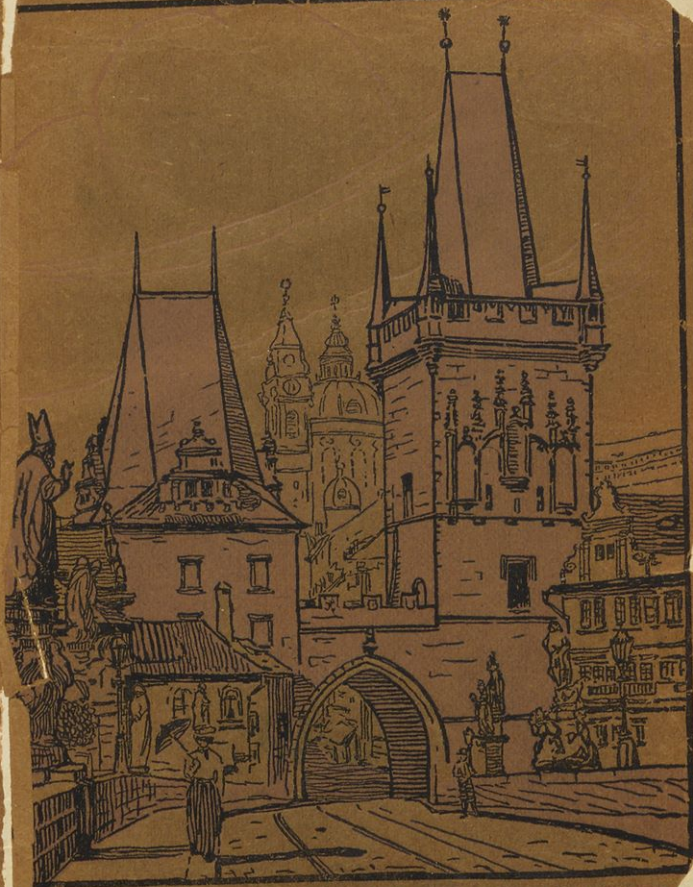
9148

AIR

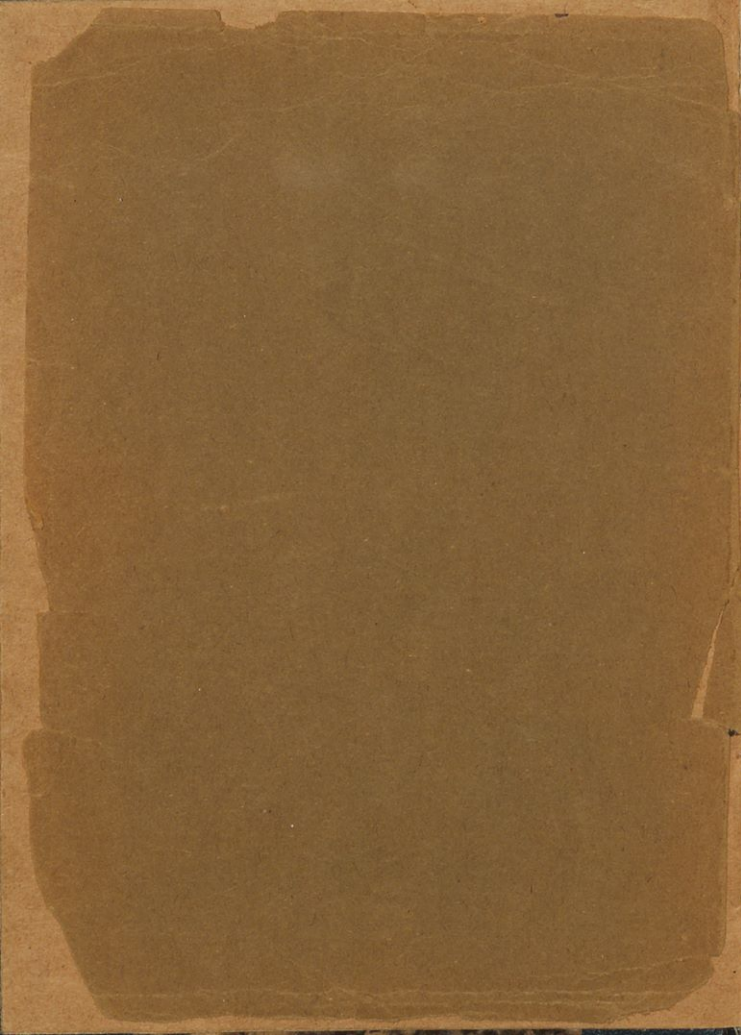
1918.9.47

1936





DRAGA



VODNIK  
PO PRAGI  
SPISAL JAN EMLER

TISKANO IN ZALOŽENO OD TVRDKE  
Dr. EDUARD GRÉGR IN SIN V PRAGI.



12

Nasledni odstavki naj služilo kot kratko navodilo onemu, ki si hoče ogledati zanimivejše, posebno ohranjene zgodovinske dele v Pragi. Ker se nahaja okoli *Smodniškega stolpa* (Prašná brána) razmeroma največ hotelov in postaj, lahko smatramo to mesto kot najprimernejše izhodišče vsem sprehodom po mestu. Popis je sestavljen tako, da si lahko vsakdo v hitrosti vse ogleda, kar je zanimivejšega v Pragi. Izpuščene so kolikormogoče vse historične date in dolgi popisi objektov, nasprotno pa se opozarja gledalca na vse krasote Prage. Ako želi kdo zadobiti vsaj površni vtis od mesta, naj si ogleda vsaj zanimivosti prvega obhoda. Pot, brez katere sploh ni mogoč ogled mesta, je natisnjena z navadnim tiskem, medtem ko označuje drobni tisk popolnoma natančen popis najslikovitejših kotov v Pragi. Te stranske poti se pa vselej vrnejo k glavni turi, tako da ni mogoče zaiti.

116



4153



99148

D. 8. v. 1936 dr. Fr. Kerič





Staromeški trg z rotovžem in Tynsko cerkvijo.

# I. PRAŠKE ZANIMIVOSTI.

---

---

## PRVI OBHOD.

NEJZANIMIVEJŠI DELI STARE PRAGE: SMODNIŠKI STOLP, MESTNI DOM, TYNSKA CERKEV, STAROMEŠKI ROTOVŽ, KARLOV MOST, MALA STRAN, STRAHOV, HRADČANI, KRALJEVIGRAD, STOLNICA SV. VIDA, BELVEDERE, VALDŠTAJNEVA PALAČA, CERKEV SV. TOMAŽA, MALOSTRANSKE PALAČE.

Ob najvažnejšem komunikačnem ozlju, ki ga krasi na novo-meški strani empirska fasada finančnega ravnateljstva (bivši sa:postan irskih frančiškanov hibernov), se vpenja na staromeški strani eden najzanimivejših spomenikov Prage, Praška brána. Ta je ostanek enega izmed osmih vhodnih stolpov v Staro mesto. Postavljena je bila za časa kralja Vladislava II. leta 1475 po vzoru staromeškega mostnega stolpa. Staviti jo je začel Václav Kameník; ker pa je bil v umetniškem oziru preveč površen, je delo dokončal Matija Rejsek iz Prostějova. Predvsem je on izvršil vso dekoracijo. Omembe vreden je stilizirani lev nad glavnim oknom v pročelju. Toda stavba, ki je zlasti v tridesetletni in sedemletni vojni mnogo trpela, ni bila nikoli popolnoma dovršena. V XVII. stol. je bila skladišče za smodnik, odtod tudi njeno sedanje ime. Do leta 1876 je bila v zelo slabem stanju, tega leta pa jo je dala mestna občina popraviti. Arhitekt Josip Mocker je leta 1880 delo dovršil in v mnogem izpopolnil njene okraske. Kar se notranjosti tiče, so posebno lepe bogato okrašene dvorane v obeh nadstropjih z ličnimi svodnimi rebri. (V prvem nadstropju je kamenito laško ognjišče.) V te prostore se je prostno moglo priti samo iz Kraljevega dvora; zavite stopnjice od zunaj so iz leta 1592. Na prostoru Kraljevega dvora je bilo pozneje do XVIII. stol. nadškofijsko semenišče. Sedaj so pa na ta prostor in na prostor bivše cerkve sv. Vojteha ter kadetnice postavili reprezentančni Občinski dom (Obecni dům). Prejšnji vhod v stolp je iz Občinskega doma zopet omogočen.

Reprezentančni Občinski dom je bil dovršen l. 1911 po načrtu arhitektov stavb. svetnika O. Polivke in prof. Ant. Balšánka. Za vsoto 6,700.000 K (brez zemljišča) je bilo postavljeno to obširno družabno zbirališče, ki se svojo notranjo opremo

popolnoma odgovarja vsem modernim zahtevam. Velika Smetanova koncertna dvorana (slikarska dela Karla Špillarja) in druge manjše dvorane, kakor predavateljska, konverzačna in restavračna, služijo izbornu svojemu namenu. V tretjem nadstropju so razstavne dvorane.

**Pri olepšavi pročelja Občinskega doma** so bili zaposleni sledeči umetniki: Karel Špillar, mozaikova slika na glavnem rizalitu. Ladislav Šaloun, dve skupini ob straneh glavnega rizalita, Ponižanje naroda, Vstajenje naroda. Karel Novak, dva nosilca luči na stebrih markize. Čeněk Vosmík, kip Matije Rejska na oglu pri Prašni brani. Frant. Rous, kip Duh zgodovine na atiki ravnotežnega oga. Antonín Mára, dve polufiguri Kmetica in Kmet na čelu, obrnjenem proti Celetni ulici. Josef Mařatka, kipa Drama in Godba na atiki ogelnega stopnjišča in Franta Uprka, kipa Dudak in Rusalka nad vhomom v ogelno stopnjišče ob Pariški in Petrograški ulici.

Ti kipi so izklesani iz peščenca. Antonín Štrunc, polufigure na zidcu ogelnega paviljona nasproti Trgovske komore, Arhitektura, Slikarstvo, Kiparstvo, Veda. Ta umetnik je napravil tudi figuralni nakit na mostiču k Prašni brani, Žida, Meščana, Meščanko in angelčke.

Umetniška okrasitev notranjosti: Ljudska restavracija v suterenu: Jakub Obrovský, slike Žetev, Kmetica in Kmet, napravljene v šamotovem mozaiku. Václav Jansa, Praga od Libnji (luneta na platnu). Roman Havelka, Praga od Podbabe (luneta na platnu). Josef Panuška, Praga z Riegrovih nasadov (luneta na platnu). Ameriški bar: Mikuláš Aleš, 11 koloriranih perorisb na papirju, ki je s platnom podlepljen, in sicer: Štirje letni časi, Čaplja in šest tipičnih figur, nanašajočih se na gostilničarsko obrt (Mesar, Kuhar itd.).

Restavracija v pritličju: Josef Wenig, dekoracijska slika Praga pozdravlja goste in Vinarstvo in Pivoarstvo (na platnu in lepljeno na zid). Vaclav Tomec, Hradčani zvečer (luneta na platnu).

Vestibul: B. Kafka, dva bronzovala reliefa Fauna in Flora.

Kavarna: Josef Pekárek, dekorativna figura fontane iz kararskega mramorja.

Biljardova dvorana v mezaninu: Jaroslav Šetelík, Križarski samostan, Most čez Črtovko, Mala stran iz Seminarskega vrta in Mala stran iz Schönbornovega vrta (slike v okvirju, obešene na zid).



I. nadstropje: Smetanova dvorana. Karel Špillar, štiri stenske slike in osem stropnih (slikano s tempera-barvami na zid), František Hergesel, medaljon Smetane na orgljah. Vladimír Astl, dva medaljona na poprsniku lož in galerije, Karel Bendl in Zdeněk Fibich. Ladislav Kofránek, tri medaljoni, Jan s Holešova, Bogoslav s Čehťic in Krištof Harant s Polžic, Josef Kalvoda, tri medaljoni, Václav Jan Tomášek, Fr. Škroup in Vilém Bldek. Karel Novák, dekorativne sohe nad stebrovjem, no-sečim glavni srednji del stropa, angelčki pod ložami in figure pod obema stranskima balkonom ter sredina proscenijevega loka. Ladislav Šaloun, skupini Slovanski ples in Moja domovina ob proscenijevem loku. Antonín Štrunc dekorativne figure nad vhodom v primatorsko dvorano in na glavnem hodniku v drugem nastropju.

Primatorski salon: Alfons Mucha, Alegorija slovanske sloge, slikana s tempero neposredno na obok. Slike na platnu, prilepljene na zid, ki predstavljajo občanske čednosti. Vstvarjajoča sila (Gospod s Pernštýna), Čuječnost (Hodi), Nепodajnost (Rogač z Dube), Samostojnost (Jurij Podjebradski), Pravičnost (Hus), Materinska modrost (Eliška Přemislóvna), Bojevitost (Jan Žižka), Zvestoba (J. A. Komenský). Tri stenske slike: 1. S silo k svobodi — z ljubeznijo k slogi, 2. Sveta mati naroda, sprejmi sina svojega ljubezen in navdušenost, 3. Ponižana, izmučena, povišana boš, sirota domovina.

Riegrov salon: Maks Švabinský, na zid slikani portreti (Svatopluk Čech, Jan Neruda, Jar. Vrchlický, Jul. Zeyer, Božena Němcová), (J. V. Myslbek, M. Aleš, Jos. Manes, B. Smetana in Ant. Dvořák). J. V. Myslbek, broncovo poprsje dr. F. L. Riegra.

Salon Palackega: Jan Preisler, dve stenski sliki in ena nastropna, slikane s tempero na platno in prilepljene na zid. J. V. Myslbek, broncovo poprsje Fr. Palackega.

Salon dr. Julija Grégra: Fr. Ženíšek, na stropu alegorije Poezije, Življenja in Smrti, na steni alegorije Bojne pesmi, Ljubavne pesmi in Žalostinke (slike na platnu). Stropne slike so že dovršene, stenske izdeluje gospod profesor v ateljeju. Emil Halman, broncovo poprsje dr. Julija Grégra.

Dvorana dr. Sladkovskega: Jos. Ulman, pokrajina nad kaminom v kotu na podiju (oljnata slika). Ladislav Kofránek, broncovo poprsje dr. Sladkovskega. Poleg teh slik visijo še: Beneš Knüpfel, Nereida, v Riegrovem sa-



lonu, Václav Jansa, Tabor, v slaščičarni I. nadstr., Viktor Stretti, Mala stran od Zlate studne, Karel Lieb-scher, Krumlov, hodnik II. nadstr. Pariška ulica, Dvořák, Karlov Tyn, Jelínek, Trósky, Václav Landa, Cerkev v Kočju, hodnik II. nadstr. v traktu ob Petrogradski ulici.

Skozi starodavno Prašno bráno pridemo v **Celetno ulico**, ki s par izjemami skoro cela reprezentira tip staropraške mestne ulice. V Celetni ulici, ravnotako v Karlovi, Mostni in Nerudovi, občudujemo umetniško znamenita pročelja, ki z detajli nakita silhuetami in prožnimi črtami izborno razodevajo smer nekdanjega oficialnega, aristokratskega in patricijskega življenja. Te ulice so tudi glede gradnje takratnih mest zelo poučne. Če gremo mimo nekaterih novih modernih hiš, zapa-zimo na desni strani tipično baročno poslopje Gospodarske kreditne banke s krasno štukaturno dekoracijo in karakteri-stičnim zidcem. Nekoliko naprej, na oglu Celetne ulice in Ovo-čnega trga (Ovocný trh), leži poslopje, v katerem je bilo v XVIII. stol. generalno vojaško poveljstvo; sedaj pa je tu de-želno sodišče, kjer hranijo važne dokumente češke pravne zgodovine, za zemljiško posest prevažne knjige, znane zemlji-ške deske kraljevine Češke. Poslopje ima jako lep portal in lično balkonovo ograjo; sohe spominjajo na novčarski urad, ki je bil tukaj do l. 1783.

Celetna ulica si je zlasti v zadnjem delu ohranila svoj staro-praški značaj. Na živahno ulico strme krasni stari portali in fino grajene fasade (št. 19, 17, 13, 12, 11 s prijaznim dvori-ščem). Koncem ulice na desni pa kipi proti nebu Týnska cer-kev (kostel Týnský), starodavna priča velikih dogodkov, ki so se pred stoletji odigrali na tem zgodovinskem prostoru.

Kdor ima več časa in si hoče temeljiteje ogledati zanimive in pristne koticke Stare Prage, krene iz Celetne ulice skozi prehod hiše št. 595—17 v Štupartsko ulico. Na dvo-rišču omenjene hiše je postavljena lesena soha Herkulova, ki se prišteva med najboljše skulpture rudolfske dobe. Par korakov na desno po Štupartski ulici stoji cerkev sv. Ja-koba, ki je za cerkvijo sv. Vida na Hradčanih najdaljša v Pragi. V cerkvi vidimo mnoge zanimive slike čeških cerkve-nih slikarjev iz baročne dobe (freske na oboku so Q. Vo-glove), lepo kovana pasarska dela in krasno nagrobnico gro-fa Jana Vaclava Vratislava Mitroviškega; ta spomenik je iz-vršil leta 1718 Fr. Maks. Brokoff po načrtu Jana Bernarda Fischerja. Cerkveni kor je iz začetka XIV. stol., prvotna cer-kev pa je bila posvečena leta 1374. Sijajna današnja olepša-va, ki datira iz leta 1689, ko je bila cerkev pogorela, je ba-

ročna. Tega ali onega bo nemara zanimala tudi človeška roka, ki visi na desni strani glavnega vhoda. Kakor pripoveduje pravljica, je to roka tistega grešnika, ki je hotel leta 1400 ukrasti dragocenosti Matere božje na glavnem oltarju. Ko je segel po Marijin diadem, se mu je odtrgala roka. V večem spomin in svarilo so privezali roko na verigo in jo pritrčili na sedanje mesto. Na severni strani cerkve, torej na levici glavnih vrat, je zanimiv gotski križni hodnik; nekaj njegovih obokov je še prvotnih.

Skozi hišo št. 645—9 pridemo na Tynsko dvorišče (Týnský dvůr), ki ga imenujejo tudi Ungelt. Tu je bila od srede IX. stol. do l. 1774 mitnica, kjer so pobirali davek od blaga, ki so ga trgovci pripeljali v Prago. Današnja poslopja na zahodni strani tega zanimivega kupčijskega prostora so iz druge polovice XVI. stol. (na portalu pri zahodnem prehodu vidimo letnico 1560, na drugem pa 1559). Na desni strani izhoda je stara loža poleg nje pa še sedaj ljubki ostanki renesančnega kiaroskura s figuralno slikarijo (Paridova sodba in biblijske scene). Na oboku izhoda beremo napis »Marnost nad marnosti a všcko marnost« (Nečimernost nad nečimernostjo in vse, je nečimernost). Ungeltovo pročelje, ki je obrnjeno proti Tynski cerkvi, se odlikuje zaradi svojega čistega renesančnega sloga; pred petdesetimi leti so ga še krasile čedne sgrafito-slike.

Tynska ulica, v katero smo prišli s Tynskega dvorišča, ima še dandanes docela srednjeveško lice; starinske gotске hiše, ki se po davni šegi gnetejo druga v drugo, učinkujejo hladno, resno in tesnobno. Omenjamo številko 630 »u Prstenu«, ki je bila zidana v začetku XVII. stol. Sosednja hiša št. 627 z markantnim čelom je bila nekdanj last Vaclava Budovca iz Budova, ki je bil leta 1621 obglavljen na Staromeškem trgu zaradi vpora proti cesarju Ferdinandu II. Tam, kjer je danes nova hiša s spominsko ploščo, je stala rojstna hiša slikarja Karla Škrete.

Skozi krasni portal nasproti Skretove hiše (leta 1908 je bil renoviran), ki ga diči lep relief Kristusovega trpljenja, vstopimo v **Tynsko cerkev**.

\*

Tynska cerkev je bila zgrajena v XIV. stol., le zvonika sta mlajša. Levi je bil sezidan za časa kralja Jurija, desni pa šele l. 1511 za kralja Vladislava. Cerkev je razdeljena v tri ladje; ima tudi stolpno galerijo kar je v tej deželi nekaj nenavadnega. Zaradi pridig Konrada Waldhauserja in Miliča iz Kromeríža je cerkev že v XIV. stoletju daleč naskoli zaslovela. Tu je tudi



Smodniški stolp in Representančni dom.



deloval mojster Jan iz Rokycan, čegar grb vidimo na stebru ob velikem oknu glavne ladje. V njej sò se odigrali imenitni dogodki, ki napolnujejo najznamenitejša poglavja praške verske zgodovine. Do leta 1621 je bil Tyn stolna cerkev praških utrakvistov. Leta 1679 je požar uničil streho; današnji obok je iz tistega časa. Mnoge stare dragocenosti, n. pr. prižnica iz XIV. stoletja in krstni kamen iz leta 1414, zaslužijo našo pozornost. Omenimo naj tudi gotsko razpelo na koncu leve ladje in gotski kip Madonne, v desni ladji pri zakristiji. Pod velikim gotskim baldahinom, ki ga je izdelal Rejsek iz Prostějova, je bil nekdanj grob utrakvističnega škofa Avgušтина Luciana, pozneje pa sv. Lukežu posvečeni oltar slikarske cehe. V glavni ladji počiva tudi sloviti zvezdogled Tycho Brahe (grob je iz l. 1601). V glavnem oltariu je Škretova slika Marijino nebovzetje, v prezbiterijih stranskih ladij pa so krasne gotske figuralne konzole. Em. Maxov kip sv. Cirila in Metoda je podaril cerkvi cesar Ferdinand leta 1845.

Izstopimo iz cerkve, zopet skozi prej omènjena severna vrata in krenimo po Tynski ulici na levo; pridemo na

### STAROMEŠKI TRG

(Staroměstské náměstí). Na desnem oglu Tynske ulice in Staromeškega trga stoji starodavna hiša »pri Zvonu«, na levici pa imamo kolone ene izmed najstarejših hiš tega trga.

Z obširnega Staromeškega trga se nam odpre jako lep razgled na imponantno poznogotsko stavbo Tynske cerkve. Na velikem čelu med obema stolpoma je bila nekdanj soha Jurija Podjebradskega; sedaj je niša prazna. Tam, kjer stoji dandanes kip Marije Device, je bil do leta 1623 debelo pozlačeni kelih iz medi; iz njega so pozneje napravili žarke okoli Marije. Pod stolpno galerijo je nekaj grbov onih imenitnikov, ki jih na ta ali oni način omenja zgodovina Tynske cerkve. Veliko pročeljno okno z bogatim krogovičjem zakrivata dve stari hiši. Hiša št. 604 je po obliki najstarejša na tem trgu; njene kolone so iz XIV. stoletja, obe renesančni čeli sta kakih dvesto let mlajši. V tej hiši je bila t. zv. Tynska šola, na kateri je poučeval tudi stavitelj Prašne brane, Rejsek. Fasada sosedne, sedaj trinadstropne hiše je bila prenovljena sredi XIX. stol.; gotske kolone pa so še prvotne. Na levi strani Tyna sili v ospredje rokokoška palača Kinska, prej Goltzovska, za katero je napravil načrte Kilian Ignac Dienzenhofer; izvršil pa jo je začetkom druge polovice XVIII. Anselm Lurago. Ostali dve hiši na ti strani trga sta sicer novi, toda zidani sta v starinskem smislu, da ne kvarita, uřisa. Tudi severna stran Staromeškega trga je nova, edino izjemo dela poslopje št. 930—11, bivši pavlanski



*Mikulášská třída*  
samostan (s konca XVII. stol.). Tam, kjer se začenja široka nova Nikolajska cesta (Mikulášská třída) je stalo pred začetkom velikih asanačnih del starega in sosednega Židovskega mesta starinsko Krenovo poslopje, Rastoči promet je zahteval široke, moderne ulice; dragoceni izdelek davnine je moral pasti. Celotna slika Staromeškega trga je seveda zaradi odstranitve te hiše, katere zgodovina sega še v gotsko dobo, mnogo izgubila. Krenova hiša je bila priča skoro cele zgodovine Staromeškega trga. Stala je že v oni dobi, ko je bil trg glavno tržišče in središče trgovine in obrti. Pred njenimi zidi odigrali so se za zgodovino Prage velevažni dogodki, ki nam takorekoč tolmačijo in komentirajo žitje in bitje nekdanjih Pražanov. Dne 21. junija 1621 je gledala na ono krvavo moritev, ko je bilo obglavljenih 27 voditeljev čeških stanov, ki so se zoperstavili cesarju Ferdinandu II. (Imena teh mož so napisana na plošči, ki so jo odkrili l. 1911 na rotovžu.) (S tridesetletno vojno je tudi v zvezi Marijin steber, ki ga je sredi trga postavil cesar Ferdinand v zahvalo, da se je Praga osvobodila Švedov.) Pravitako je ta regulacija Prage tukaj okoli trga provzročila temeljite prezidave »velikega rynka«; da je pri tem padlo mnogo tega, kar je bilo neločljivo-spojenega z njegovo zgodovino, je razumljivo.



Husov spomenik.

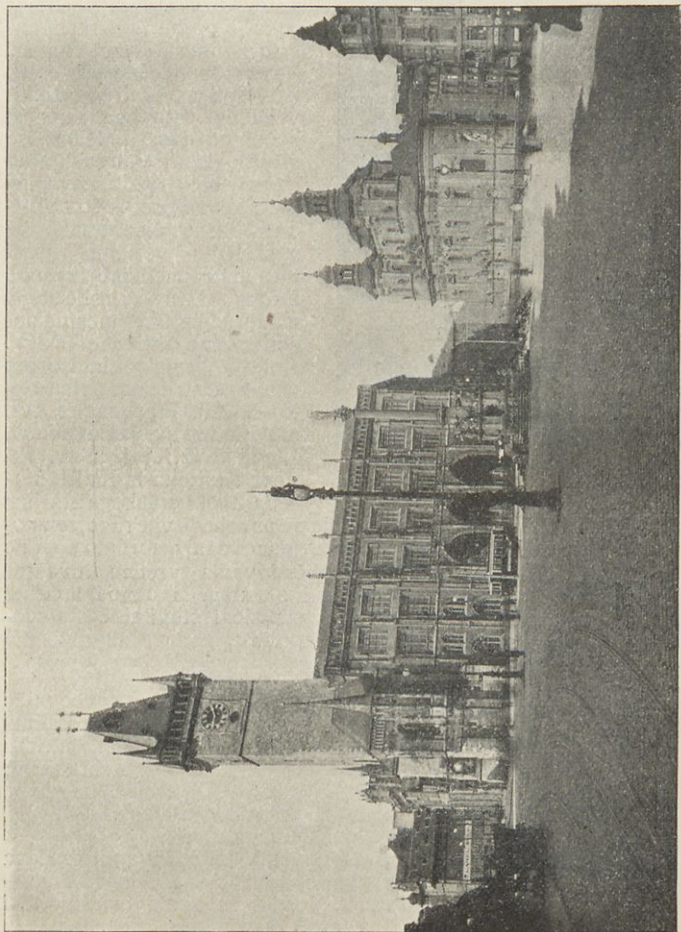
Kmalu bo okrašen staromeški trg s **Husovim spomenikom**, katedra načrt je napravil Ladislav Šaloun. Tako sebo pridružit starejšim husitskim spomenikom še ta. Spomenik sicer še ne stoji, vidi že podstavec.

Do današnjih dni nespremenjena je ostala samo južna stran trga. Stopajoča pa zopet padajoča črta hišnih čel — ki se nadaljuje v Celetni ulici — je tako namenoma zidana, da oživi in variira silhueto. Tudi ta stran ima svojo zgodovino. Krasne portale (n. pr. štv. 551—21) zakrivajo tupatam izveski in reklamne table. Na oglu Železne ulice, v štv. 548, je stanoval skof Avguštin Lucian, čegar mavzolej je v Tynski cerkvi še ohranjen. Hiša ima prehod z mrežastim svodom od Mat. Rejska.

Najznamenitejše zgodovinsko poslopje na tem slavnem trgu pa je **rotovž** (radnice). Prvotna hiša je bila kupljena v občinske svrhe leta 1338, pozneje pa je bila mnogokrat prezidana in razširjena. Ono pročelje, ki je obrnjeno proti Tynski cerkvi, je bilo postavljeno šele med leti 1838 in 1848 na prostoru prejšnje gotske stavbe (načrte je napravil arhitekt Nobile a popravil jih je zaradi njih neprimernosti arh. Bergmann. Na levi strani tega psevdogotskega krila pa je ohranjen eden izmed najkrasnejših spomenikov praške gotike, prelepa kapela iz XIV. stol. (l. 1381 posvečena) z zalim nekdanjim nakitom, s kamenitimi stebriči na oglih, s krasnimi baldahini nad svetniki in starodavnimi grbi praških rodov. Enostavni podstavek kapele je bil pred tremi desetletji restavriran. Ta kapela tvori prehod k onemu staremu kompleksu rotovža, ki je obrnjen proti manjšemu delu Staromeškega trga, proti Železni in srednjeveški Melantrichovi ulici.

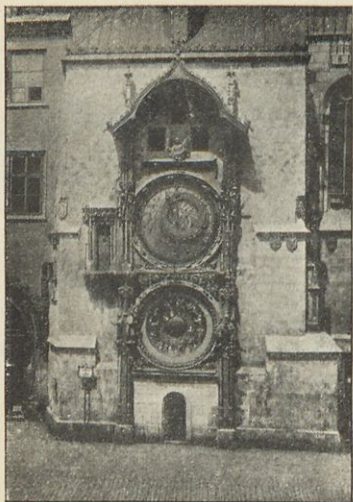
Zgornji del stolpa je dobil današnjo zunanost začetkom XIX. stol. Južno pročelje si je v portalu in renesančnem oknu z napisom Praga caput regni ohranilo zanimivo olepšavo iz Vladislavske dobe (XV. in XVI. stol.) V vznožju stolpa je stara ura, Orloj imenovana, ki jo je napravil leta 1490 mojster Hanuš. Ta komplicirani stroj, ki ne kaže samo ur, ampak ima tudi svoj koledar (tudi prestopna leta), planete in mesečne faze, so imeli do XVIII. stoletja za pravo svetovno čudo. Ljudje seveda najbolj občudujejo spreved apostolov, ki se prikazujejo v lini, ko ura bije. (Čas Orloja ne soglaša s pravilnim praškim časom; da se občinstvo lahko orientira, je razlika obeh časov napisana na tablici poleg Orloja.) Slika pod uro je napravljena po J. Manesovem originalu, ki se nahaja sedaj v Moderni galeriji.

Ta tarča se vsaki dan pomakne za eno črto naprej, in tako označuje koledar.



Statomeški rotovž, pravoslavna cerkev in Marijina soha.





Starodavni orloj na staromeškem rotovžu.

mesta iz Vladislavske dobe, ki jih je po osvoboditvi Prage pomnožil Ferdinand III., baročna peč in Seidanovo mramornato poprsje Jurija Podjebradskega tvorijo občudovanja vreden inventar te dvorane. Na oknih so napisani najvažnejši dogodki češke in praške zgodovine. Tu so tudi razloženi številni častni darovi, ki jih je dobila glava čeških mest, Praga, ob različnih slavnostnih prilikah.

Sosedna občinska dvorana je mlajša, kar se tiče opreme. Poslikani leseni strop, ki se po slogu in dekoracijskih motivih močno razlikuje od stropa v posvetovalnici, je iz časa Ferdinanda III. (po letu 1648). V tej dvorani je shranjenih tudi nekaj praporov bojni ščit iz početka XV. stol. in model rotovža iz jožefinske dobe. Iz te dvorane je vhod v kapelo, ki je bila restavrirana v 80. letih XIX. stol.

V veliki zbornični dvorani, ki je bila dokončana leta 1879 in moderno opremljena leta 1911, je Canova-Straširýbkov portret cesarja Franca Jožefa in znani orjaški sliko Vaclava Brožíka: »Jan Hus pred Kostniškim koncilem« in »Izvolitev Jurija Podjebradskega češkim kraljem«, Brožíku je

Skozi bogati poznogotski portal, ki nosi letnico 1652, vstopimo v rotovski vestibul; slike je po M. Alešovem načrtu napravil Karel Špillar. Nove stopnjice nas privedejo k dvoranam, ki so najzanimivejši del rotovža. (Kdor si hoče notrajnost ogledati, se mora oglasiti v prezidiju ali pa pri portirju). Je tu v prvi vrsti stara posvetovalnica: Krasno členkovani, na pozlačenih verigah viseči trami, stropne slike iz dobe Rudoífa II. in starinske stene nudijo lep primer mestne posvetovalne dvorane iz XV. stoletja. V njej vidimo znake ceh, krasno rezan Kristusov kip iz XV., Madonne iz XVI. stoletja, kip sv. Vaclava in sv. Ljudmile iz XVII. in sv. Janeza Krstnika iz XVIII. stoletja. Znaki praškega Starega

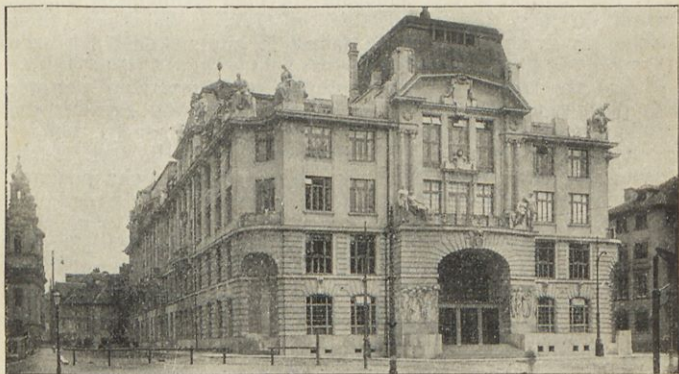


pri teh slikah s svetom in dajanjem pomagal Slovenec Šubič. Mramornati portal na hodniku z napisom Senatus, je s konca XVI. stol.; prej je bil na mostnem uradu na Križarskem trgu pri Karlovem mostu; bogato okrašena vrata v njem z letnico 1619 pa so iz malostranskega rotovža. Nasprotni portal z napisom Presidium, je le kopija prvega. V primatorski dvorani so portreti nekdanjih primatorjev in županov, zlasti vseh od druge polovice XIX. stoletja naprej.

Rotovška poslopja, v katerih se nahajajo pravkar opisane dverane, dajejo trgu originalno lice in imajo razven nekaterih notranjih prezidav jako zanimive štilove detajle.

Nasproti južnemu rotovškemu pročelju stoji vrsta zanimivih starodavnih hiš s kolonami, z dragocenimi, žalibog tupatam že pokvarjenimi portali in s slikovitimi dvorišči. Tu se odcepi od trga tudi mračna Melantrichova ulica, ki nam dobro predočuje skromno srednjeveško ulico.

Na desni strani tega rotovškega dela pa stoji v trg pomaknjena dragocena renesančna hiša »u Minuty«, ki ima krasen lunetov zidec; njegove lično kovane mreže hranijo sedaj v Mestnem muzeju. Takoj za to hišo je drugi staromeški, v tlorisu že skoro nespremenjeni trg, t. zv. »malý ryneček« — **Mali trg** (Malé náměstí).



Nova palača za mestne urade.

Kogar bi zanimala specifično za Prago značilna stara ulica, naj zavije po Melantrichovi ulici ob njenih visokih hišah, ki vzbujajo tako čemerno razpoloženje, k najbližjemu križišču s Kožno ulico. Na levici ima hišo št. 475 »u dvou zlatých medvídků« iz XVI. stol. s krasnim renesančnim portalom in neveliko, dasi zanimivo ložo.

Skozi prehod (nasproti Kožne ulice) pod bivšim servitskim samostanom z izbočenimi okenskimi ograjami, pridemo na dvorišče cerkve sv. Mihaela, ki ima bogato zgodovino, zlasti iz husitske dobe; sedaj uporabljajo cerkev za skladišče papirja. Odtu krenemo naprej in potem na desno skozi prehod pod Richtrovo hišo; smo zopet na Malem trgu.

Sredi trga je vodnjak s krasno renesančno ograjo. Starinske hiše, ki se zadaj naslanjajo na rotovž, so si še ohranile stare kolone.

\*

Tudi ozka in kriva **Karlova ulica**, ki se odcepi od zahodnega dela Malega trga, nudi lep primer staropraške ulice; ona je baš ena najbolj tipičnih. Na severni strani zapira Mali trg čedna empirska fasada visoke hiše št. 145—29; s prvega ovinka Karlove ulice (na levo je hiša št. 147—11 s krasno mrežo nad vratmi) zagledamo pred seboj na Husovi cesti (třída = cesta) visoko renesančno čelo hiše št. 229. Par korakov na desno po Husovi cesti pa stoji palača *Clam-Gallas* (št. 158—20), ki je ena najlepših stavbnih spomenikov Prage. Zgradil jo je v letih med 1715 in 1722. v baročnem slogu Fischer iz Erlacha. Na atiški fasadi je bilo nekdanj 13 krasno izviršenih skulptur. (Nekaj teh hranijo v umetno-obtrnem muzeju.)

Takoj na koncu Husove ceste pa stoji mogočno poslopje *Klementina*. Na tem prostoru so bile nekdanj zgradbe dominikanskega samostana, ki jih je cesar Ferdinand I. podaril jezuitom. Od polovice XVII. do polovice XVIII. stol. je postavila Jezusova družba današnji ogromni kompleks poslopij, ki jasno govore o nekdanji moči in umetniškem stremljenju praških jezuitov. Po razpustu jezuitskega reda l. 1773 pa služi *Klementin* vseučiliškim namenom. V najnovejšem delu *Klementina*, ki je obrnjen proti Husovi cesti, je vseučiliška knjižnica, — z znano lepo bibliotečno dvorano iz leta 1727 s stropnimi slikami J. Hiebla, — ki šteje danes 380 tisoč zvezkov. Tu so shranjeni dragoceni rokopisi, prvotiski in znameniti dokumenti češke umetnostne in literarne zgodovine.

V *Klementinu* sta ohranjeni dve cerkvi, sv. Klimenta in sv. Salvatorja, laška in zrcalova kapela. Nasproti *Klementinu* na *Marijinem trgu* (*Mariánské náměstí*) je zgradila praška

občina po načrtih stavb. svetnika O. Polívke svoje novo administracno poslopje, v katerem so različni občinski uradi, mestne blagajne in komptoarji. Plastika na pročelju je izvršena po osnutkih St. Sucharde, Bog. Kafke in J. Mařatke.

Kdor noče iti skozi Klementin, gre od Clam-Gallaske palače dalje po Karlovi ulici ali pa se obrne od Klementinskega portala na levo v Seminarško ulico [Seminářská ulice] in pride vé [veliko] Karlovo ulico. Na oglu Seminarske in Karlove ulice stoji starodavna hiša št. 175-2 »u Zlaté studně«; njeni reliefni okraski na pročelju Klementina po Karlovi ulici vidimo nekaj lepih in zanimivih baroč-

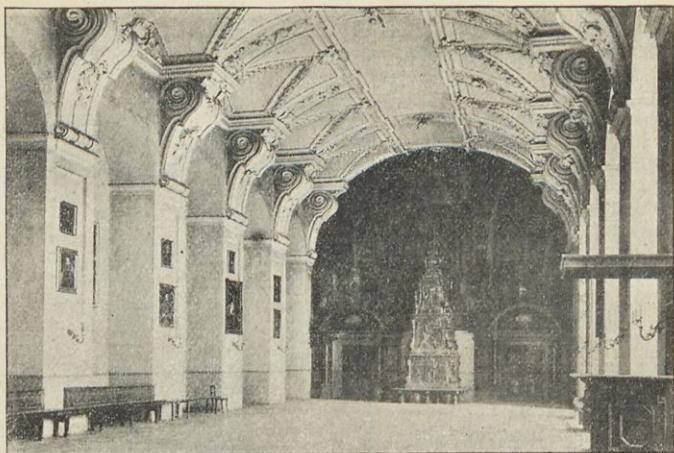


Vhod v Clam-Gallasovo palačo.

nih hiš [št. 8] ter lepa perspektivično mišljena železna vrata pred laško kapelo. Te kapele iz XVI. stol. se drži cerkev sv. Klimenta, ki jo je zgradil v drugem desetletju XVIII. stol. arhitekt Fr. Maks. Kaňka; freske so Hieblove, slike Brandlove in kipi Braunovi. Takoj za cerkvijo sv. Klimenta pa je cerkev sv. Salvatorja, ki ima pročelje obrnjeno na Křižarski trg. To je prva jezuitska cerkev v Pragi. Postavljena je bila v letih od 1575 do 1601. [loža in kupola sta iz srede XVII. stol.] Tudi očesu površnega opazovalca ne uidejo lična pasarska dela in renesančni nakit cerkve. Kdor pa gre skozi dvorišče Klementina, vidi na drugem seminarnem dvorišču med domovjem J. Maxov kip, ki spominja na boje študentov s Švedi leta 1648.

Skozi Klementinski izhod poleg tega spomenika pridemo na najbolj ohranjeni trg stare Prage, na **Křižarski trg** (Křižovnícké náměstí), ki ga lahko imenujemo trg katoliške cerkve iz porenesance. Njegova krasota, njegov zgodovinski blesk lepo zaključuje prvi del one triumfalne reprezentativne poti, ki se začne s Celetno ulico.

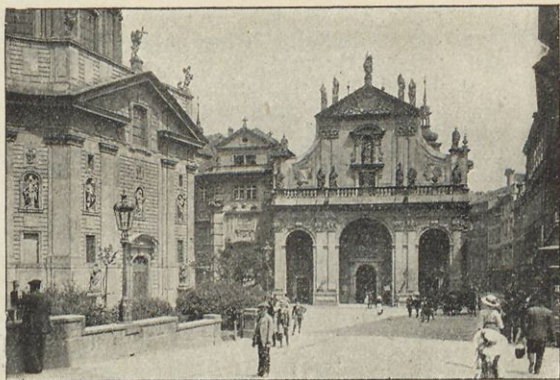




Refektorij v Klementinu.

Križarski trg napravlja na gledalca izboren utis, pogled čez Vltavo proti Praškemu gradu je nepopisljiv. Najčastitljivejši spomenik trga, krasni Mostni stolp (Mostecká věž), ki se dviga na začetku Karlovega mostu, se prišteva k najlepšim umotvorom dobe Karla IV. in Vaclava IV. Gledalca opozarjamo na sohe deželnih patronov obeh omenjenih vladarjev, na grbe dežel, katerim sta vladala, in na druge manjše okraske, ki so raztreseni po stolpu, n. pr. na skulpture konzol in na fine slike na oboku prehoda (simbol vodomca, kopajoča Suzana v beli srajci). Stolp je nekdanj služil obrambi. — Bronzova soha Karla IV., ki jo je zasnoval Haehnel in vliil Burgschmiet v Norimberku, tvori s stolpom harmonično celoto.

Križarska cerkev sv. Frančiška Serafinskega, enostavna v svojih konturah in interesantna zaradi zgodnje baročne oblike, je bila zgrajena od l. 1679 do l. 1687 po načrtih Karla Luraga. Prej je bila na tem mestu cerkev sv. Duha. Sohe na fasadi je napravil Andrej Quitainer. Steber s soho sv. Vaclava na desnem oglu cerkve je bil pred Mostnim stolpom dokler je stala tam mitnica; ko so to podrli, so ga prenesli na sedanje mesto. V notranjosti cerkve so najlepše umetniško delo freske na kupoli, ki jih je vstvaril V. L. Rainer; slike v prezbiteriju pa so delo J. K. Liške, Velikanska stropna freska



Křiževniški trg s cerkvijo sv. Salvatorja.

»Poslednja sodba«, ki je bila dokončana leta 1723, diha vso silo in žar prve vstvarjajoče dobe Rainerjeve; njena dovršena lepota nemara nima para v tej panogi češke umetnosti.

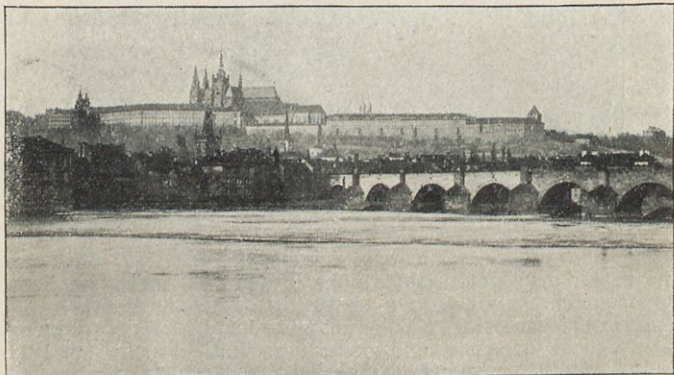
Križarski samostan z bogatim arhivom in dragočeno knjižnico je dobil današnjo obliko šele v sredi XIX. stol. Leta 1911 pa so zgradili po načrtih J. Sakařa nova krila v smeri k Križarski ulici in deloma tudi nad reko. Poslopje nad levim predorom (št. 189—2) je palača nekdanjega kneza Colloredo-Mannsfelda s krasno baročno reprezentativno dvorano.

Stolp nad mlino na levi strani mostu je bil sezidan že leta 1849; potem je nekolikrat pogorel, današnjo podobo je dobil leta 1884.

Na Mostni stolp so obesili glave onih čeških mučenikov, katere so obglavili dne 21. junija zjutraj leta 1621 na Staromeškem trgu. Po obeh straneh Karlovega mostu so razvrščeni umotvori najslavnejših mojstrov praškega baroka iz konca XVII. in začetka XVIII. veka. Do tega časa je bil most brez teh kipov, ki dajejo njemu kakor tudi podobi cele Prage tako slikovit izraz.

Izmed 28 kamenitih in 2 kovinastih skupin in kipov so najlepší M. Braunov kip sv. Ivana (prvi v levo, prvotni iz leta 1711, današnji je l. 1908 kopiran), potem kovinasti križ (tretji na desno), — Jezusovo telo je iz leta 1657, popravljeno leta 1717, — zlasti pa je lepa zgodovinska sv. Luitgarda (dvanajsta na levo), ki jo je leta 1710 izklesal M. Braun. Bronzova soha

sv. Janeza Nepomuka je bila vlita leta 1683 v Norimberku po J. Brokoffovem modelu. Najbližji kip na desnici sv. Antona Padovanskega iz l. 1707 je napravil O. Mayer, od tega tretji je Brokoffov sv. Kajetan; za tem pride edina mramornata soha na mostu, sv. Filip Benitius (Mendel 1714). Na podstavkih, ki so dandanes prazni, — ta del mostu je leta 1890 odnesla Vltava s kipi vred — sta stala kipa sv. Frančiška Ksaverja in sv. Ignaca Loyole (Brokoff 1711).



Pogled na Hradčane, Karlov most.

Današnji Karlov most je znamenit dokument češke umetnostne in naboženske zgodovine. Ta starodavni most pa ne zanima samo zgodovinarja, na njem se rad pomudi tudi turist, da se naslaja ob razgledu, ki se pred njim razgrinja. Izza ogromnih zidov Hradčanskega gradu štrli v oblake impozantna cerkev sv. Vida; nižje spodaj se tlačijo v nemi gneči hiše malostranske, ponosne hčere davne minulosti. Burna stoletja so vihrala preko njih in jih oplazila z neusmiljeno pestjo; strla jih niso. Pod vsem tem hladnim kaosom starodavnih zgradb pa se nagajivo in brezskrbno smehlja veselo zelenje otoka Kampe ob Črtovki. To obrežje, polno vrtov in starinskih hiš, so krstili na lepo ime: Praške Benetke. Mesto pa, ki leži pred nami, se imenuje Mala stran.

**Mala stran** (Malá strana), ki je dandanes večinoma baročno mesto, je mesto meščanstva in tihih aristokratskih vrtov, najbolj poetičnih, kar jih Praga sploh ima. Že s Karlovega mostu





Křiževní samostan.

je videti na pobočju Petrina (Petřín) višje položene partije Seminarskih in Schönbornovih vrtov.

Malostranska mostna stolpa in bližnja malteška cerkev so skoro zadnji, zato pa situacno najlepši ostanek gotske periode tukaj na levem bregu. Desni mostni stolp je bil zgrajen istočasno s staromeškim, levi s poznejšim renesančnim čelom pa je ostanek nekdanje utrdbe Juditinega mostu. Za stolpno skupino, ki je dala že tolikerim umetnikom snov za slike, se nam nepričakovano odpre prospekt Mostne ulice (Mostecká ulice), polne zanimivih baročnih in rokokoških poslopij, prospekt ki ga smelo končuje dominanta cele malostranske panorame, kupola cerkve sv. Nikolaja. Takoj za mostnima stolpoma na levi strani stoji renesančna, sedaj že prezidana hiša »u Šteiniců«, nekdanji Saški dvor (št. 55—3), katerega zgodovina sega v dobo Karla IV. Hiše nasproti poslopja »u Šteiniců« so zgrajene na prostoru, kjer je bil nekdanj dvorec praških škofov in nadškofov; ostanki nekdanjega stolpa ohranili so se do danes na dvorišču hiše št. 46—16.

Od Mostne ulice se odcepi na levi Kopalíščna ulica (Lázeňská ulice), ki pelje k malteški cerkvi, Nosticzovi palači in na prijazen Trg velikega priorjata (Velkopřevorské náměstí). Na desni strani, nekoliko korakov naprej nasproti krasne palače

grofov Kaunicev je Jožefska ulica (Josefská ulice); na njenem koncu vidimo lepi, arhitektonično izborno rešeni portal cerkve sv. Tomaža. Mostna ulica preneha na Malostranskem trgu.

\*

Kdor hoče poznati najtišje kotičke Male strani, zavije okoli biše u »Šteiniců« v Kopališčno ulico (Lázeňská ulice); kmalu pride k malteški cerkvi, ki ima znamenit kor. V samotni



Mostni stolpi na Male strani.

cerkvi vidimo poleg drugih slik tudi veliko Škretovo platno Zmaga pri Lepantu. Pred današnjo cerkvijo črné ostanki starejše cerkve, ki je pogorela. Na cerkev se naslanja baročno poslopje malteškega velikega priorjata. Ta lepa palača hrani v svojih sobanah znamenite spomenike interierne umetnosti; med njene najlepše dragocenosti spadajo krasne gobeline. Nasproti tej palači stoji poslopje grofa Bouquoya in nekoliko naprej, na spodnjem koncu trga pri mostu na Kampo je palača nekdanj Hrzanovska, s krasnim vhodom. (490—1.) Pot nas pelje iz Velkopřevorského trga po ulici istega imena na Malteški trg (Maltézské náměstí). Tu je soha sv. Janeza Krstnika, ki je bila svoj čas obdana od ličnih vodnjakov. Okoli trh hiš s krasno obokanimi hodniki pridemo k Nostiški palači. Srednja izmed omenjenih hiš »pri sedmih hudičih« nazvana je nekdanja palača Jana Pavla iz Nedaby-

lic; okrašena je s krasnimi nadstropnimi slikarijami. Danes je tu Deylovo vzgajališče slepcev.

Nostiška palača pohaja iz 2. polovice 17. stol. in je bila od tedaj večkrat prenovljena in popravljena. Krasne zbirke medenih izdelkov, bogata knjižnica in arhiv, ter zbirka denarja in keramičnih predmetov je pristopna tudi širšemu občinstvu. Dalje je znano, da se tu nahaja galerija slik, okoli 300, ki že same s svojo dragocenostjo in krasoto zaslužijo, da si jih vsakdo ogleda. Tu so zastopani slavni slikarji Rembrandt, Rubens, Reni in mnogo drugih.

Pred **Nosticzovo palačo** se razprostira po obeh straneh Črtovke krasen vrt. Od Nosticzove palače se vrnemo po Prokopski ulici (na levisi vidimo dve krasni hiši iz prve polovice XVIII. stol.) v smeri k cerkvi sv. Nikolaja ter pride-mo v Karmelitansko ulico. Tej ulici je dala ime cerkev Device Marie Zmagovalke pri nekdanjem karmelitanskem samo-stanu, ki je oddaljen od Prokopske ulice kakih 300 korakov.

Cerkve je bila zgrajena začetkom XVII. stol. za nemške luterance, katerim je bila vzeta l. 1622. in izročena karmeli-tancem. V sebi hrani mnogo slik čeških mojstrov in sohico svetovnoznanega usmiljenega Jezuščka. (Pod cerkvijo so »katakombe« z ostanki mrtvih redovnikov.) Od ogla Pro-kopske ulice na desno se pride po prostoru, kjer je stala nek-danja renesančna hiša »pri Golijatu« in hiša »pri ključu«, na **Malostranski trg** (Malostranské náměstí).

\*

Če bi ne bilo novih stavbenih naprav, ki so jih zahtevale komunikacijske razmere, bi bil Malostranski trg še danes najslj-kovitejši in poleg tega najbolj ohranjeni zgodovinski praški trg. Kolone, zidane od Mostne ulice (Mostecká ulice) navzgor vsporedno s cerkvijo sv. Nikolaja do nekdanjega Laškega trga, zdaj pa pretrgane vsled podrtih hiš, so se nadaljevale poprej v oglu tudi na vzhodni strani trga — od novega poslopja Ma-lostranske posojilnice pod krasnim baročnim domom Petzol-dov (st. št. 37—24 n.) z zanimivimi slogovimi detajli v in-terieurih, proti ogelni hiši nekdanjega Malostranskega rotovža (st. št. 35—22 n.). Na severni strani se vlečejo kolone v ne-pretrgani vrsti pod Sternberško palačo z sgrafitovanim ogel-nim pomolom navzgor k domu »u Montágu«, obširnem po fasa-di in tlorisu (6—19). Ta dom je bil nekdaž last Smiříških gospo-dov.

Sredino Malostranskega trga v podnožju cerkve sv. Nikolaja in njenega očarujočega zvonika zavzema skupina hiš, v kateri





Cerkev sv. Nikolaja.

vzbujajo našo pozornost posebno hiša št. 5, ki je nekoliko v trg pomaknjena; ima bogato členkovano pročelje in simpatično zasnovo. Hiše Malostranskega trga s kolonami so večinoma iz XVI. stol. in tvorijo po svojem značaju, ki ga dajejo celemu trgu iz tega dela Male strani eno zares najizbranejših celot, kar jih je stavbena umetnost v srednji Evropi ustvarila.

Radeckijev spomenik je bil postavljen l. 1858 po načrtu ravnatelja akademije Rubena, arh. Gruebra in kiparjev E. in J. Maxov. Ulil ga je Burgschmied v Norimberku iz snovi piemontskih kanonov, ki jih je daroval cesar Franc Jožef I.

Najsijajnejša točka za opazovalca Malostranskega trga je gotovo **cerkev sv. Nikolaja**, priznana najkrasnejša baročna cerkev srednje Evrope, chef d'oeuvre obeh Dienzenhoferjev, očeta Krištofa in sina Kilijana Ignacija. Stavba je bila pričeta l. 1673. in dovršena z dozidavo zvonika po Luragu l. 1753. V notranjščini cerkve so freske in oltarne slike F. Ks. Balkove (sv. Ksaver je njegovo glavno delo), Krackerove in Skretove. Mramornati okraski na slopih in oltarjih so zelo okusni.

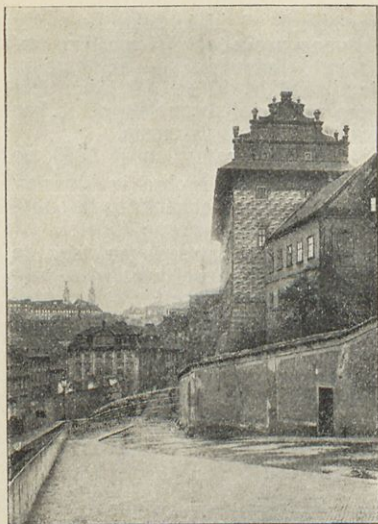
K cerkvi spada tudi obširno poslopje nekdanjega profesnega doma jezuitov, ki so zgradili cerkev in to rezidenco. Zadnja stavbena dela so se vršila tu l. 1771, ko je bilo dovršeno stropno okrasje reprezentančnih dvoran profesnega doma. Zdaj je v njih nameščena glavna državna blagajna, v ostalih delih poslopja pa najvišje deželno sodišče in nekateri namestniški uradi. S celim pročeljem proti hiši »u Montágu« in proti višje stoječi namestniški palači meji profesni dom že na Nerudovi ulici.

Kogar ne zanimajo krasote gornjih malostranskih partij, ali panemore ho diti, se pelje lahko od Radeckijevega spomenika z **električno železnico št. 5** ob Valenštajnovi palači, Belvederu in kraljevem vrtu k **kraljevemu gradu** [postaja: Prašný most] in naprej na Pohořelec [zadnja postaja] in v Strahov.

Iz ulice med hišo »u Mon-



Radeckijev spomenik.



Pogled na Svarcenbersko palače.

tágu« in glavnim pročeljem  
 namestniške palače kre-  
 mo lahko v Zbornično uli-  
 co [Sněmovní ul.], kjer sto-  
 ji poslopje zbornice češke-  
 ga kraljestva [na desno št.  
 176-4 n.] Dalje pri demó ob  
 nepretrgani vrsti palač  
 na levi strani, ki se vleče,  
 zapustivši Zbornično ulico,  
 mimo hiše z renesančnim  
 čelom s konca XVI. stol.  
 (št. 165 »pri zlatem labudu«)  
 v slepo ulico, na katere  
 koncu je skozi vrata št.  
 166, (»pri zlatem vodnja-  
 ku«) vhod k priprosti vrtni  
 gostilni pod ozidjem grada  
 s krasnim razgledom na  
 Prago, posebno na Malo-  
 stranske strehe. Visoko nad  
 hišami te slepe ulice se dvi-  
 ga za vrtem kraljevega  
 gradu masa poslopij Tere-  
 zijanskega zavoda plem-  
 kinj.

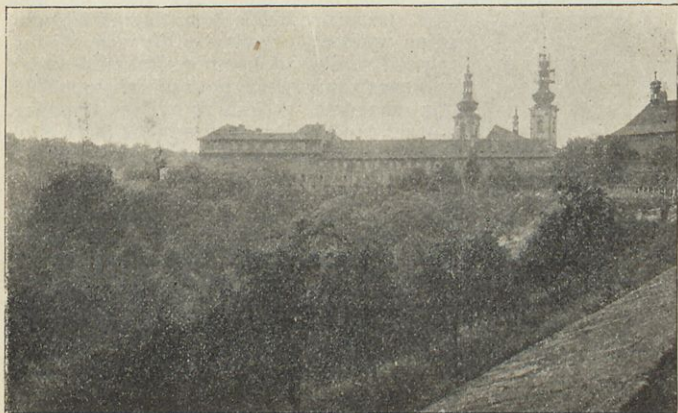
Pročelje profesnega doma, obrnjeno proti gornjemu delu Ma-  
 lostranskega trga, v črti glavnega portala cerkve sv. Nikolaja  
 skriva na oglu nekdanjo kapelo sv. Vaclava. Naproti spom-  
 in na nekdanj tam stoječo cerkev sv. Vaclava. Nasproti por-  
 tala cerkve sv. Nikolaja je poslopje deželnega c. in kr. vojaške-  
 ga poveljništva, nekdanj Liechtensteinska, pozneje Ledebourška  
 palača.

Sredi gornjega dela Malostranskega trga (nekdanj Laškega,  
 od l. 1844 na čast nadv. Štefana Štefanovega trga) se dviga  
 steber najsvetejše Trojice, postavljen po načrtu arh. J. B. Ali-  
 prandija v zahvalo za odvrnitev pogubne kuge v Pragi l. 1713,  
 posvečen pa l. 1715. (Prišteva se ga pomotoma kiparju O. Qui-  
 taineru.)

\*

Po ulici, ki se s trga ob Fragnerjevi lekarni strmo dviga  
 proti vrhu, pride lahko oni, ki hoče dospeti k kraljevemu  
 gradu, k novemu grajskemu stopnjišču (dostop precej napo-  
 ren) nad Thunovo ulico. Ta ulica je še popolnoma ohranjena





Pogled na Strahov iz Uvoza.

s svojimi renesančnimi hišami (199—13) portalj, visečimi mostiči v dolnjem delu in s krasnim renesančnim zadnim čelom nekdanj S. avatove zdaj Thunove grofovske palače (193—25). Po nekaterih odstavkih stopnjišča se odpira nazaj preko starih čel nenadoma pogled na Prago. (Po stopnjicah, ki zavijejo približno v sredi na levo doli, se pride lahko v Nerudovo ulico.) Najkrasnejši razgled na celo spodaj ležeče mesto je gotovo s terase pred stranskim grajskim vhodom na koncu stopnjic pri kipu sv. Filipa iz Nere od Ivana Brokoffa ali pa malo nižje pod Hradčanskim trgom pri novi Vosmikovi sohi sv. Vavrlava.

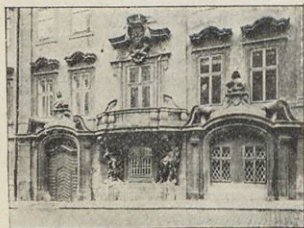
Z gornjega Malostranskega trga v oglu pri c. in kr. poveljništvu se dviga polagoma Nerudova ulica. Sicer nepretrgano vrsto baročnih hiš na desni strani (4, 6, 10, 18) krši v sredi ulice za hip redemptoaristovska cerkev sv. Kajetana. Temna Morsin-Černinska palača (256—5) na levi strani ima krasno uspelo fasado s skulpturnim okrasjem, ki ga je napravil Ferd. Maks. Brokoff. Naproti stoječa Thunova palača (nekdanj Koloratova) z gigantskimi orli Matije Brauna v portalu je bila zgrajena začetkom XVIII. stol. po načrtu morda Iv. Antonina Luraga in meji že na Kajetansko cerkev pri nekdanj theatinskem samostanu (1691—1717); v refektariju samostana so se vršile v l. 1834—36. češke glediške predstave. V ozkem strmem delu

Nerudove ul., naproti izvozni rampi kraljevega gradu, je hiša »pri solncu« (233—51) z mogočno izraženima dvema čeloma. Ta hiša je proslavljena po mladosti pesnika Iv. Nerude, po katerem se tudi ulica (poprej Ostruhova) imenuje. Razgled zapira koncem Nerudove ulice nenavadna zveza poslopij in stopnjišča, hiša »pri 3 svetih« in sosednje t. im. rotovške stopnjice, ki vodijo skozi podhod (nekdanji dostop k gradu) iz XVI. stol. na Hradčanski trg. Ta del Nerudove ulice nima v resnici nikjer sebi podobnega.

\*

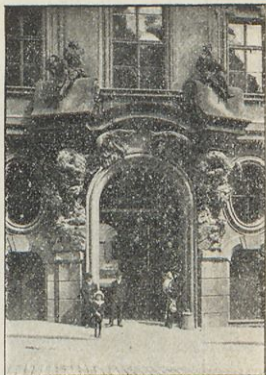
Komur je mogoče, in kdor hoče poznati zares najslavnejše in najkarakterističnejše Hradčanske partije, pa mu pri tem preostaja še dosti časa za ogled gradu in cerkve sv. Vida, naj gre na levo od hiše »pri treh svetih« po ulici imenovani U v o z, ki tvori premo nadaljevanje Nerudove ulice in je obzidana s hišami samo po desni strani. Kmalu se odpre na levi čez zidano vrtno ograjo Strahovskega samostana očarljiv pogled po Strahovski dolini med pobočjem Peřtina in Strahovskega vrha Siona, dolini napolnjeni z zelenjem ne samo samostanskega, ampak tudi Lobkovicovega, Schönbornovega in v gorenjem delu Seminarskega vrta. Sredi vrste prastarih renesančnih in baročnih hiš tvori dom »pri kamnitem stebri« (»u kamenného sloupu«, št. 160—24) s svojo krasno fasado mičen plastičen člen v verigi teh smelo zidanih hiš, ki se pa zde s svojimi visokimi zidovi še vedno neznatne napram orjaškimi zadnjim pročeljem starih meščanskih bivališč, ki gledajo sem z Loretanske ulice. S pomolov hiš na najvišjih mestih »Uvoza« je bajnokrasi razgled na Prago, posebno opoldne, ko se koplje v solncu. Nad Uvozom, onstran poslopja Strahovske bolnice (na levo, s krucifiksom na stopnjicah) je nevelik, toda zanimiv, trg P o h o ř e l e c. Poprej je bil blizu sedanje, s pročeljem sem obrnjene vojašnice zaprt s t. tv.

Strahovskimi vrati, ki so bila pa pred nekaj leti porušena. Od vojašnice na levo zapira jako okusen portal z A. Quitainerovo tsoho dvorišče Strahovskega samostana. Skozi portal, čez Strahovsko dvorišče, okoli kapele sv. Roka [1603—1612], in ob lični empirski fasadi znamenite Strahovske knjižnice [vsebuje do 60 tisoč] zvezkov,



Vhod Morzinyke palače.

mnoge drage inkunabule, dragocene rokopise, malo prirodnoznanstveno zbirko in na oboku velekrasne knjižnične dvorane v slogu Ludvika XVI. Maulpertschovo fresko; je izven klavzure in toraj ob urah in dobah, na tabli pri vhodu označenih, vsakemu pristopna se pride k Strahovski cerkvi in samostanu. Cerkev je ustanovil sredi XII. stol. kralj Vladislav I., za čez. Rudolfa popravljena, za časa sedemletne vojne pri obleganju Prage pa zopet poškodovana. Sedanje njeno baročno okrasje je [deloma kakor v kapeli sv. Uršule, za Prago posebno karakteristično] dobro ohranjeno. Mramornata dela J. Lauermannova na oltarjih in slikarsko okrasje hrama — freska na oboku je Kramolinova in Rabova, slike nad obloki med slopi so Neuntherzove — so znatne cene. V samotnem samostanu, ki je bil po prizadevanju opatov Ivana Lohelija, Kvestenberka in G. V. Kašparja in v zadnjem času zopet zelo povzdignjen, je zdaj poleg že omenjene sbirke znanstveno inventarizovana bogata galerija slik, več nego 1000 po številu — med ujimi tudi Dürerjeva »Roženvska slavnost«. Pri zidu proti dvorišču je prekrasno kovana mreža z groba sv. Norberta.



Portal Thunske palače.

Z dvorišča pri cerkvi in samostanu vodijo stopnjice, speljane v kotu doli, zopet na Pohořelec. Premo čež njegovo ploskev se pride okrog hiše z značilnimi čeli, ki tvori mejo med Uvozom in Loretansko ulico, na Loretanski trg (Loretánské náměstí).

Loretanski trg si je vsled razmerne nepristopnosti gornjih Hradčanských partij do danes ohranil svoj izvanredno tihi značaj. Kdor bi bil nenadoma postavljen na trg, bi si skoraj lahko domišljeval, da je stopil na trg italijanskega mesta. Mir Loretanskega prostora je še danes skoraj nemoten; le včasih na dan se oglasi signal vojaških rogov ali vojaško povelje z veličastne, nekdanje za druge namene zidane, orjaške Černinove palače, sedanje vojašnice, ki zavzema celo zapadno stran Loretanskega trga. Koncem XVII. stol. se je vzdignila ta nekdanje vsled krasote sloveča palača, od polovice XIX. stol. žalibog v vojašnico spremenjena. Ško-





Vhod v Strahov in strahovska knjižnica.

da, da je bila pri tej spremembi uničena tudi Reinerjova freska na stopnjišču »Padec Gigantov«, ki je bila eno najlepših Reinerjevih del v profanih poslopih. Ravno tako je bila uničena poleg Platzerjeve in Braunove plastike in cele vrste drugih dekoracij večinoma tudi notranja razdelba tega poslopja, ki pa kljub temu še zdaj sijajno priča o umetniški sili graditelja arh. Carattina. Balkon v sredi mogoče nekoliko predolgega pročelja je bil zgrajen šele v I. polovici XVIII. stol. V dobi slave in gospodovanja lastnika Humprechta Ivana Černina je bila v tej palači tudi bogata, dvorano dveh nadstropij zavzemajoča galerija slik, ki jo je upravljal slikar J. R. Biss, in katere seznam ilustriran s tušastimi risbami,

se je našel pred nekaj leti v Lobkovicovi knjižnici. — Začetkom XIX. stol. je služila ta palača za tovarno za karton in za skladišče hmelja.

Palači nasproti je postavil za O. Quitainerovimi skupinami na balustradi Kil. J. Dienzenhofer samostansko poslopje **Loretto**.

Jedro tega kompliciranega poslopja je pravzaprav Casa Santa, ki jo je dala postaviti sredi dvorišča (po stavbeniku Orsiju) l. 1626. Benigna z Lobkovic po italijanskem pravzoru. Štukaturna dela je pridjal J. Agosto (v II. pol. XVII. stol., ko je bil postavljen tudi križni hodnik s 6 kapelami; v kapeli sv. Frančiška Seraf. je Brandlova slika). Loretanska cerkev Rojstva Gospoda, pomaknjena v samostanski hodnik, je bila sezidana l. 1661; zač. XVIII. stol. pa rozširjena; obok je okrasil V. V. Reiner. (Dva nasproti si stoječa oltarja v ladji, sv. Apolonije in Agate, imata Kernove slike.) Takrat se je tudi Dienzenhoferjevo ime spojilo z zgodovino stavbnega razvoja sprednjega poslopja Loretanskega kompleksa. Najslavnejši objekt — ne samo kot kuriozum — Loretanske cerkve, poverjenega zdaj kapucinom, je svetovnoznami kapucinski Loretanski zaklad. Tudi z umetniškega stališča je popolnoma upravičena privlačnost tega zaklada zares razkošnih, dragocennih in z umetniško obrtne strani zanimivih zlatarskih del, glavno iz baročne dobe. Najbolj obudovana je monštranca z več kot 6000 dijamanti. [Pristop k zakladnici je proti oglasu in spremstvu dovoljen]. Pod starikavimi lipami na dvorišču prepereva jo polagoma na fontanah M. Biederlové



Loretto.



Černínska palača [vojašnica].

kipi [1730]. Zvončja igra z l. 1694, arejena na stroške Ebenharda z Glaukova, je spomina vredna zanimivost samostana in daje poleti tihem utrgu z igro svojih nežnih glasov posebno razpoloženje.

Cerkev Gospe Marije na severni strani trga se nič ne razlikuje od stalnega tipa kapucinskih samostanskih cerkva. Ustanovljena je bila l. 1600 po sv. Lovrencu z Brindizija. Njene zimske zanimivosti so jasli z lesenimi rokokoškimi figurami deloma telesne velikosti. Loretanski trg, odprt šele koncem l. 1911 električni železnici, ki pelje odtod čez Radeckijev trg k Prašni brani, zapirajo na južni strani kolone starih hiš, prepredenih z mnogimi prastarimi pripovedkami. Kolone ob kapeli sv. Barbare s poškodovano Reinerjevo fresko, polagoma padajoča ulica Loretanska, nas vodijo po nekaterih ovinkih ulice, nudeče vedno nove prospekte, pred zanimivo renesančno čelo Hradčanskega rotovža št. 173, postavljenega tesno nad ustjem starega rotovškega stopnjišča, čegar začetek je vzbujal pozornost s svojo posebno obliko doli pri pregledovanju Nerudove ulice.

Hradčanski rotovž spada pravzaprav že k stavbenim pomnikom **Hradčanskega trga**, naslanjajoč se s posredovanjem samostanskega zidu karmelitek na to stran, na kateri je vzgojila umetnost eden najkrasnejših svetov profane arhitekture, **Schwarzenberško palačo**.

Iz mogočne s stavbeno umetnostjo nekaj stoletij nagroma-



dene celote dviguje se tam, kjer se Nerudova ul. zavija v rampo, polagoma prehajajočo že v Hradčanski trg, s celo silo očarujočega pojava **Schwarzenberška palača**. Izvanredna silhueta tega najznamenitejšega češkega pomnika slikovite in po obliki žive florentinske renesance je enako velekrasna, naj opazujemo palačo odkoderže s pobočja vrtov na levem Vltavskem bregu, ale iz Nerudove ulice, ali končno s samotnega Hradčanskega trga, čegar zaprta ploščina dovoljuje udobno premotrivanje tako cele koncepcije starega plemenitaškega bivališča, ki ga je zgradil za Ivana z Lobkovic l. 1563. Italijan Avgustin, kakor tudi premotrivanje detajlov okrasja. Koncem XVI. stol. je prebival v takrat novih zidovih te palače rod Rožmberski; pozneje jo je po Švamberčanih in Eggenberčanih zasedel začetkom XVIII. stol. sedanji lastnik, krumlovska linija Schwarzenberškega rodu. Mogočna gradba palače je okrašena s sijajnimi ornamentalnimi in figuralnimi sgraffiti ter z bosažo, ki je izvedena v podobni tehniki. Razpredelba čel, ki jih dele kordoni, smelo izbokani zidci dajejo celi stavbi, dvigajoči se na visokih kvadrovih temeljih, docela izvanreden značaj. Razgled iz njenih soban na Prago, posebno ob solnčnih dnevih, je zelo čaroben. Prostori palače so zdaj namenjeni zbirkam mladega Tehničnega Mzeja, ki je v predpisanih urah vsakemu pristopen.

Ob vznožju Schwarzenberške palače pride popotnik po rampi nekdanj vozne ceste, ki ji je dal zgraditi ces. Ferdinand II., ob parapetu nad malimi vrtni hiš Nerudove ulice, k najbolj znani in mogoče doslej — vsled prezidave dolnje četrti — najhvaležnejši razgledni točki v tem delu mesta. Postavi naj se kar poleg Vosmikove sohe sv. Vaclava, ki nadomešča od l. 1907 stari kip, na teraso, ki je z Marijinim stebrom še tu ostala po cerkvi Gospe Marije Einsiedelske, ali pa si naj izvoli stališče nekaj višje, nad grajskimi stopnjicami, pri J. Brokofovi sohi sv. Filipa iz Nere ki se odlikuje z izrazitim proflom. Ta razgled na Prago, na njeno širino od Žižkova do vrhov Jilovega, nehote povečuje tiho veličastje samotnega Hradčanskega trga.

Na Hradčanskem trgu je utihnilo danes tisto čilo in bučno življenje, ki je tu valovalo, ko so bili Hradčani še stalni sedež vladarskega dvora, cesarjev in kraljev. A od vsega tega, kar je tu živelo in rastlo, so ostale samo historične reminiscence, slavna zgodovina in nesmrtni kamniti listi umetniške zgodovine.

Kroginkrog Hradčanskega trga stoji — razven one palače z zač. XIX. stol., ki se dviga poleg Schwarzenberške palače



Nadškofijska palača.

nad Nerudovo ulico — od XVIII. stol. nespremenjena vrsta palač in kanoniških hiš. Na južni strani poleg Schwarzenberške palače, katere zidana ograja, obrnjena proti trgu, k nasadom tako im. grič kronanja, je oživiljena z okrasjem renesančnih stebričkov, stoji samostan bosih karmelitek (v Pragi jih imenujejo barnabitke) pri cerkvi sv. Benedikta z notranjim portalom iz l. 1492. Ta najstrožji ženski red v Pragi z neprelomljivo klavzuro čuva tu ostanke sv. Elektre, ki so bili sem prenešeni iz Malostranske cerkve sv. Jožefa v Jožefovi ulici. Na drugi strani Loretanske ulice se dviga prostrana Toskanska palača, katere renesančno čelo na poslopju z orlovim grbom na fasadi je obrnjeno proti nekdanjemu Hradčanskemu rotovžu. Ta stavba z dvema stolpičastima nadstropnima nastavkoma tvori celo zapadno stran Hradčanskega trga. Njene baročne oblike s konca XVII. stol. so situacijsko dobro uspele.

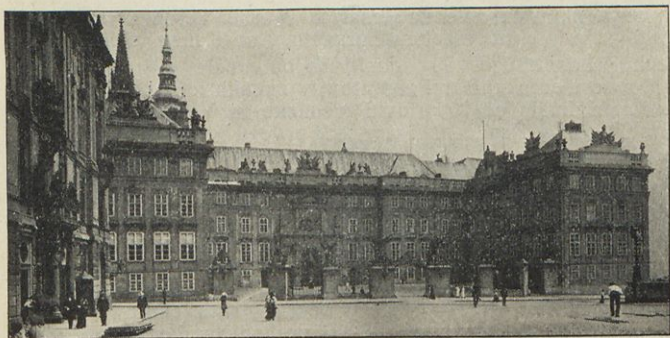
Celo stran Hradčanskega trga nasproti Schwarzenbergove palače zavzemajo poslopja cerkvenih dostojanstvenikov. Dolgo vrsto tihih in po slogu elegantnih kanoniških hiš, baročnih in rokokoških, nastalih s teh in na mestu teh, ki so stale tu že v XIV. stol., visoko nadkriljuje poslopje, ki se vpenja na najširši, nasada prosti ploščini Hradčanskega trga — **nadškofijska palača** (56—16).

Nadškofijska palača se po svoji fasadi prišteva rokokovemu slogu, čegar mojster J. J. Wirch je l. 1765. prezidal to cerkveno bivališče. Nadškof A. P. grof Příkladovský s Příkladovic, ki je za-

hteval in se trudil za prezidavo, je dokumentiral ta svoj čin s svojim grbom pod glavnim zidcem. Notranjost palače je vsektor starejšega izvora (z II. pol. XVI. stol., kakor kaže ostanek zgraita na enem krilu in bogata kapela sv. Janeza Krstnika s XVII. stol.). Kapela, ki ima svoj renesančni strop razdeljen v kasete in lunete s cerkvenimi znaki, in katero je okrasil slikar Danijel Aleksis s Květne, je dragocen vzorec tvorbe te vrste in je bila za kardinala grofa Schönborna bogato preurejena. (Ogled nemogoč!) Nadškofijska palača, v kateri se hrani bogati nadškofijski arhiv, ima dve dvorišči, razdeljeni s kolonami na vitkih stebrih. Palačne sobane se deloma odlikujejo z dragim interieurovim okrasjem in skrivajo v sebi mnogo umetniških predmetov.

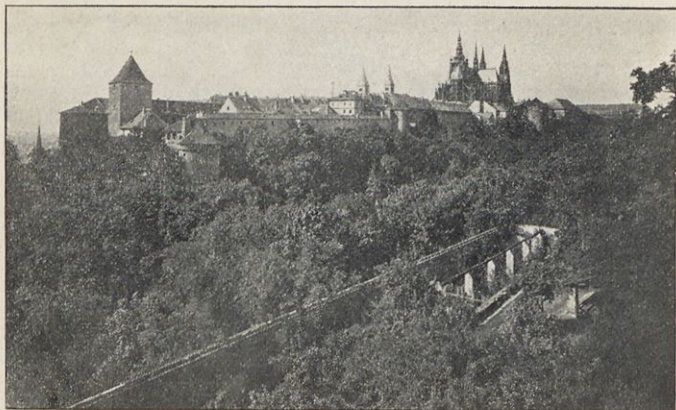
Najzanimivejša, zgodovinsko najbogatejša in z umetniškimi užitki obiskovalcem najradodarnейša je gotovo skupina poslopij **Praškega kraljevega gradu** na vzhodni strani Hradčanskega trga.

Že v IX. stol., za vojvode Bořivoja, je bil grad zelo obširen; po zgradbi nekaterih novih utrdb za Vaclava I., in Otakarja II. se je povspel pod cesarjem Karlom IV. do najslavnejše epohe svoje srednjeveške zgodovine. Pod njegovimi pozlačenimi strehami so se shajala za bivanja Karla v njem diplomatska odposlaništva. Za Karla je tudi vzrastlo na grajskem dvorišču najsijajnejše delo gotike na Češkem, cerkev sv. Vida. Vladislav II. je dal del, meječ na cerkev Vseh Svetih, koncem XV. stol. prezidati. Cela skupina grajskih poslopij je zelo trpela



Vhod v kraljevski grad.





Pogled na grad in cerkev sv. Vida čez Jelenov jarek.

za ces. Ferdinanda I. l. 1541 pod velikanskim požarom, ki je uničil ne samo največji del Vladislavskega gradu — prizanesel je samo Vladislavski dvorani — ampak tudi vse stare deželne deske, hranjene v gradu. Tudi velik del Male strani je takrat pogorel. Ces. Ferdinand I., Rudolf II., ki je napravil z gradu svetovnoznan, sloveč centrum srednjeevropske umetnosti, in Matija so postavili zopet posamezne dele gradu, posebno severni in zapadni, toda šele za cesarice Marije Terezije je zadobil grad po arhitektu Anselmu Lurageju, Ant. Kunzu in Ant. Hafe-neckerju današnjo svojo definitivno obliko.

Mreže med skupinami gigantov, v zadnjih letih po J. Platzerjevih originalih od kiparjev Procházke in Vosmíka verno kopiranih, dele Hradčanski trg od prvega grajskega dvorišča. Portal, ki ga je izdelal l. 1614 za ces. Matije Scamozzi, vodi k vходу do soban, v katerih biva samo začasno N. V. cesar in člani cesarske hiše. (Rokokoške stopnjice na desno.) Na drugem dvorišču kraljevega gradu (ki šteje 868, od teh 711 stanovanjskih prostorov), stoji dvorna kapela sv. Križa, ki jo je restavriral ces. Ferdinand Dobrotljivi (sohe so Maxovo delo), in J. Kohlova fontana z l. 1686. Z ozirom na nepričakovan, silen vtis, ki ga napravlja na tretjem dvorišču cerkev sv. Vida, se priporoča pristop k njej skozi prehod na desno za dvorno kapelo.

(Za ogled pristopnih grajskih prostorov in dvoran se je oglasiti izključno samo v pisarni grajskega glavarstva na drugem dvorišču; obiskovalec prejme tudi kratek zgodovinski popis gradu in soban. V stopnica velja tudi za ogled obeh svetovnoznanih dvoran, španske in nemške, ki vkljub opetovanim popravilom še vedno razodevajo historijsko dobo ces. Rudolfa II. in deloma tudi dobo, ko je rešil cesar Ferdinand I. grad pred razpadom.

Na tretjem grajskem dvorišču, kjer se nahajajo za rokokoškimi balkoni s figuralnimi skupinami reprezentančni prostori in grajski saloni, stoje najveličastnejši spomeniki kraljevega gradu in mogoče cele Češke zemlje sploh. Soha jezdeca sv. Jurija z l. 1373 na terasi pred cerkvijo sv. Vida je proslul in dragocen spomin na gotiško livarstvo. Čeprav je bila v XVI. stol. znatno poškodovana in so ti sledovi docela vidni, je ostala vendar najsijajnejša praška umetniška dragocenost sploh. V smeri k cerkvi potegnjeno krilo gradu zakriva najstarejši, do danes ohranjeni del kraljevega gradu, Vladislavsko krilo. Najznamenitejši njegov pomnik je orjaška Vladislavova dvorana, ki jo je zgradil v l. 1484—1502 Benedikt Riet iz Pistova. Slavnosti pri kronanju in turnirjih, ki so se tu prirejale, so bile veličastne in zivahne in so ostale enako znane kot sejmi umetniških zlatarskih izdelkov in tujezemskega dragocenega blaga, o čemur nam podajajo poročila takratne rezbarije. Vladislavova dvorana z umetnim obokom [dolga je 69 in široka 19 m] meji na bližnjo dvorano, v kateri so zasedali stanovi Češkega kraljestva, in katero je po vzoru sosednje dvorane sezidal v l. 1561—1563. Bonifacij Wolmut. Tu je zasedalo v prejšnjih časih najvišje deželno sodišče, če-



Vladislavska dvorana.

sto ob navžočnosti kralja. Zadnji deželni zbor se je vršil tu l. 1837. Nad tronom in vhodom stojе kamnite doprsne sohe — mogoče kralja Ferdinanda I. in Wolmuta. Tu viseče prapore so uplenile l. 1809 legije čeških prostovoljcev pod poveljstvom nadv. Karla. Na stenah so portreti avstrijskih vladarjev od Marije Terezije do cesarja Frančiška.

V tem delu gradu je tudi soba, v kateri so bile poprej hranjene deželne deske. Dalje so tudi prostori češke komore, okrašeni z grbi oseb, ki so opravljale tu svoje dostojanstvo. V drugem nadstropju trakta, ki se vleče proti jugu, je sloveča državna pisarna, v kateri so bili sojeni l. 1621 privrženci Friderika Pfalškega; pisarna, ki si je še ohranila svojo prasto opremo, je nad prostorom nekdanjega namestništva, s čegar okna so bili vrženi 23. maja 1618 namestniki. Pod oknom te pisarne spominjate v grajskem vrtu dve piramidi na to defenestracijo, današnjega opazovalca pa na celo vrsto za narod tako nesrečnih posledic. Pročelje Vladislavovega grajskega dela, obrnjeno proti cerkvi sv. Vida, kaže na oknih že mogočne sledove renesance.

Nasproti Vladislavovemu grajskemu krilu se vpenja kot najveličastnejši češki spomenik z dobe procvita gotike **cerkev sv. Vida**, zvezana z Vladislavovim krilom s pokritim hodnikom. (Med božjo službo ogled cerkve ni dovoljen. Za spremstvo po cerkvi pri ogledu plača oseba 30 v.; listke se lahko



Stara pisarna češkega namestništva.



dobi pri cerkvenih uslužbencih, ki so jim zato dolžni raztolmačiti vse predmete, nahajajoče se v cerkvi, in jim odpreti cerkvene kapele. V plačilu za listek je že obenem zapopadana cena kratkega vodnika po cerkvi sv. Vida, kiga je spisal kanonik dr. Podlaha.)

Cerkvi sv. Vida, nastali na prostoru nekdanjega triladijskega romanskega svetišča, ki je nadomeščalo prvotno cerkev, zidano v X. stol. — je položil temelj kralj Ivan Luksemburški in Karol IV. l. 1344. Do l. 1352 je bil vodja arh. Matija z Arrasa, za njim je pa prevzel funkcijo stavbenika in jo izvrševal do konca XIV. stol. Peter Parlér. Presbiterij je bil gotov že l. 1385; po dolgem odmoru, ki so ga zakrivile husitske vojske, je šele kralj Vladislav (1471—1516) nadaljeval stavbo in nadomestil — vsekakor samo deloma — škodo, ki jo je povzročil kralj Sigmund cerkvenemu zakladu s tem, da je na pr. porabil prekrasen oltar v kapeli sv. Vaclava za pokritje bojnih stroškov; po novih škodah, povzročenih po požaru l. 1541, je dal cesar Ferdinand I. popraviti največje poškodbe in zvonik dovršiti. Takrat se je tudi po dovršitvi kora definitivno prenehalo z zidavo cerkve. Zelo je poškodovala krasne in bogate umetniške nakite cerkve kalvinska soldateska za časa Friderika Pfalškega l. 1619. Tudi pod silnim pruskim obstreljavanjem l. 1757 je trpel hram veliko škodo, popravljeno šele v poslednjih letih vladanja Marije Terezije. V XIX. stol. je bila cerkev popolnoma dovršena in restavrirana po arh. Krannerju in Mockrem. Le dozidava cerkve je pripadla arh. Kamilu Hilbertu.

Del cerkve med sedanjim korom in tretjim grajskim dvoriščem je docela nov. Danes je že gotovo, da se k dvema novima zapadnima stolpoma ne pripoji obnova in dozidava tretjega starega glavnega cerkvenega zvonika. Soha sv. Janeza Nep. na zunanji strani, nasproti Vladislavovemu krilu je Platzerjeva (l. 1904 jo je obnovil Vosmík.) Notranjosti cerkve, ki učinkuje v glavni ladji bolj z veličastvom cele stavbe, kakor pa z bogastvom detajlov, se z ozirom na običajno spremstvo dotaknemo v teh vrsticah samo v glavnih potezah. Na hodniku nad slopi in oblaki glavne ladje, v triforiju, po katerem se je pred zazidavo prehodov lahko hodilo, so kameniti doprsni kipi oseb, ki so bile po svojem delovanju v tesni zvezi z gradnjo cerkve, kakor Karol IV., Vaclav IV., nadškof Arnošt s Pardubic, oba prva stavbenika itd.

Glavni oltar v presbiteriju (z l. 1873. po Krannerjevem načrtu) nadomešča nekdanji baročni oltar, čegar Mabusejeva slika se nahaja zdaj v galeriji slik v Rudolfinu. Prižnica je iz



Stolnica svetega Vida.

srede XVII. stol. K slavnim pomnikom cerkve sv. Vida se prištevata sredi njenega starejšega dela pod stopnjicami presbiterija nameščeni kraljevski mavzoleji, ki spada po dobi nastanka v zlato dobo umetnosti na Češkem za ces. Rudolfa II., ki je dal napraviti to rakev l. 1589. za vsoto 32 tisoč zlatov nizozemskemu kiparju Aleksandru Collinu. Na gornji ploskvi mavzoleja leže tri postave, ces. Ferdinanda I., njegove soproge Ane in ces. Maksimiljana II. Stene nagrobnice so izpolnjene s podobami kraljev Karla IV., njegovih soprog, Vaclava IV., Ladislava Posmrtnega in Jurija Podjebradskega. Mreža okrog mavzoleja je po svoji bogati umetniški zasnovi vredna slavne nagrobnice.

Tisočem čeških romarjev sveto in često — že vsled svojega nenavadno mističnega značaja — z najglobokejšo pieteto obiskano mesto cerkve sv. Vida je kapela sv. Vaclava, ki jo deli od cerkve težak portal. Obroč, vdelan v levovo glavo, je po tradiciji oni, za katerega se je zagrabil umorjeni knez Sveti Vaclav (l. 935. Obroč je bil prinešen sem s Stare Boleslave). Stene sv. Vaclavske kapele so izdelane z bleščečih poldragih kamnov s tehniko, ki se popolnoma vjema z ono, s katero so okrašeni podobni prostori Karlovega Týna. Slike v tem delu spadajo k najdražjim češkim slikarskim spominom sploh in k najbolj tipičnim svoje šole — češke slikarske šole za Karla IV. Slike na višjih stenskih partijah so s XVI. stol. in so bile l. 1614. popravljene po slikarju Dan. Aleksiju s Květné, s katerim smo se seznanili že v kapeli nadškofijske palače. L. 1911. so se pričela dela za napravo novega oltarja, ki nadomešča stari oltar z XVII. stol. V temnem kotu kapele je vhod k zakladnici, v kateri so položene dragocenosti češke krone. Slika usmrtitve sv. Vaclava na evangeljski strani oltarja spričuje nemško šolo (1543.). Bronasta soha pri vhodu v kapelo, votivni svečnik Praških pivovarjev, zanimivejši vsled umetniške zasnove, kakor vstedi pravilnosti figuralnih proporcij, je norimberško livarsko delo H. Vischerja z l. 1532. S tajinstvenega mraka kapele preidemo k vencu kapel obeh cerkvenih stranskih ladij. Pri portalu kapele sv. Vaclava stoji nagrobnik Jurija Popela z Lobkovic. Nasproti njemu je v slopu M. Braunov spomenik grofa Šlika s prve četrtine XVIII. stol. Prva kapela po tej strani v stranski ladji se imenuje Martiniška. Sequensove slike nam predočujejo posvečenje sv. Andreja. Visoko v desni steni je vložen nagrobnik J. Popela z Lobkovic († 1569. l.). Oltar s kararskega mramorja je Achtermannovo delo. Sosednja kapela sv. Križa ima na oltarju velik križ, čegar soho Križanega je dal izgotoviti



Rudolf II. Prednja oltarjeva stena (antependium) je z druge pol. XVI. stol. Nad klečalnikom je za steklom po svoji umetnosti zares prekrasna Kristusova slika (Vera Ikon), zgotovljena, kakor se pripoveduje, na ukaz Karla IV. v Rimu. Posebno zanimiv je okvir te slike, ki spričuje s svojimi malimi slikicami češki izvor.

Nad vhodom proti Vladislavovi partiji gradu je znamenit oratorij z visečim obokom in nakitom pozne gotike mojstra Benedikta. Za Vladislavovim oratorijem je najbližja Valenštajnova kapela z ostanki slike XIV. stol. na desni steni pod zidcem. Nasproti te kapele visi med slopi Kajetan Bendlov lesen relief (opustošenje cerkve sv. Vida l. 1619. za Friderika Pfalškega). V nadaljni kapeli sv. Vojteha, je razven srebrnih doprsnih soh štirih čeških patronov s konca XVII. stol. postavljen nagrobnik Praškega nadškofa Očka z Vlašime in bronasta renesančna nagrobna plošča grofice Berkove z Dube. Nasproti kapele stoji sloveči srebrni nagrobnik sv. Janeza Nepomuka po modelu Ant. Corradinija in načrtu dunajskega dvornega arh. Jos. Eman. Fischerja z Erlaha. Zgotovil ga je pa na Dunaju Iv. Jos. Würth l. 1736. Na najbližjo kapelo Šternbersko, v kateri stoji na desno nagrobnik kralja Přemysla Otokarja I., na levo kralja Přemysla Otokarja II., oba šele s XIV. stol., meji Marijina kapela z novimi Sequensovimi stenskimi slikami in nagrobnik Břetislava I. na desno, Spitignjeva II. na levo. Skupino lesenih kipov (Kristus na križu, Marija in sv. Jan. Ev.) je dal napraviti ces. Ferdinand II. (1621). Tej kapeli nasproti stoji nagrobnik sv. Vida. Kapela sv. Janeza Krst., ki jo je posvetil nadškof Arnošt s Pardubic, ima nagrobnike knezov Břetislava II. in Bořivoja II., oba zopet iz XIV. stol., in krasen bronast svečnik z romanskim stojalom, mogoče že iz IX. stol., ki je bil iz Milana sem prinešen l. 1162. kot plen češke vojske. Nadaljna kapela Pernštinska ali nadškofijska vsebuje kripto Praških nadškofov od grofa Přichovskega (1793) do danes. Spomenik kardinala Friderika Schwarzenberškega je vlit z bron po modelu J. Myslbeka. Na sosedni steni presbiterija visi drugi leseni relief K. Bendla (Beg Friderika Pfalškega s Prage l. 1620.), zanimiv tudi kot topografičen dokument. V nasprotni kapeli sv. Ane ali Nostiški kapeli je v oltarju relikvijarij z XIII. stol. Nekdanja kapela sv. Mihaela z visečim obokom je bila pozneje preurejena v današnjo zakristijo, nad katero se hrani in skrbno čuva bogati c e r k v e n i z a k l a d. (Vstopnice do zakladnice s katalogom, ki ga je spisal historik kanonik Dr. A. Podlaha, se prodajajo v zakristiji.) Temelj sv. Vidske zakladnice je položil že Ka-

rol IV., ki je bil njen posebno radodaren zaščitnik in ki je pokazal v delu za prosep notranje vrednosti te zakladnice svoje umetniško razumevanje. Ravno tako kakor cerkev, je trpela zakladnica v dobi husitskih uporov, glavno pa pred ces. Sigmundom, ki je l. 1420. odpeljal velik del zaklada v svrhu pokritja bojnih stroškov. Od dob kralja Vladislava se je pričelo bogastvo cerkvenega zaklada zopet kopičiti. L. 1645. so bile prenešene v zakladnico relikvije svetnikov s Karlovega Týna. Vojni časi XVII. in XVIII. stol. niso zakladu samemu prizadeli nobene škode. Današnja zakladnica je zidana v gotskem oboku; najvažnejši predmeti zaklada so razdeljeni po predalih, nad katerimi je draga slika Gospe Marije iz XV. stol. Izmed predmetov, spadajočih k zakladu, se odlikujejo, posebno po svoji umetniški vrednosti in zgodovinski posebnosti, zlati križ in drugi križasti relikviarij z dobe Karla IV., kristalni vrč iz XIV. stol., vrsta romanskih relikviarijev — eden celo z XII. stol. — in gotiških, v obliki doprsnih kipov svetnikov in drugi relikviariji v obliki monštrance ali roke. Med renesančnimi relikviariji se odlikuje po obliki oni, ki je okrašen z listastimi ornamentami v živih prožnih obrisih in ki nosi na vrhu podobo angelja. Znatno del zaklada tvori cela vrsta spominov na svetnike in deželne patrone. Tu se nahaja meč sv. Vaclava, ovratnik njegovega oklepa z robovi iz zlatih krožkov, meč sv. Štefana, rokavice sv. Vojteha z emajlovanimi figuralnimi okraski, mašna obleka sv. Vojteha s svilenega blaga, krasno tkana in ornamentovana. Rogovi iz slonovine, Rolandovi imenovani, mogoče že iz X. stol., odlomek evangelija sv. Marka celo iz VI. stol., jako lepa evangelska knjiga iz IX. stol. tvorijo kot romanski spomini z drugimi, gotiškimi kelihi, z oniksovo Karlovo kupo in nadaljnimi baročnimi, deloma zelo dragocenimi in z umetniško-obrtniške strani zelo mičnimi predmeti ostalo vsebino tega zaklada, vrednega, da si ga vsakdo ogleda.

Pri zakristiji kot poslednji kapeli starega dela cerkve je večja kapela sv. Sigmunda, nekdanj Černinova, z rakvo Humpr. J. Černina, ki si je postavil palačo na Lorentanskem trgu, z ostanke sv. Sigmunda, za Karla IV. sem prenešenimi, in z nagrobnicami, od katerih je ena Sigmunda Bathoryja, zadnjega Sedmograškega kneza. Skozi kapelo sv. Sigmunda se pride lahko ven v ozko Vikarsko ulico in na desno dalje okoli novejšega proštovega poslopja k cerkvi sv. Jurija (v dobah restavriranja nepristopni).

Cerkev sv. Jurija, ki jo je sezidal okrog l. 915. Vratislav I. kot majhno, enoladijsko stavbo (mogoče ono, ki se je ohranila



Soha sv. Jurija.

dozdaj pod južnim stolpom), spada k najdražjim pomnikom romanskega stavebništvja češkega sploh. L. 973 je bil zgrajen pri cerkvi najstarejši češki samostan, za ktereга se je zidala nova triladijska cerkev. Po požaru l. 1142, ko so se redovnice zatele iz samostana k Malostranski cerkvi sv. Janeza [na Prádle] pri sedanjem Frančiškovem mostu, so se ohranili še nekateri deli prvotne stavbe v cerkvi, po požaru na novo postavljeni in razširjeni. V to novo perijodo spadajo glavni in umetniško najznačilnejši deli cerkve. Notranjost cerkve si je ohranila krasne ostanke prastarih stenskih slik, od katerih so bile nekatere obenem z dote dobe neznanimi deli cerkvenega poslopja l. 1900 odkrite. V kapeli sv. Ljudmila postavljena gotška tumba z XIV. stoletja

je bila obenem s samotno kapelo sredi XIX. stol. prenovljena. Nagrobniki knezov Vratislava in Boleslava II. in prve samostanske opatinje, tvorijo z nagrobniki drugih opatinj zanimive ostanke po slavni zgodovini cerkve in samostana, čegar opatinje so imele pravico pri kronanju čeških kraljev posaditi kraljici kromo na glavo, pravico, ki je prešla l. 1782. na opatinje sosednjega terezijanskega zavoda plemkinj. V ulici sv. Jurija nasproti zavodu plemkinj je krasen renesančni portal iz dobe okrog l. 1520. z reliefom, ki predstavlja zelo karakteristično boj sv. Jurija z zmajem.

Nasproti cerkve sv. Jurija je, tesno zvezana z Vladislavovim delom gradu, gotška cerkev Vseh Svetih (v sedanji obliki s XIV. stol., z opremo pa z II. pol. XVI. stol.) z grobom sv. Prokopa. Cerkev z oratorijem tesno meji na mogočno sosednje poslopje c. k. terezijanskega zavoda plemkinj, ustanovljenega l. 1755. po cesarici Mariji Tereziji v nekdanji Rožmberški hiši. Z balkona te palače je prekrasen razgled na Prago. (Vstop na balkon proti napitnini večkrat dovoljen.) Med bočnimi zidovi sv. Jurijske cerkve in pročeljem zavoda plemkinj vodi Jurijska ulica v mirnem padcu k Lobkovičovi palači (linija Roudniška), ki je s svojimi, čeprav prezidanimi, sobanami lep spomin palačnega stavbeništvja češke renesance. Od prej-



šnjega zunanjega nakita palače, ki tvori vzhodni konec celega nepretrganega kompleksa grajskih poslopij in s tem cele hradčanske panorame, ni preostalo razven nekaj rilcev za odvajanje deževnice skoro nič.

Lobkovičeva palača meji na ostanke najstarejših, ohranjenih utrdb grajskega griča, na **Črni stolp** z XIII. stol.

Črni stolp tvori druga grajska vrata in je s svojim enostavnim profilom nad strmo vzhodnjo rebrijo grajskega griča spremenil mogoče za vedno v enoličnost prekrasno romantično sliko, katero tvorijo najstarejša poslopja kraljevskega gradu, in ki se kaže gledalcu z druge strani Jelenovega jarka, ki se vleče pod zidano grajsko ograjo. (Notranjost Črnega stolpa nepristopna). Za prehodom Črnega stolpa se odpre z male terase čaroben razgled na najslikovitejše baročne dele Male Strani, doli takoj pod nami na vrtove pri palači Fürstenberški z bizarnimi mansardami in neštetimi altanomi in kioski, na ogromen kompleks Valenštajnske palače in vrta in na vrtičke, nastale na nekdanjih grajskih parkih.

\*

Od razgledne terase se pride lahko po starih grajskih stopnjicah med vrtnimi zidovina Klárov, majhen trg pred zavodom za slepce, kjer je postaja električne železnice 5, ki vodi od Strahova in gradu tod mimo na Radeckijev trg in do notranje Prage k Prašni brani.

\*

Od tega razgledišča pridemo nazaj skozi Črni stolp k poslopiju (nasproti palače Lobkovičeve) nekdanjega najvišjega grajskega kneza (purkrabství; ta urad se je zdržal do l. 1848.). Notranjost tega renesančnega poslopja z zanimivo zgodovino je nepristopna. S poslopijem najvišjega grajskega kneza je za malim z vegetacijami okrašenim dvoriščem v zvezi ena najbolj obiskanih praških znamenitosti, stolp Daliborka, o katerem so med ljudmi razširjene najrazličnejše pravljice. Stolp je služil za ječo gosposkega stanu, svoje ime ima pa po vitezu Daliboru s Kozojed, ki je bil tu zaprt radi kalenja deželnega miru. (Ta fakt je postal predmet ne samo mnogih pravljič, ampak je nudil bogato snov tudi dramatikom.) Daliborka in njeni prostori, od katerih najbolj veže pozornost širokih vrst spodaj se nahajajoča »gladomorilnica«, je proti napitnini pristopna.

Nekoliko višje od palače grajskega kneze krenemo po par stopnjicah na desno v ulico **Pri Daliborki**, ki se imenuje tudi



Zlata ulica [pri Daliborki].

**Zlata ulica.** Ta ulica je že zanimiva zaradi čudno grdvicejenih hišic, ki so zidane ob zidovju utrdb in tvorijo z njim bistveno enoto, dalje zaradi pravljice, da so tam prebivali alkimisti kralja Rudolfa (v resnici so bili tukaj nastanjeni kraljevi strelci), najbolj pa še privlači njena slikovitost, ki daje dan za dnevom slikarjem rozkošne in hvaležne motive. Iz te ulice zavijemo nazaj okoli nekdanjega Šentjurskega samostana, ki je dandanes deloma spremenjen v vojašnico v Vikarsko ulico (Vikářská

ulice). V tej ulici je blizu vhoda v cerkev sv. Vida skromna, toda izvrstna gostilna Na Vikarki, ki jo je Svat. Čech s svojimi Izleti gospoda Broučka nesmrtno ovekovečil. Iz ene izmed teh tihih in resnih hiš se pride v grajski stolp Mihulko nad Jelenovim jarkom; v Mihulki prebivajo dandanes siromašnejši ljude. Od gostilne Na Vikarki pojdimo mimo nekoliko cerkvenih hiš ob onem delu cesarskega gradu, kjer je vhod v špansko in nemško dvorano (glej višje) na drugo grajsko dvorišče in odtukaj na desno mimo grajskih hledov. Prideno k nasipu, kjer je bil nekdanj Prašni most. Od tukaj se nudi obiskovalcu lep razgled na stare utrdbe, na stolpe in na ozadje hišic v Zlati ulici. Za visokimi okni nad Prašnim mostom se nahajata obe prosluli dvorani kralja Rudolfa. Par korakov naprej od Prašnega mostu je na levi strani vhod v tih, idiličen, kakor od tega sveta odtrgan vrt v **Jelenovem jarku**. Spodnja stran tega vrta spada k zavodu idiotov, zgornja pa je do 7. ure zvečer občinstvu pristopna. Obisk tega vrta nam bogato poplača krasen razgled. Pred nami se v lepi in plemeniti črti dvigajo pročelja grajskih poslopij, nadškofijska palača in nekatere starejše hiše Hradčanskega trga. Dalje proti zahodu moli nad temi starinskimi zgradbami krasna baročna rotunda Šternberške palače (sedaj zavod idiotov) in sivi stolp Dienzenhoferjeve cerkve sv. Janeza Nepomuka. Nedaleč od vhoda v ta vrt se razprostira na desni strani ceste **cesarski vrt**. Ker vstop ni dovoljen, ne moremo pregledati krasnih prirodnih naprav vrta, kipov in fontane, niti jako čednih sgrafitov in drugega sijajnega lišpa na poslopiju, kiga je na ukaz kralja Rudolfa sezidal leta 1568 arhitekt Wolmut.



Belvedere.

Na drugem koncu cesarskega vrta stoji sijajna zgradba **Belvedere**, zidana v italijanski renesanci. Ker prehod skozi vrt ni dovoljen, se pride do nje po cesti na severni strani vrta mimo nove kadetne šole. Poletno bivališče kraljice Ane, Belvedere, se smatra za najlepši pomnik italijanske renesance na severni strani Alp. Zgradili so ga italijanski mojstri J. de Spatio, J. M. de Speciecasa in Paolo di Stella v letih od 1536 do 1552 po naročilu cesarja Ferdinanda I., ki ga je poklonil svoje ženi Ani. Nadstropje je dokončal Bonifac Wolmut. Zračnost in vznešenost, stebrasta loža in galerijska balustrada, pa tudi drobni okraski dajejo poslopju visoko ceno. Fini figuralni reliefi na loži so polni življenja, ornamenti balustrade, kjer je menjaje uporabljen motiv zlatega runa, so jako okusno izvedeni. Okraski ob vratih spominjajo s svojo filigransko nežnostjo in umerjenimi profili na grad Zvezdo pri Pragi, ki so ga ustvarili isti umetniki. Dvorana v prvem nadstropju je služila v XVIII. stol. za artiljerijski laboratorij; njene stene krajsijo sedaj freske, ki so jih po Rubenovih kartonih napravili člani Družbe domoljubnih prijateljev umetnosti. Z galerije prvega nadstropja je krasen razgled na Prago, na najstarejši vzhodni del gradu, na nekdanjo oranžerijo, ki se je od drugod ne vidi, in na cesarski vrt. Blizu vhoda v ta vrt je **bronzova fontana**, ki ji pravijo pojoča fontana. Ta biser češke livarske umetnosti je v lil 1. 1569 mojster Jaroš Konvář iz Brna. Na



vzhodni strani Belvedera se razprostira ljubek Chotkov park. Napravil ga je prof. Karel Chotek, ki ima sploh za oplešavo in povzdigo Prage mnogo zaslug.

V bližini Chotkovega parka, okoli Bruske bráne, so sezidali l. 1912 obširen kompleks rodbinskih hiš.

(S postajališča električne železnice št. 5 pred Brusko brano se peljemo lahko po Chotkovi ulici — s spodnje serpentine je lep pogled na doljni Jelenov jarek in na del gradu — čez Klarov, okoli zadnjega zidu Valdštajnskega vrta in mimo cerkve sv. Tomaža čez Malostranski trg v notranje mesto.)

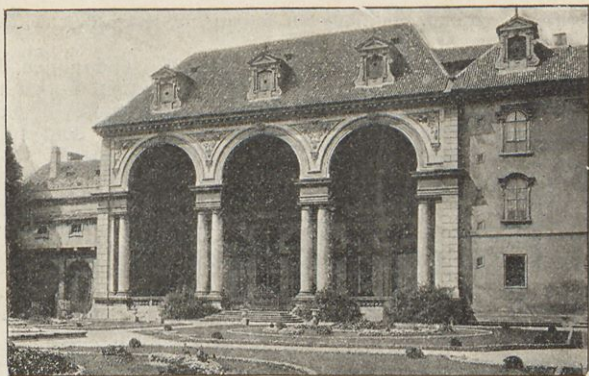
Iz Chotkovega parka vodi cesta v velikih serpentinah k vojašnicam v Bruski in dalje k Klarovemu zavodu za slepce na Klárovu; z ovinkov nudi se nam lep razgled na skupine stolpov starega gradu nad Jelenovim jarkom. Kdor si pa hoče pot prikrajšati, gre iz Chotkovega parka po strmi poti naravnost dol v Brusko.

Nasproti Klarovega zavoda za slepce se pričinja Valdštajnska ulica (Valdštýnská ulice). Z

ulice se lepo vidi grad, ki se dviga nad vrtovi pri Fürstenberški palači. Leva stran ulice pa je ograjena z visokim zidom; za njim se razprostirajo širen Valdštajnski vrt in poslopja Valdštajnske palače, ki zavzemajo ogromni prostor med Valdštajnsko, Letensko ulico in Valdštajnskim trgom. Mimo palače grofov Kolovrat-Krakovskih (št. 154—12), mimo Palffyjevega poslopja (št. 158—16), v katerem se sedaj nahaja namestniški arhiv, ter mimo nekdanje Ledeburške palače dospemo na Valdštajnski trg (Valdštýnské náměstí). Celo vzhodno stran tega poprečno obširnega trga zavzemavelika **Valdštajnska palača**. (Palača je občinstvu odprta le na dan sv. Janeza Nepomuka, dne 16. maja, ko je vrt s svo-



Bronasta fontana.



Loža v Valdštajnskem vrtu.

jim grmičevjem, pontskimi azalijami in magnolijami v najrazkošnejšem cvetju. Drugače se je treba prej priglasiti in plačati napitnino). Valdštajnska palača je zgrajena na velikem prostranstvu, kjer je bilo prej 23 hiš; te je Albreht Valdštajn kupil in podrl. V letih od 1624 do 1630 so sezidali današnje ogromne poslopje, nekdašloveče zaradi bogastva in prešernosti, mojstri Bianki, Marini in Sebregandi. V teh letih je bil napravljen tudi vrt, ki je bil vsled umetniških zakladov, redke flore in eksotičnih ptičev znan daleč naokoli. Večino skulpturnega bogastva so odstranili ob prihodu Švedov v Prago na koncu tridesetletne vojne. Zgornji del (soha Venere) kovinaste fontane, postavljene pred znano »sallo terreno«, se nahaja sedaj po mnogih blodnjah v zbirkah praškega Umetno-obrtnega muzeja. Toda stari reprezentančni prostori so razen mobilij ostali nespremenjeni. Je to zlasti poklonitvena dvorana v prvem nadstropju, ki izpolnjuje s svojimi okni skoro celo pročelje; na stropu ima fresko, apoteozo Albrehta Valdštajna. Takozvane vojvodske dvorane navadno niso pristopne, čeprav hranijo v sebi ogromno bogastvo umetniških klesov keramičnih in zlatarskih ter pohištva. Iz velike dvorane je navadno dovoljen vstop v dva nadstropja visoko kapelo, ki ima nekaj dragocenih slik. V vrtnem delu na desno od lože kažejo bivše kopališče Valdštajnovo; nedaleč odtod pa je mogoče opaziti hodnik z majhnimi okenci, ki je baje vodil k astrologičnemu observatoriju Valdštajnovemu. Na levi strani blizu spominskih iv je volijera, ki je bila nekda polna

tujezemskih ptičev. Volijera in kopališče sta urejena kakor podzemeljski jami s kapniki.

Z Valdštajnskega trga krenemo v Tomaško ulico; njen desni trotoar je izpeljan ves čas pod oboki. Na levem koncu ulice stoji za hišo iz novejšega časa **cerkev sv. Tomaža**; poleg nje je samostan menihov sv. Avguščina, ki so prišli sem že leta 1285. Prvotna samostanska cerkev je bila sezidana v gotskem slogu v drugi polovici XIV. stoletja. Iz tega časa je sedaj še samo obok v zakristiji, ki je podprt z osmerokotnim slopom. V začetku XV. veka je pogorela, a jo je pozneje Rudolf II. dal zopet zgraditi. Ko pa je leta 1723 ponovno pogorela, jo je leta 1728 Dienzenhofer zajedno z bližnjo Lobkovičevo palačo (št. 34, ogel Letenske in Jožefske ulice) popravil in prezidal. Originalno fresko na cerkvenem oboku je naslikal Reiner; žal, da je pri popravi sredi XIX. stol. mnogo izgubila na blešku in sočnosti barev. Poleg Reinerja so pri olepšavi cerkve tudi sodelovali F. M. Brokoff in drugi mnogoštevilni slikarji in kiparji. Tudi med podobami, ki so razobešene po cerkvi, se je ohranilo mnogo umetniških proizvodov. V kapeli sv. Barbare, ki je bila nekdanj kapitelska soba, je J. Heintzova slika sv. Družine. Tu je bila tudi Rubensova slika sv. Avguščina, ki jo je umetnik napravil nalašč za to cerkev; zdaj je na njenem mestu kopija, original je pa hranjen v Rudolfinu. (Glej spodaj!) V Rudolfinski galeriji je tudi Rubensova slika Smrt sv. Tomaža, ki je bila tudi nekdanj last te cerkve. Poleg teh je v cerkvi in samostanu še nekaj Škretovih slik, potem slike F. Ks. Balkove in J. Raabove. Kiparske in rezbarske imenitnosti so bili skoro vse izdelane na koncu XVII. in v začetku XVIII. stol. Na oltarjih sv. Janeza Nepomuka in sv. Družine so modeli Quitainerjevih soh; na njih mestu so bili nekdanj enaki kipi iz srebra, pa so jih l. 1729 raztopili. Na glavnem oltarju so kipi Brokoffovi in J. Müllerjevi, ki pa zaradi skromnih razmerij ne učinkujejo posebno. Majhne skupine in angelički na oltarjih sv. Janeza Nepomuka in sv. Družine so delo J. M. Biderla, s katerim smo se srečali že pri loretanskih vodnjakih. Mramornata dela so bila izklesana, kakor se zdi, v Lauermanovi delavnici. Izmed pasarskih izdelkov je najstarejša na tri dele deljena rešetka v hodniku pri zakristiji. Južna cerkvena vrata so krasen, perspektivno mišljen umotvor iz leta 1728. K tej kategoriji cerkvene olepšave spadajo seveda tudi okusni pasarski izdelki v presbiteriju ob oknih oratorija, ki je po hodniku nad Letensko ulico spojen z že omenjeno Lobkovičevo palačo. V cerkvenem inventarju najdemo tudi mične zlatarske umetnine.



Blizu cerkve sv. Tomaža, na oglu Letenske ulice in Malostranskega trga, stoji bivši malostranski rotovž. Stolpov, ki jih je nekdanj imel, dandanes ni več. Na začetku Josefske ulice je **Lobkovičeva palača** (št. 34), zdaj last praške občine, z rustikovanim podstavkom in enostavnim baročnim nakitom okoli oken, s priprostim čelom in portalom, ter z jako smiselno umeščenim oknom v žlebčasti strehi. Streljaj paprej stoji od ulice nekoliko odmaknjena **cerkev sv. Jožefa**. Poleg nje je samostan angleških devic. Cerkev in samostan, za katerim se razprostira velikanski, z visokim zidom ograjen vrt, ki zavzema deloma tudi zemljišče nekdanjega škofovskega dvorca, so zgradili v letih od 1673 do 1692 (zadnje poprave v notranjščini so iz leta 1711) za red Karmelitk, katere smo omenili na Hradčanskem trgu pri cerkvi sv. Benedikta. Sedanje prebivalke samostana, ki se pečajo z vzgojo ženske mladine, so se tu naselile koncem XVIII. stol. V cerkvi so Brandlove oltarne slike. Umetniško najzanimivejša je gotovo dobro členkovana in učinkujoča cerkvena fasada.

Razgled iz Jožefske ulice na južno stran zapira slikovito zasnovana, drobnega lišpa in figuralnega nakita bogata palača grofov Kounicov iz l. 1770, ki tvori imeniten pendant k portalu cerkve sv. Tomaža. Iz Mostne ulice se vrnemo na Malostranski trg in odtod z električno železnico, ali pa čez Karlov most na Križarski trg, odkoder nas tramvaj po Frančiškovem nabrežju pripelje k Narodnemu gledališču in odtod nazaj k našemu izhodišču, Prašni brani.

## DRUGI OBHOD.

PORIČ, MESTNI MUZEJ. OD SV. PETRA K SV. HAŠTALU, KONVENT BLAŽENE NEŽE, SAMOSTAN USMILJENIH BRATOV, UMETNO-OBRTNI MUZEJ, RUDOLFINUM, STARONOVA SINAGOGA, STARO ŽIDOVSKO POKOPALIŠČE, CERKEV SV. NIKOLAJA, KAROLINUM, NOSTICOVSKA PALAČA, FRANČIŠKANSKI SAMOSTAN, UHELNÝ IN ZELENÝ TRH, BETLEMSKÉ NÁMĚSTÍ, ROTUNDA SV. KŘÍŽA, ULICA KAR. SVĚTLÉ, NARODNO GLEDALIŠČE, PETŘIN, NARODOPISNI MUZEJ, LOBKOVICĚVA IN SCHÖNBORNOVA PALAČA.

**Bivši samostan hibernov.** Nasproti Prašne brane se začenja Hibernska ulica (Hyberská ulice). Na njenem levem oglu vidimo markantno pročelje (1811) c. k. glavnega colinarskega urada. Za Prago je to pročelje jako dragoceno, nekak ogelni



Hibernski samostan.

Sporkovska palača (št. 3), ki je zdaj last deželnega finančnega ravnateljstva. Na najbližjem križišču ulic zavijemo na levo v Havličkovo ulico; na desnici nam stoji postaja c. k. drž. železnic. Havličkova ul. nas pripelje na Poržič (Poříč) ki je bil nekdanj jako važna žila trgovskega življenja med Prago in vzhodno Češko. Na koncu Poržica, kjer je sedaj park pred Mestnim muzejem, je stala v časih t. zv. Špitalska brana. Nekdanji značaj ulice razodeva še dandanes nekaj rokokoških in empirskih fasad. Na levi strani Poržiča je Zlatarska ulica (Zlatnická ulice), v kateri bi bilo omeniti razkošno rodbinsko hišo št. 7 iz srede XVIII. stol.

**Mestni muzej** v parku je sezidan na nekdanjih praških utrdbah. Zdaj hrani v sebi že jako dragocene zbirke drobnih umetniških izdelkov in arhitektonskih detajlov. Keramični oddelek, zbirka zlatarskih del, precejšne število ključavničarskih in pasarskih izdelkov, zlasti cela vrsta mrež in rešetk, spomeniki cerkvene umetnosti in različne zanimive reči častitljivih in jako specializiranih praških ceh tvorijo bogato vsebino muzeja, ki ne zanima samo proučevalca praške zgodovine, marveč sploh vsakega, kdor se peča z zgodovino umetnosti. Enako vrlo znamenita je skoro kompletna zbirka slik iz Prage ter rezbarij.

Izmed zanimivejših soban muzeja omenjamo: **Sobana I.** Skupina mišenskega porcelana, dar gdč. Magdalene Michalovičeve. **Sobana III.**: Bronzovo akvamanile, gotski okvir je mojstrski izrezljan. **Sobana V.**: Zbirka praških podob od

kamen empirskega sloga. Empirskih poslopij iz te dobe je v Pragi jako malo, zato so ti redki spomeniki tem dragocenejši. Pred današnjo prezidavo poslopja je bil v njen leta 1780 razpuščen samostan hibernov (irskih frančiškanov, ki jih je cesar Ferdinand II. sem poklical). Toda še prej, že za Karla IV., je bil na tem prostoru samostan menihov ambrozijancev. Hiberni so imeli bogato knjižnico, ki je sedaj uvrščena v vsenčiliščno knjižnico praško. Na levi strani Hibernske ulice se vrste krasne, umetniško zidane palače. Zlasti okusna in pogojena je bivša

l. 1489 pa do zdaj. Sobani VI. in VIII.: Ilustrovana zgodovina Prage. Sobana VII.: Orožarna (največja praška zbirka orožja). Sobana IX.: Oddelek cechovskih spomenikov, izborna zbirka praških obrtnih izdelkov. V pritličju: Keramična zbirka, češka majolika iz 17. stol. Mučilnica.

(Kraljevska cesta, Královská třída, ki je nadaljevanje Poržica, pelje v mlado predmestno občino Karlin, ki je nastal šele v prvih desetletjih XIX. veka. Prej je bilo tam samo nekaj obrtnih podjetij in zabavnih prostorov, med katerimi je na koncu XVIII. stol. zlasti slovel t. zv. Rožni dol (Růžodol, Rosenthal). Na koncu Karlina, v smeri k Libni, stoji poslopje za invalide, Dienzenhoferjevo delo, ki pa je glede na prvotni orjaški načrt nedokončeno. V Libni bi bilo izmed zgodovinskih ostankov omeniti samo baročni dvorec, last praške občine. Izmed novodobnih stavb v Karlinu opozarjamo na cerkev sv. Cirila in Metoda na Jungmannovem trgu in na obsežno šolsko poslopje v Kaizlovih nasadih (arh. Jos. Sakař). Baziliki podobna cerkev sv. Cirila in Metoda je bila zgrajena v l. 1854 do 1863; freske se naslikali Trenkwald, Maixner in Sequens; oltarne slike so Lhotove in Manesove; prižnica je dar grofa J. Harracha. Vltavski rokavi dele Karlin od slikovitih otokov, ki so dandanes večinoma pozidani s skladišči in tovarnami.

Nasproti Mestnemu muzeju se odcepi od Poržiča Tješnov (Těšnov). Tod se pride do severozapadne žel. postaje in dalje čez Hlavkov most k VII. praškemu okraju, k obrtnim Holešovicam. Otok Štvanice pod Hlavkovim mostem je bil v zadnjem času zaradi regulacije Vltave temeljito izpremenjen. Ta regulacija je zahtevala tudi izpremembo sosednega dela Novega mesta; tam okoli, kjer so prej stali le tihi, slikoviti in sloveči mlini, zgrade v nekaj letih celo vrsto trgovskih skladišč in javnih poslopij. Na gornjem (zapadnem) koncu Štvanice, katere bujna vegetacija se je deloma do danes ohranila, so postavljene mogočne turbine za proizvodnjo električne energije; druge, slabše pa se nahajajo v rokavu pri začetku Hlavkovega mostu.

Odtukaj na levo (vzhodno) se dvigajo renesančna čela mlinov, ki jim pravijo Helmovski mlini.

Po Peterski ulici, ki se odcepi od Tješnova nasproti glavnemu vhodu v žel. postajo, gremo k bližnji **cerkvi sv. Petra**. Romanska cerkev s tremi ladjami in dvema, do danes ohranjenima stolpoma je bila v l. 1380—1415 prezidana v gotškem slogu. Pečat te dobe nosi presbiterij. V levi ladji visi grb suknjarske cehe, ki je očitno dala prizidati to ladjo.



Desna ladja je bila razširjena v Vladislavski dobi. Celotna današnja oblika cerkve pa je nastala po Mockrovih popravah l. 1870. V cerkvi na glavnem oltarju je veliko platno V. V. Reinerjevo, v ladji pa dva svečnika iz srede XVIII. stoletja. Sredi ceste stoji zvonik s prehodom v pritličju. Postavili so ga l. 1598 (kljub temu je lok nad vratmi šilast), njegova streha pa datira iz l. 1689, ko je bila prejšna pogorela.

Od cerkve sv. Petra gremo po Peterski ulici na Peterski trg (Petrské náměstí) in od tu poševno na desno v Suknjarsko ulico (Soukenická ulice). Takoj na njenem začetku stoji **hiša U Čapků**. Na dvorišču se je ohranila renesančna, sedaj jako zanemarjena loža. Ta zanimiva in stara loža, ki pohaja iz l. 1612, je bila nekoč izpeljana okoli celega dvorišča, zdaj obdaja žalibog še samo dve strani. Od te hiše nas pripelje Suknjarska ulica na Elizabetino cesto (Eliščina třída). Tod vozi tramvaj št. 3. iz Nusel in Kralj. Vinogradov k Kraljevski Obori (obora-zverinjak) čez most cesarja Franca Jožefa I.; razgled na severno stran nam zapirajo lepi nasadi na pobočju Letne. Na drugi strani Elizabetine ceste prav blizu konca Suknjarske ulice se začne Dolga cesta (Dlouhá třída), ki se vije med mnogimi priprostimi, toda zelo distinguiranimi meščanskimi, patricijskimi in trgovskimi hišami Stare Prage. (Na desni št. 37, 33, 31, na levi 54, 42, 40, 34.) Hiša št. 45 (U zlatého stromu, pri zlatem drevesu) ima na dvorišču krasno ložo, ki je močno podobna oni v Suknjarski ulici; tudi stari sta enako. Samo da raste tu drevje, ki napravlja celo dvorišče ljubeznivejše in slikovitejše. Streljaj daleč od te hiše se odcepi od Dolge ceste Ramova ulica, ki vodi v Haštalsko ulico in k **cerkvi sv. Haštala**.

Cerkev sv. Haštala ima zanimiv obok; njena čudna in nesimetrična zidava je posledica prezidave severne stranske ladje. Južno ladjo bi mogli prištevati k ostankom prehodnega sloga. V farovžu pri cerkvi imajo ključe (če treba tudi vodnika) do najbližjega objekta našega obiska, do kapele sv. Barbore pri staroslavnem in kot zgodovinski spomenik jako važnem kompleksu samostana bl. Neže. Na prostoru okoli cerkve, kjer je sedaj trg, je bilo nekoč pokopališče.

Od cerkve sv. Haštala krenimo po Nežini ulici (Anežská ul.) skozi št. 811 k razsežni skupini poslopij in svetišč bivšega **konventa bl. Neže**. V teh dandanes tako zanemarnjenih zidovih so bivale klariske in manjši bratje sv. Frančiška. Ali kljub temu, da jo njeni današnji prebivalci neprenehoma pustošijo in profanirajo, ohranila si je ta komplicirana gradba krasno celotno obliko, pa tudi posamezne podrobnosti nekdanj bogato

posejanega lišpa. Izmed dveh cerkva in ene samostojne kapele, je zdaj pristopna samo cerkev sv. Barbore, ki so jo z velikimi stroški restavrirali. Glavna ladja nekdanje cerkve sv. Frančiška takoj za vhodom se je že popolnoma porušila. Sprednji del cerkve, ki ga zdaj popravljajo, je iz prvih dob samostana. V pritličju skladišča je opaziti sledove kamenitih polustebrov iz bivše kapele Device Marije. V križnem hodniku prebivajo danes najrevnejše vrste ljudi, tako da obiskovalec ne more niti slutiti, kako krasni sledovi rane gotike so skriti v prostorih tega samostana. V bivši kapeli sv. Marije Magdalene in bivši konventni dvorani je bilo v poslednjih letih skladišče cunj. Na vzhodu cerkve svetega Frančiška stoji cerkev svete Barbare, ki jo je pred nekaj leti kupilo Društvo za obnovitev samostana bl. Neže. To društvo jo je dalo tudi na svoj račun popraviti. Da pridemo k ti cerkvi, moramo iti čez vsa zanimiva in slikovita, sedaj že zelo oskrunjena dvorišča, skozi baročna vrata, nad katerimi stoji soha bl. Neže, potem pa po obrežju mimo nekoliko brezizraznih hiš v Samostansko ulico (Kláštěrní ul.). Kmalu pri začetku ulice stoji obnovljena cerkev. Dočim cerkev sv. Frančiška nima podpornikov jih ta ima. Okraski cerkve, zlasti glavice na stebrih pri portalu v konventno dvorano — kronane glave ženske in moške — so jako dragocen spomenik začetka II. pol. XIII. stol. Te glave smatrajo nekateri za portrete Přemislov, ki so samostan ustanovili. (Samostan je ustanovila leta 1230 bl. Neža, najmlajša hči češkega kralja Otokarja I.)

Ako se izpred vrat s soho sv. Neže obrnemo v smeri proti Hradčanom, nam nehote oko obstane na slikoviti skupini poslopj **samostana usmiljenih bratov** pri cerkvi sv. Simona in Jude. Na tem prostoru je že v XIV. stol. bila bolnišnica s kapelo, katero so utrakvisti prezidali v veliko cerkev, posvečeno l. 1620. Toda kmalu po belogorski bitvi, že na koncu l. 1620, je bil sem poklican red usmiljenih bratov, katerim so oddali vsa k cerkvi spadajoča poslopja in vrt, kjer naj bi se zgradil samostan in bolnišnica. Današnje velekrasno in impozantno pročelje, ki ga je pred asanacijo deloma zakrivala vrsta mičnih in ljubkih hišic, je bilo sezidano l. 1750. Plastika, lepe mreže in kovinasti šopki, rastoči iz granatovih jabolk in vaz, dajejo



Samostan bl. Neže.

fasadi vrlo dekorativno lice. V cerkvi na velikem oltarju je Reinerjeva slika. Pri samostanu je nevelik, toda jako prijazen vrt. Pred ograjo na Janskem trgu stoji baročna soha sv. Janeza Nepomuka, delo F. M. Brokoffa. Z Janskega trga je lep pogled na most Svatopluka Čecha in na krasne letenske nasade; na obširnem prostoru pred mostom nameravajo zgraditi nova poslopja češke univerze, ki bodo monumentalnost in lepoto trga mnogo povečala. Na drugi strani mostu je kapelica sv. Marije Magdalene iz I. pol. XVII. stol.

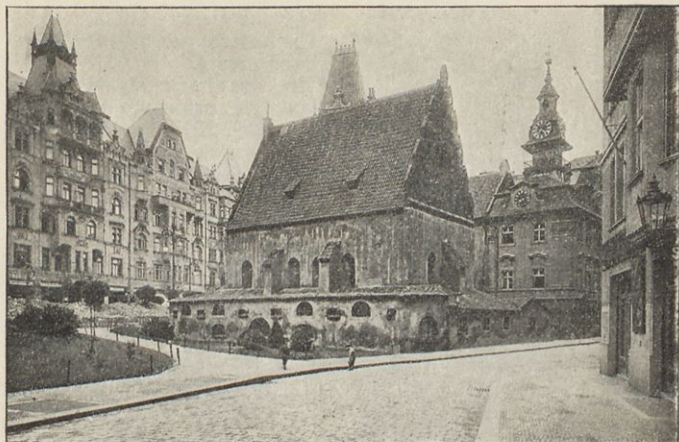
Čez Nikolajevsko cesto (Mikulášská třída) nadaljujmo pot po obrežju. V par minutah smo pri **Rudolfinu**. Sezidali so ga v l. 1876—1884 po načrtih arh. Zítka. Ta palača umetnosti s krasno disponirano koncertno dvorano hrani v sebi bogato galerijo (obisk vsak dan od 10—3) originalnih slik in risb odličnih mojstrov. V galeriji so zastopani s svojimi umotvori: Hans van Achen, Hans Baldung, Balcko, Bruegheli, Caravaggio, L. Cranach st., Carlo Dolci, Donner, Dürer, van Eycki, Goerz, Gossaert, Halwachs, F. von Leemputten, G. Metsu, Molenaer, van der Neer, F. J. Overbeck, Poussin, Q. Reni, Snyders, Spranger, D. Teniers, Tintoretto itd. Izmed čeških umetnikov pa: Brandeis, Brandl, Bubák, Burde, Čermák, Dienzenhofer, Führich, Grund, Havránek, Hellich, Kandler, Kosárek, Liška, Josef Manes, Marold itd. in nekatere slike češke slikarske šole, med njimi Praški Dětřich (katalog).

Poleg Rudolfina stoji **Umetno-obrtni muzej**. Zgrajen je bil v l. 1898—1900 po načrtih arh. dvor. svet. Schulza na zemljišču starega židovskega pokopališča. V muzeju najdemo veliko bogatstvo jako dragocenih predmetov umetne obrti. Zlasti je omeniti lepo zbirko stekla, ki jo je l. 1907 podaril muzeju baron Lanna. Periodično se prirejajo tu umetno-obrtno razstave.

Glavnemu pročelju nasproti stoji Akademija, v kateri je del češke univerze. Na levi strani pa je prazen prostor, kjer bodo sezidali poslopje za češko filozofsko fakulteto. Na tem kraju grade sedaj čez Vltavo nov most, ki bo nadomestoval prejšnji slikoviti verižni mostiček.

V začetku Jožefovske ulice, ki vodi od Rudolfina proti Nikolajski cesti, sameva zunaj renesančna, znotraj gotska Pinkasova sinagoga, star, častitljiv spomenik iz davnih in slavnih dni Židovskega mesta. Takoj za njo zeleni čez ograjo bezeg starega židovskega pokopališča. V Mayzlovi ulici, ki križa Jožefovsko, stoji baročni, stari bizarni Židovski rotovž, poleg njega pa znamenita Staronova ter Visoka sinagoga. So to poslednji ostanki nekdanje posebne zunanje krasote in tajinstvenega izvora izginlega ghetta.





Staronova sinagoga.

**Staronova sinagoga** je neprecenljiv umetniški pomnik iz srede XIII. stol. Žalibog, da je na nekdanji tajinstvenosti in čaru mnogo izgubila, ker se je cela njena okolica zaradi asanacije morala docela izpremeniti. Učinkovalo je to stoletno svetišče samo v okolici, iz katere in za katero je vzrastlo. Zato pa deluje tembolj njena notranjščina, zlasti ko se vrši služba božja; tajinstvena resnost in hladno veličastje vzbujajo čudne, neodoljive občutke. Arhitektonski lišp je jako poučen primer za višino, na kateri je stala češka stavbena umetnost v drugi polovici XIII. stol. Opozarjamo zlasti na portal in na detajle konsol v notranjosti. Svetišče je razdeljeno na dve ladji, obok je oprt v sredi na dva mogočna osmerokotna slopa. V listovih motivih na drobnih detajlih so rabljeni samo listi čeških drevesnih vrst. Ta malenkost mogla bi biti vodilo pri določitvi, kake provenience je bil stavitelj sinagoge. Prostor arhe ima dandanes obliko, kakršno ji je dala rudolfinska doba. (Sinagoga je praviloma pristopna, v njeni bližini je vedno kdo, ki pokliče vratarja.)

Poleg stoji **Židovski rotovž**, zarezni rotovž v dobi samostojnosti Židovskega mesta. Nad čedno streho se dviga značilen stolp; njegova stavba je bila židom dovoljena kot nagrada, ker so leta 1648 hrabro branili Staro mesto pred Švedi. V pisarni



Židovski rotovž.

židovske verske občine hrani-  
jo nekatere privilegije Židov-  
skega mesta.

Na rotovž se naslanja Visoka  
sinagoga, priprosta stavba iz  
XVI. stol. Ulica nasproti Sta-  
ronove sinagoge drži k enemu  
izmed največjih in najtradicio-  
nalnejših pomnikov Prage, k po-  
mniku, ki so ga že tolikokrat  
uporabili ne samo upodobljajoči  
umetniki, marveč tudi literati.  
To je **staro židovsko pokopa-  
lišče**. Kateri Pražan ne pozna  
te pokojne in ljubeznive polti-  
sočletne njive božje! Kedaj so  
napravili to pokopališče, ne mo-  
remo z gotovostjo ničesar tr-  
diti. Nekateri so razlagali, da  
je nekaj nagrobnih kamnov že  
iz VII. stol.; pokazalo se pa je,  
da so nepravilno tolmačili na-

pise. Gotovo je danes samo to, da so tu pokopavali že sredi XIV. stol.  
Izmed znamenitejših spomenikov »bezgovega« pokopališča omen-  
jamo zlasti nagrobne spomenike učenega rabija Ben-Bezalela-Löwa  
in njegovih učencev, Hendel Šmilesove s Treuenberga (prva polo-  
vica XVII. stol.) ter Mediga del Candia; v drugem (od vhora na levo)  
delu pokopališča pa grob kronika Davida Gansa, Horwitza,  
bibliofila Oppenheima, človekoljuba Mardochaja Mayzla in na-  
grobnik Abigora Kara, ki je popisal klanje židov v Pragi  
l. 1339. Pokopališče, ki je seveda zaradi novih modernih stavb  
v bližini mnogo izgubilo na svoji ubranosti, leži med Klausovo  
in Pinkasovo sinagogo.

Vrnimo se nazaj v Mayzlovo ulico. Kakih 200 korakov od  
Židovskega rotovža v smeri proti Staromeškemu trgu se tišči  
med hišami **Mayzlova sinagoga**. Opozarjamo na njen obok iz  
leta 1592. Zunanja plat je bila v zadnjih letih popravljena.

Iz Mayzlove ulice zavijemo okoli ogle na levo. Na desnici  
imamo skupine jako starih hiš, spredaj pred nami pa stoji ba-  
ročna pravoslavna **cerkev sv. Nikolaja**, nemara najlepše delo  
Kiliana Ignaca Dienzenhoferja. Toda tudi ta cerkev ni bila zi-  
dana za današnjo okolico. Kompenirana je bila marveč za bivši  
Trg treh vodnjakov, ki ga je mejilo na eni strani zadnje pro-  
čelje Krennove hiše (glej prvi obhod) na drugi krilo starome-

škega rotovža, na tretji strani pa je stala cerkev sv. Nikolaja. O prvotni gotski cerkvi, ki je l. 1689 pogorela, ni na zunanjščini nikakega sledu več. Leta 1732 je bila cerkev zopet zelo poškodovana; po petletnem dragem restauriranju so jo posvetili zopet l. 1737.

V nekdanji gotski cerkvi sta pridigovala slavna propovednika Milič in Matej iz Janova. Utravkvišni duhovni so službovali tukaj do belogorske cerkve. Ko so cerkev po požaru zopet prenovili, so jo oddali emavškim benediktincem. Štukaturni lišp v notranjščini je izdelal Bernard Spinetti, skulpture pa



Staro židovsko pokopališče.

nečak slavnega Brauna, Anton Braun. Assamove freske so sredi XIX. pobelili. Ko je bil Jožef II. samostan razpustil, služila je cerkev kaj različnim namenom. V letih okoli 1860 je bila v cerkvi koncertna dvorana. Leta 1871 pa jo je najel od praške občine odbor iz Moskve, ki jo je na svoje stroške adaptiral za bogoslužje pravoslavne cerkve. Ta odbor jo ima še sedaj v najemu.

Od cerkve sv. Nikolaja čez Staromeški trg in daleč do Železne ulice, po kateri pridemo k **Karolinu**. Karolinum je prvotno poslopje univerze, ki jo je bil ustanovil Karel IV. Izprva je bila razdeljena po več hišah, končno pa je tu našla svoje središče. Gotski pmol Karolina je podoben pomolovi kapelici Staromeškega rotovža; tudi zgradili so oba v istem desetletju. Karolinski je le bolj priprost in ponižen. (V trgovini





Ruska cerkev.

nah, ki so nastanjene v jugozapadnem pritličju, so zanimivi gotski o-boki.)

Nasproti ležeče **Nemško gledališče** — priča slavnih Mozartovih dni v Pragi — so postavili deželni stanovi l. 1781. Ob Viteški ulici (Rytířská ul.), ki se začenia pri gledališču, stoji na desni strani nekdanji Šentgalski samostan, za njim pa sedaj baročna cerkev sv. Gala. Dalje naprej je poslopje Mestne hranilnice praške (arh. Osv. Polívka). Na levi strani pa se vrste stare baročne meščanske hiše. Zadnje pročelje gledališča je obrnjeno na Sadjarski trg (Ovocný trh). Na eni strani tega trga stoji primitivno poslopje češke pravniške fakultete, na drugi pa velelepa in znamenita

palača Kolovratska (št. 579-4). Pravokotno na stransko pročelje gledališča leži Rudarska ulice (Havířská ulice). Razgled iz nje na vzhodno stran zapira na Příkopu (příkop-jarek) stoječa krasna in bogata palača Piccolomini, tudi Nostitzovska zvana, pozneje last Sylva-Tarouccovskih. Leta 1907 jo je kupila praška občina, hoteč ohraniti ta dragoceni biser.

**Nostitzovska palača** spada med najlepše dragulje praške stavbne umetnosti iz druge četrtine XVIII. stol. Poševno nasproti te palače se ponaha krasno moderno poslopje Dunajskega bančnega društva (1908, arh. A. Neumann in Jos. Zasche). Na oglu Sadjarske ulice (Ovocná ul.) in ulice Na mostiču (Na můstku), ki spaja Vaclavski trg z Viteško ulico, stoji dragocena palača iz klasicistične dobe. Poleg nje je palača Praške kreditne banke. Tukaj se križajo štiri najobljudenejše praške ulice; po dnevu, zlasti ob nekaterih urah, je tu prava gnječa.

Na drugem koncu Vaclavskega trga kraljuje ponosito, veličastno poslopje Muzeja kraljevine Češke (glej tretji obhod). Po ozki ulici nasproti ulice Na mostiču pridemo na **Jungmannov trg**. Sredi širšega dela trga stoji spomenik slavnega češkega leksikografa Josipa Jungmanna.

Izza hiš, ki tvorijo ozadje temu spomeniku, štrli visoka streha cerkve Marije Snežne. Ob nji je frančiškanski samostan. Cerkev, ki je pravzaprav le prezbiterij nekdanje orjaške zgradbe, spada med ono vrsto cerkva, ki jih je zidal Karel IV. Kakor se na prvi pogled vidi, ni še dandanes dokončana. Zlasti je zaostala zgradba, ko so v začetku XV. stol. izgnali menihe.

Šele frančiškani, ki jih je cesar Ferdinand sem poklical, so cerkev deloma dovršili. Izmed dragocenejših arhitektonskih podrobnosti se jih je nekaj ohranilo na zunanji strani prezbiterija in pa na portalu na severni strani. V cerkvi je bogat zgodnje baročni oltar iz l. 1625. Cinasti svečniki in pa krstilnica v kapeli pod korom so bili sem prinešeni iz porušene cerkvice Device Marije na Luži pri Klementinu. V cerkvi je tudi cela vrsta nagrobnih spomenikov. Ob dvorišču pred cerkvijo sta v obeh ambitovih krilih kapeli. Na južni strani cerkve je dosti obširno samostansko poslopje, za njim pa velik vrt.

Od Marije Snežne gremo čez Jungmannov trg in Ferdinandovo cesto v Biserno ulico (Perlová ul.), ki nas povede na Ogljeni trg (Uhelný trh). Še pred dvajsetimi leti je bilo to trikotno tržišče opasano s samimi starinskimi poslopji. Do danes pa je vstrajala samo vrsta hiš s kolonami na vzhodni strani. Cvetlice, ki se še vedno tu prodajajo, podeljujejo trgu vsaj nekaj one poezije in onega življenja, ki je tu vladalo v sivi davnini. Zlasti poleti je trg s svojim zelenjem in cvetjem kaj ljubeč. — Tudi **Zelenemu trgu** (Ulici sv. Gala, Havelská ul.) so Pražanji lahko hvaležni, da jim že dolga leta ohranjuje tip



Nostitzovska palača.



Jungmannov spomenik.

in živo slikovitost nekdanjega tržišča. Podoboki, ki se vlečejo ob celilevistrani Galove ulice, so nastanjene neštivilne kramarije in trgovnice. Hiša štv. 510-5 z renesančnim okenskim okvirjem je bila last nemirnega praškega primatorja Paška z Vrata. Omenjamo tudi hišo na oglu ob Melantrichovi ul. »u Mrázů«, ki ima na tri dele razdeljeno streho. Njene arkade so iz XIV. stoletja.

Vrnimo se nazaj na Ogljeni trg. Hiša v »Platyze« (416-11) skozi katero je hodil na Ferdinandovo cesto, je po svojem slogu karakteristična za stavbarstvo tridesetih let XIX stol. Nasproti nje je hiša štv. 401-1, v kateri je stanoval Mozart, ko je bil v Pragi.

Odtod namerimo korak v Skoržepko proti Betlehenskemu trgu. Kmalu smo na križišču štirih ulic. Na desno drži Vojvodova ulica z renesančno renovirano hišo »u Vejvodů« (gostilna); na levi imamo Perštín (Perštýn), ki je bil do nedavna popolnoma srednjeveška ul. O Husovi cesti smo že v prvem obhodu rekli, da je ena najzanimivejših praških ulic.

Tu naj omenimo še cerkev sv. Egidija, ki stoji nasproti baročnega poslopja nemške tehnike. Poleg cerkve je dominikanski samostan. Dominikancem jo je podelil cesar Ferdinand II. v XVII. stol.; ti so prezidali najprvo sedanji samostan, v začetku XVIII. stol. pa tudi cerkev, zlasti njeno notranjost. Najlepša



in najdragocenejša umetniža cerkve je Reinerjeva stropna freska, ki pa jo je žal zob časa že jako poškodoval. Na pročelju sta grba škofa Janeza IV. iz Dražic in nadškofa Arnošta iz Pardubic. — Četrta ulica drži na **Betlehovski trg** (Betlémské náměstí). Moderni čas je s svojimi stavbami že zelo uničil staro podobo trga. Češka zgodovina pa bo njegovo slavo vedno oznanjevala: saj je tukaj stala do začetka XIX. stol. Betlehemska kapela, kjer je podiral in zidal mojster Jan Hus. Iz onih časov je tu še samo gotski portal hiše št. 351—7; ta je bil priča onih jasnih dni, tako pomembnih za usodo Češke in njene kulturne zgodovine.

Z Betlehemskega trga zavije na desno Liližina ulica. V poslopju, kjer je sedaj Haasova tiskarna, je bil nekdanji samostan sv. Ane. Anina ulica veže Liližino z Aninim trgom; tu je omembe vreden portal Pachtovske palače, ki dobro pojasnjuje način nekdanjega stavbarstva.

Na zadnji strani Betlehemskega trga stoji Náprstková hiša u Halánků, iz katere je prišla inicijativa in denarni temelj za zgradbo **Obrtnega muzeja** (Průmyslové museum), ki so ga sezidali zadaj za hišo. Obisk tega muzeja je dovoljen v torek in petek za vstopnino 2 K. Prost vstop je ob nedeljah in praznikih od 9—12 ure. Postavil ga je na svoje stroške Vojteh Náprstek leta 60. preteklega stoletja. Muzej ni samo obrten, ampak tudi etnografičen in kulturno historičen. Z leve strani Náprstkovke hiše vodi Betlehemska ulica k ulici Karoline Světle. Tam, kjer seka ta ulica Konviktsko, stoji starinska **rotunda sv. Križa**. To častitljivo svetišče iz XI. stol. je najstarejša cerkev Starega mesta. Kakor je iz nekaterih podrobnosti soditi, je bila pozneje vsaj nekoliko prezidana. Sredi XIX. stol. bi bila kmalu postala žrtev špekulativnih posestnikov sosednih hiš. Da ni padla, je zasluga le arheologa Mikovca, dr. Braunerja in prof. Vocela, ki so dosegli, da jo je praška občina kupila za 3000 gl. Tako zavarovana kapela je imela tudi srečo, da je podal Jos. Manes načrt za njeno prenovitev in tip njene notranje opreme, in najsilneje tudi ta načrt ni izvedel. Topa okolica rotunde ne da slutiti, kako boji so se bili za obstoj tega spomenika, jasno pa osvetljuje verolomnost staviteljev, ki se niso držali dane obljube, da se bodo pri gradnji novih stavb ozirali na to zidovje.

Od sv. Križa se dviga mirno napeta ulica Karoline Světle (mimo Jernejske ulice [Bartolomějská ul.] k Ferdinandovi cesti). V Jernejski ulici je cerkev sv. Jerneja z nekaterimi Reinerjevimi slikami; pri nji je samostan, kjer so bili nekdanji jezuiti, danes pa bolniške postrežnice sive sestre. Na Ferdinan-



Narodno gledališče.

dovi cesti omenjamo uršulinski samostan pri cerkvi sv. Uršule. Cerkev je kake dve desetletji mlajša nego samostansko poslopje. Sezidal jo je Canevall. Stropne freske je slikal J. J. Steinfels. Med drevjem na levi strani cerkvenega portala je A. Quitainerjeva skupina sv. Janeza Nepomuka iz srede XVIII. stol. Križ pri vходу v samostan je slikal Führich v prvi tretjini minulega stoletja.

Na koncu Ferdinandove ceste se dviga kakor mogočna kulis ob divni panorami Petrina in Hradčan Narodno gledališče (Národní divadlo). Sezidala sta ga prof. Zitek in prof. Schulz. Na tem mestu je stalo že prej gledališče, postavljeno iz prispevkov češkega naroda, a je leta 1881 pogorelo. Toda že v dveh letih so zložili Čehi nove milijone in postavili današnje impozantno poslopje. Izmed umetnij naj omenimo foyer v prvem nadstropju, ki je sijajno in fino čuteče dekoriran. Stegne, strop in lunete krasi slike Fr. Ženiška, ki jih je napravil po kartonih Mik. Aleša. Hodnik poleg foyerja poslikal prof. Ad. Liebscher. — Z galerije, kamor je pri predstavah vstop dovoljen, se odpira diven razgled, ki je zlasti čudovit ob poletnih večerih, ko umira nad valujočo Vltavo dan, budeč sladko, nepopisljivo razpoloženje. Francovo obrežje (Františkovo nábreží) je najpriljubljenejše mesto praških promenad. Sredi obrežja stoji spomenik cesarja Franca I. (1859, Jos. Max).

Od Narodnega gledališča pojdemo čez most cesarja Franca (— na levi vidimo vzorno oskrbovane nasade Žofijinega otoka

— Žofína) nad Strejskim otokom. Na koncu mostu se začenja malostranska cesta Chotkova; njena poslopja imajo značaj druge četrtine XIX. stol.

Oko, zroče s konca mostu proti desni strani, se raduje prelepega pogleda na velike vrtove ob Crtočki in na slikovito Malo stran, ki jo krona s svojim sijajem cerkev sv. Vida na Hradčanih. V vrtu za rokavom Črtovke se dviga bivše letno bivališče gospodov Michnov iz Vacinova. To poslopje, ki je bilo postavljeno v četrtem desetletju XVII. stol., rabijo zdaj za vojaško orožarno. Michnovski grofje so sezidali tudi cerkev Marije Magdalene na Ujezdu. V nji je sedaj nastanjena orožniška kasarna; kakih sledov o nekdanji lepi cerkvi in samostanu dandanes ni več videti. Pod Všeherdovo ulico, ki se odcepi od desnega roba Chotkove ceste, stoji prijazna cerkvica sv. Janeza Krstnika z bolnišnico iz XVII. stol.

Iz Chotkove ulice zavijemo na desno mimo vojašnic na Ujezdu k vhodni ulici na zeleni Petřin. Te neestetične vojašnice nameravajo že v bližnji bodočnosti podreti in jih nadomestiti z novimi monumentalnimi zgradbami. Po ozki uličici, ki se odcepi od Ujezda par korakov na desno od Chotkove ulice, gre pot k najkrasnejšemu praškemu razgledišču. S Petřinovega pobočja je na Staro Prago in na njen najbolj tipičen del, Malo stran, velekrasen razgled. Beseda ne izrazi, pero ne opiše krasote in poezije teh vrtov, tako pokojnih in milih v svoji sladki sanjavosti. Zlasti v urah, ko zahaja dan, počiva na teh stezah in zelenju tolika miloba in blaženost, da klone tudi možka, nesentimentalna duša. Po Petřinovem pobočju se razprostira Lobkovičev, poleg njega Seminarški, pod tem Schönbornov vrt. Za Lačnim zidom Karla IV. se širi nekdanji v svojem aristokratizmu tako tihi vrt Kinskih, ki je še par let odprt občinstvu. Na spodnji njegovi strani stojita **Narodopisni muzej** in pa **umetniški paviljon društva upodobljajočih umetnikov »Manes«**.

Na Petřinu je nekaj stavb: cerkev sv. Lovrenca, turistovski paviljon, **kapelice križevega pota** in železni razgledni stolp, grajen po vzoru Eiflovega stolpa v Parizu. Kdor obiše Petřin, naj se potruži nanj; z njega je najlepši razgled na Prago.

Z vrha se obiskovalec lahko vrne v Prago skozi Kinski vrt. Prijetnejši pa je povratek po drugi strani, mimo kapelic, na levo čez par stopnjic in potem ob vojaških poslopih proti Mali strani. To je najtišji kot Prage, tako poetičen, da se enakega v nobenem drugem vlemestu ne dobi. Za slikarje in sanjarje idealna pot se vije med vrtom Strahovskega samostana na nizdol proti Mali strani. Strahovski samostan



se kaj lepo vidi nekako iz sredine strmega Uvoza. Pod samostanom se med drevjem belijo šablonska poslopja bolnišnice usmiljenih sester. Ta bolnišnica je poučen, obenem pa tudi svareč kontrast k prirodni lepoti petřinskega pobočja in opominjevalen primer, kako se na tem kraju ne sme zidati. Pod bolnišnico s cerkvijo sv. Karla Boromejskega je laška sirotišnica. Eno njeno krilo je zidano ob Šporkovi ulici, ta ulica je danes v Pragi, kar se tiče florisa, mogoče najzanimivejša. Nasproti sirotišnice so sezidali na začetku XVII. stoletja gospodje Přeřořovski iz Kvasejovic krasno palačo, zdaj last knezov Lobkovičev linije melniško-hořinske. V vrtnem delu je krasna salla terrena; nakit soban, stopnjišče in lep razgled, ki se odkriva z njenih oken, dajejo palači visoko ceno. V njej se nahaja tudi bogata privatna knjižnica z redkimi rokopisi (Velislavova biblija in dragoceni kancionali); za knjižnico, ki je pristopna le učenjakom, vzorno skrbi knežja rodbina, zlasti knez dr. Friderik Kristijan Lobkowitz.

Poleg Lobkovičevega je Schönbornov vrt, ki je na priglas pri vrtnarju vsakemu pristopen. Z njega je lep razgled na pestre malostranske strehe in kraljevski grad. **Schönbornova palača** je jako okusno delo iz početka XVIII. stol. Kipe v prehodu je izklesal Mat. Braun. Razgledna altana v najvišjem delu vrta se naslanja na prostrani, nepristopni Seminarški vrt.

Od Schönbornova palače gremo čez Tržišče na Malostranski trg. Odtod pa s tramvajem št. 5 po Karmelitski ulici, Ujezdu, Chotkovi cesti mimo Narodnega gledališča k Prašni brani.

## TRETJI OBHOD.

OD PRAŠNE BRANE K SV. HENRIKU, VACLAVSKI TRG, MUZEJ KRALJ. ČEŠKE, KR. VINOGRADI, CERKEV SV. ŠTEFANA, AMERIKA, KARLOV, CERKEV SV. APOLINARJA, CERKEV DEVICE MARIJE NA TRAVNIČKU, UNIVĚRSITĚTNA POSLOPJA, VÍŠĚGRAD, ĚMAVS, KARLOV TRG, CERKEV SV. VACLAVA, CERKEV SV. KARLA BOROMĚJSKEGA, NOVOMEŠKI ROTOVŽ, CERKEV SV. MARTINA, SMĪHOV, (DIENZENHOFĚRJEV PAVILJON), KRALJEVSKA OBORA.

Z razpotja pri Prašni brani pojdimo po ulici med hoteloma de Saxe in Modra zvezda na Havličkov trg; sredi njega kipi v nebo **zvonik sv. Henrika**. Cerkev sama je takoj za njim.

Prvotna oblika gotske cerkve je ostala skoro nespremenjena; le v prvi tretjini XVIII. stol. so izvršili nekaj nebitvenih poprav, v XVII. stol. pa so ji prizidali par kapel. Cerkveni stolp ima streho iz XVIII. stol.

Izmed cerkvenih oltarjev je glavni najstarejši. Podobo sv. Henrika in sv. Kungote je slikal J. J. Heintsch. Stranski oltar Štirinajstih pomočnikov je slikal strahovski mojster Siard Nosecký. Visoki zvonik, okoli katerega je bilo prej pokopališče, so postavili koncem XVI. stol. Nasproti glavnemu portalu cerkve je stara šola sv. Henrika, ki tudi datira iz XVI. stol.



Cerkve sv. Henrika.

Od sv. Henrika drži po njem imenovana ul. (Jindřišská ul., Jindřich-Henrik) na Vaclavski trg. Nasproti nam, na oglu Vodičkove ul., omenjamo hišo s stolpičem, ki je tipičen za stara renesančna praška poslopja. Tam, kjer je zdaj palača zavarovalnice Assicurazioni Generali, je bila nekdanja hiša »pri Cesarskih«, ki je imela prejšnjemu podoben stolpič.

**Vaclavski trg** (Václavské náměstí) je največji praški trg. Njegov najlepši nakit je brez dvoma legi primerno zidani **Muzej kraljevine Češke**, ki tvori s svojimi zbirkami in knjižnico kulturno središče češke dežele.

(Zbirke v muzeju so tako bogate, da ni mogoče podati tukaj niti vseh glavnih predmetov. Kdor si hoče količkaj natančneje ogledati, naj si omisli katalog.)

Poslopje, ki so ga sezidali pa Jos. Schulzovih načrtih za 4 milijone kron, hrani v spodnjem pritličju deželni arhiv, v zgornjem pa knjižnico in čitalnico. V prvem nadstropju je Panteon s slikami V. Brožíka, Fr. Ženíška in Vojt. Hynaisa.

Tu so tudi Schwanthalerjeve bronzove sohe, ki jih je naročil Veith za libjehovski Slavin. Poleg teh je tukaj cela vrsta kipov čeških zaslužnih mož.

Na hodniku okoli stopnišča in na stopnišču iz prvega v drugo nadstropje so slike prof. Jul. Mařáka.

Zbirke v dvoranaš I. nadstr.: Stari rokopisi in tiski; denarji in medalje; predhistorična arheologija; historična arheologija; češki, moravski in šleski narodopis; tuja etnografija, botanika; mineralogija.



Muzej českého království.

V II. nadstropju: Zoologija; geologija, paleontologija.

Izpred muzeja je lep pogled na Vaclavski trg ter na njegovo živahno življenje in vrvenje. Pred muzejem so postavili l. 1912 velik spomenik sv. Vaclava, ki ga je izvršil J. Myslbek. Na desni strani se vidijo obrisi postaje cesarja Franca Jožefa.

Krenimo po levi rampi nizdol v Mezibransko ulico, ki stopa ob Čelakovskega nasadih proti Žitni ulici.

(Žitna ulica gre na Kralj. Vinograde, ki so največje praško predmeštje. Mesto je še jako mlado, leta 1843 je štelo še samo 243 prebivalcev, dandanes jih ima okoli 90.000. Izmed stavb omenjamo Mestno gledališče, Narodni dom in cerkev sv. Ljudmile, ki jo je sezidal l. 1894 arh. Jos. Mocker. Vsa ta poslopja stoje na glavnem vinogradskem trgu, na Purkynjevem



trgu. Naj omenimo tudi krasno Gröbovo vilo v Havličkovih nasadih, v kateri je sedaj zemljedelska stroka češke tehnike. Izmed šetališč ne smemo pozabiti lepih Riegrovih nasadov, od koder je krasen razgled na celo Prago. Na koncu Vinogradov se razprostira Olšansko pokopališče, kjer počiva nekaj Slovencev, med njimi kremeniti Slovan Matija Majar. Kralj. Vinogradi so središče slovenske praške kolonije. Tu sta dve močni akademični društvi, Adrija v Halkovi ul. 12, in Ilirija v Taborski ul. 14. Poleg teh imajo tukajšni Slovenci še Klub slov. tehnikov, Sokolski krožek, Podporno društvo za slov. visokošolce v Pragi in skupno s Hrvati in Srbi Jugoslovansko pevsko društvo. V Moravski ulici št. 18 se nahaja slovenska gostilna Maks Pipan & Comp. V Třebizskega ulici št. 6 pa slovenska vinska trgovina Prve vipavske vinarske zadruge. Slovenska vina Čehi jako čislajo.)

Ako nadaljujemo pot iz Mezibranske ul. čez Žitno v Sokolsko, stojimo po par korakih pred Sokolskim domom Praškega Sokola. Ta telovadnica, ki jo je postavil Fügner, je tesno spajena z zgodovino Sokolstva in z njegovim orjaškim razmahom, ki ga je napravilo v petdesetih letih obstoja.

Za Sokolskim domom zavijmo po Halkovi ulici na desno. Pridemo v ulico Na ribničku in mimo romanske rotunde sv. Longina k **cerkvi sv. Štefana**.

Cerkev je stala tu že v začetku druge polovice XIV. stol. Začetkom XV. stol. je bila utrakvistična. Njeno zunanjščino so pozneje zaradi izpremembe terena precej predrugačili. Okoli cerkve je bilo včasih pokopališče in na njem nekaj kapel. Izmed teh je današnjega časa dočkala edino romanska rotundo sv. Longina s polkrožno absido, kateri so pozneje prizidali še strešno lucerno. Rotunda je zela stara, nemara je že iz X. stol. Leto 1870 je arh. Mocker cerkev restavriral in deloma tudi bistveno predrugačil. Zakristija pri prezbiteriju je bila prizidana šele v XVII. stol., enako tudi kapela ob južni ladji, od katere je ločena s prekrasno ograjo. Glavni oltar je s konca XVII. in začetka XVIII. stol. Sohi Device Marije in sv. Janeza pod slavolokom sta ostanka nekdanje skupine sv. Križa, ki je stal na prečnem tramu triumfalnega loka. Pri prvem slopu je kamenita gotška prižnica. Na oltarju Device Marije je čudodelna podoba svetoš Stefanske Madone; je jako dragocen spomenik staročeškega slikarstva in ima celo svojo literaturo. V severni ladji je oltar sv. Janeza Krstnika s Skretovo sliko. V zadnjih letih so cerkev tudi v notranjosti precej izpremenili in okrasili s stenskim slikami. Ob ulici Na ribničku je baročna kapelica; pod njo je grob meščanske rodbine Branbergerjeve.

Od cerkve sv. Štefana gremo naprej čez Ječmenovo ulico (Ječná ul.) v Lipovo, odkoder zagledamo na oglu Katarinske in Vinične ulice kompleks nekdanjega samostana avgustijank in **cerkev sv. Katarine**, delo Dienzenhoferjevo. Te stavbe je zgradil Karel IV. V začetku XV. stol. je bil samostan s cerkvijo vred demoliran, čez pol stoletja pa zopet popravljen. Na koncu XVI. stoletja je bil zopet razdejan in šele na koncu XVII. stol. prenovljen. Neugodni položaj zidovja je provzročil, da so vsa poslopja v letih od 1718 do 1740 prezidali. Pri prezidavi cerkve sv. Katarine sta bila udeležena oba tedaj največja praška upodobljajoča umetnika, K. I. Dienzenhofer in V. V. Reiner. Ko je bil samostanski red na koncu XVIII. stol. razpuščen, so se začeli za poslopja neprijazni časi; zanje se ni nihče brigal. Pozneje so nastanili v njih vojaško odgojevalnico, ki je bila tam do srede XIX. st. Takrat je ves kompleks prepustila verska matica zavodu za umobolne. Poslopja se prenovili in stolpu dali današnjo obliko. Srčkano srednje samostansko poslopje na vrtu pri stolpu je vsled svojih nežnih form podobno baročni skrinjici za dragulje. V cerkvi so največjega občudovanja vredne stropne freske Reinerjeve iz poslednje dobe njegovega delovanja; te mojstrske slike so zanesljive priče velike umetnikove ženijalnosti in spretnosti. (Vstop v cerkev je včasih dovoljen; treba se je oglasili pri vratarju; vhod skozi portal v Katarinski ulici.)

S Katarinske ulice krenemo v ulico Pri Karlovu (U Karlova). Pot nas pelje mimo češke medicinske fakultete in mimo deželne blaznice k tipičnemu in krasnemu cvetu praškega baroka, k **vili grofov Michnov iz Vacinova**. Tej sijajni zgradbi, ki jo je sezidal Dienzenhofer pred l. 1720, pravijo Pražani **Amerika**. Vstop v notranjost, okrašeno s stropnimi slikami Jana Ferd. Schora, ni dovoljen. Toda žal tudi zunanost dvorca ne učinkuje več tako, kakor je takrat, ko se je okoli njega širih vrt, poln grmičevja in cvetja, z baročno altano, vazami in festoni. Lahkotna oblika, nakit in noblesa tega znamenitega in bleščečega umotvora, dajejo Dienzenhoferju veleodlično izpričevalo.

Od Amerike hajdimo dalje mimo novogotske porodnišnice (na levi; arh. Hlavka) in nekaterih novih vseučilišnih poslopij k znamenitemu pomniku iz dobe Karla IV., k cerkvi Device Marije na Karlovu.

**Karlov** stoji ob utrdbah, s katerimi je opasal Karel IV. Novo mesto; njegova lega je dobro izbrana, kar se zlasti opazi iz Nuselske doline. V gotski cerkvi se je brez izpremembe ohranil samo prezbiterij in pa, če ne jemljemo v poštev baročnega



Karlov.

lišpa, tudi ogromna kupola, ki je dajala včasih snov tolikerim bajkam in pravljicam. Cerkev so zidali sredi XIV. stol. V XVII. stol. so okoli nje zgradili kanoniki sv. Avgušтина samostanska poslopja; v bivšem refektariju, kjer je sedaj mestna hiralnica, so jako okusni štukaturni stropi iz druge polovice XVII. stol.; tuptam si jih je mogoče ogledati. Kakor že rečeno, je lega cerkve jako ugodna, učinkuje majestetično in samozavestno, tlačječ vse drugo v ozadje. Nasproti Karlova stoji jako trezno zidana deželna najdenišnica, za majhnim vrtom pa moderna otroška bolnica cesarja Franca Jožefa, ki sta jo sezidali in jo darežljivo vzdružujeta mesto Praga in Mestna hranilnica.

Vrnimo se nazaj k deželni porodnišnici; ob nji vodi Apolinarška ulica k drugemu spominku Karla IV., k bivši kapitelski cerkvi sv. Apolinarja. Cerkev je preprosta gotška stavba; v notranjosti ima na zideh nekaj starih, že zelo obledelih slik.

Od sv. Apolinarja jo udarimo naravnost nizdol po strmi ulici ob filialnem poslopiju zavoda za umobolne. Prišedši v dolino imamo na levisi samostansko cerkev Žalostne Matere božje, zraven nje je bolnišnica nun sv. Elizabete. Živo in okusno pročelje razodeva da je tu zidal Dienzenhofer.

Nekaj korakov naprej je cerkev **Device Marije na Travníčku**. Vstop vanjo je redkokedaj dovoljen. Vsled situacije in oboka, ki ga podpira eden edini slop, je cerkev precej zanimiva. Sredi XIX. stol. jo je nekoliko prenovil arh. Grueber, stolp pa je postavil Ullmann.

V bližini gradé, oziroma so že zgradili mnogo lepih poslopij



češke in nemške univerze; onstran Apolinarske ulice se razprostirata botaniška vrta in botaniška oddelka obeh univerz.

Kdor se zanima za prostore, na katerih se začenja zgodovina Prage, pojdi mimo višegrajske žel. postaje na Višegrad.

**Višegrad** je zibelka najstarejše in mitične praške zgodovine. Na današnjih utrdbah, ki jih je zgradilo XVII. in XVIII. stoletje, se ne da več določiti mest, kjer so stala mnogoštevilna poslopja, o katerih govori zgodovina. Edina zapuščina tiste pestre prošlosti so znana rotunda sv. Martina, nekateri ostanki cerkve sv. Lavrenca, ki so jih izkopali pred nekaj leti pri kano-niški rezidenci št. 14 (par stvari je shranjenih v Mestnem muzeju) in pa kapitelska cerkev sv. Petra in Pavla. Cerkev so sezidali že v XI. stol., za Rudolfa II. so jo prezidali v gotskem slogu, pozneje v baročnem. Svojo današnjo podobo je dobila šele v zadnjih letih. Tudi stolpa sta nova. Ob cerkvi je pokopališče, imenovano Češki Slavín, kjer počiva večina čeških zaslužnih mož.

S kapitelskih nasadov nad Vltavo ali pa s citadele pred soho sv. Vaclava, sem prinešeno z Vaclavskega trga, opazujemo lahko velikansko stavbno gibanje, ki v par letih popolnoma izpremeni ta del Novega mesta, ki mu pravijo Podskalje. Tu je bilo nekaj hiš, zidanih v drobnem malomeščanskem, toda za ta kos Prage jako karakterističnem baroku. Tam, kjer so prej stala skladišča za les, ki so ga splavljali po Vltavi, se vzdigne v kratkem vrsta novih, modernih poslopij.

Z Višegrada se vrnemo po serpentinah kapitelskega nasada v bližini starinske, z mnogimi bajkami prepredene višegrajske skale k zadnjemu ostanku nekdanjih plovnih naprav in obrečnih uradov, k hiši na Splavu (Dům na Výtoni). Toda tudi tej starini so že šteti dnevi. Od Višegrajskega rotovža se vije Višegrajska cesta čez Botič, mimo mestne ubožnice sv. Jerneja, kjer je nekoč stala cerkvica istega imena. V Trojiški ulici, ki se odcepi od Višegrajske, omenjamo majhno baročno cerkvico sv. Trojice. Nadaljujoč pot po Višegrajski cesti, pridemo kmalu do umotvora Dienzenhoferja mlajšega, do **cerkve sv. Janeza na Skalci**. Cerkev je iz l. 1730. Na glavnem oltarju je Brokovova soha sv. Janeza, ki je prvotni model za kip na Karlovem mostu.

Nasproti sv. Janeza se dviga eden izmed največjih umetniških in historičnih monumentov Prage, **cerkev in samostan v Emavsu**. Karel IV., ki je v svoji darežljivi naklonjenosti do Novega mesta sezidal ta poslopja, je poklical sem slovanske benediktince iz Dalmacije. Zdaj prebivajo v samostanu bajronski benediktinci. Cerkev in samostan učinkujeta kljub svoji zu-

nanji skromnosti in preprostosti jako monumentalno. — Stene v križnem hodniku pokrivajo sloveče slike, ki jih prištevajo med najdražje, najsijajnejše in najredkejše umotvore XIV. stol. Za rrago so najdragocenejša številka umetniškega inventarja iz dobe Karla IV. in češke slikarske sole. Iz istega časa kakor hodnik, je tudi kapitejska dvorana; drugo samostansko poslopje pa so sele današnji njegovi prebivalci prenovili. Usoda samostana, ki je bil dokončan se pred Karlovo smrtjo, se je zelo menjavala. Rusijske vojske ga sicer niso v prah poteptale kakor toliko drugih, toda opustošilo ga je v začetku XVII. stol. pasovsko vojastvo, ki je uplenilo velik del starih rokopisov, tudi staroslovanskih. Od l. 1880 žive tu bajronski benediktinci. Samostan je znan tudi vsled tega, ker je iz njega izšel Kemeški evangelij, na katerega so francoski kralji pri kronanju prisegali. Na dvorišču blizu cerkvenega vhoda stoji kapela sv. Kozme in Damijana iz XVII. stol. Na njenem mestu pa je stala že prej kapela istih svetnikov.

Od Emavsja je par korakov oddaljen prostrani **Karlov trg** (Karlovo náměstí). Njegovo južno stran krasí s svojimi lahkotnimi, zračnimi in čistimi detajli **Faustova hiša**, zidana na starih zidovih, katere je praška zgodovina spravila v zvezo z doktorjem Faustom; odtod njeno ime. Hiša je bila včasih siino skrivnostipolna, »baje« je tudi strasilo v njej. Prej je bil v njej zavod za gluhoneme, zdaj pa je tu del splošne bolniče.

Na vzhodni strani zavzema polovico trga iztegnjeno pročeje vojaške garnizijske bomošnice. Včasih je bila ta stavba novo-meška rezidenca jezuitov. Na koncu enostavnega pročelja z izuatnimi okraski stoji cerkev ustanovitelja jezuitskega reda sv. Ignaca iz Loyolé. Cerkev iz leta 1678 je kabinetni košček tipičnega jezuitskega stavbarstva iz dobe, ko je bil red na vrhuncu svoje moči in slave. To svojo silo so očetje na cerkvi vidno označili s tem, da so na najvišjo točko pročelja postavili kip svojega patrona, ki ga obdaja zlata gloriola. Tudi Heintscheva podoba na glavnem oltarju je posvečena njegovi proslavi.

Na nasprotni, zapadni strani stoji še nekaj starodavnih hiš; to so zadnje priče semnje, ki so se vršili tukaj na bivšem živinskem trgu, Ali tudi te se počasi, toda dosledno umikajo novim najemnim stavbam. Na oglu Resslerove ulice, nasproti glavnega poslopja češke tehnike, čaka svoje sodbe staroslavna hiša »u Šalků« ki je imela nekđaj kolone. Za trgovsko akademijo ob Resslerovi ulici se je ohranila cerkev sv. Václava, divsa samostanska cerkev bosih puščavnikov sv. Avguština. Samostan sam, v katerem so bile nazadnje ječe, si izprodrinile novodobne hiše.

**Cerkev sv. Vavlaava**, ki ima že jako slabotno zidovje, je zanimiva zmes treh stavbarskih epoh: romanske, ki jo je rodila, gotske, ki je v notranjosti na plastiki pustila krasne sledove, in baročne, ki je postavila na streho sanktusko in v cerkev epitafe.

Nasproti cerkvi sv. Vavlaava je za kovano ograjo pod akacijami **cerkev sv. Karla Boromejskega** s krasnim, plemenitim pročeljem. Sedaj je v njej del češke tehnike. Nekdanji čebulasti stolp so v 80. letih preteklega stoletja pokrili z današnjo streho. Obe cerkvi stojita sedaj visoko nad nivojem nekdanj strme ulice, ki so jo v nedavnem času izravnali. Cerkev sv. Karla Boromejskega je postavil K. Ig. Dienzenhofer

V dolgem poslopju med sv. Karlom in novo stavbo češke tehnike je bilo nekdanj (razpuščeno za časa Jožefa II.) ustanovno zavetišče za ostarele in odslužene duhovnike dežele Češke. S cerkvijo sv. Karla Boromejskega tvori jako čedno celoto, ki se zlasti lepo vidi iz Ječmenove ulice.

Sredi Karlovega trga, nekako pred cerkvijo sv. Ignaca, je stala do XVIII. stol. kapela Božjega Telesa, ki je bila v podobj zvezde sezidana v XIV. stol. V njej so razstavljali do huitskih vojsk vsak drugi petek po Veliki noči kraljevske insignije in relikvije svetnikov, ki jih je Karel IV. pridobil na Češko. Odtod so bila razglašena l. 1437 kompaktata, ki so jih nato v latinskem in češkem jeziku napisali na kamenite deske in jih vzdali nad vhodom v kapelo. (Te deske so sedaj v Deželnem muzeju.)

V parku Karlovega trga ima skromen spomenik pesnik Z m a g o s l a v H á l e k, blizu novega poslopje češke tehnike K a r o l i n a S v ě t l á, in pred Faustovo hišo češki vrtnarski potovalec B e n e d i k t R o e z l.

**Novomeški rotovž.** Visoki stolp na severni strani trga spada k nekdanj samostojnemu rotovžu Novega mesta. Graditi so ga začeli l. 1451. Stolp si je do danes ohranil svojo prvotno podobo. Sosedna hiša s čeli je del deželnega sodišča. Fasado so restavriral pred štirimi leti tako, kakoršna je bila leta 1743, ko je še prvotni rotovž tu stal. Vendar pa se praški občini ni posrečilo doseči, da bi se stara stavba popolnoma kopirala; čela so pač pravilna, razdelitev nadstropij pa je sedaj drugačna kot je bila pri prvotni stavbi. Pri tej prezidavi so se ohranili vsi notranji dragoceni prostori, omenjam zlasti oboke bivše porotne dvorane. Tudi renesančni portal je kopija starega. S stolpa, na katerega je včasih vstop dovoljen, se nudi obiskovalcu jako lep razgled na Prago.

Od stolpa drži navzdol k Ferdinandovi cesti Vodičkova uli-



ca; hiša št. 674—6 na oglu Hopfenštokove ulice ima krasen Brokovov portal. Na začetku Jungmannove ulice je stala nekdanj nizka hišica, baje last Matije Brauna; na njenem mestu je izrastla sedaj moderna stavba. Jungmannova ulica ima zlasti v dolnjem koncu (blizu Ferdinandove ceste) nekaj dobro ohranjenih meščanskih in aristokratskih hiš. Omenjamo palačo št. 35—39 s krasnim dvoriščem in ostankom vrta. Njej nasproti stoji hiša »u 3 zvonků«, št. 747—32, nekdanj last zvonarja Brikcima iz Cimperka; njeno dvorišče je v Pragi edino te vrste. Jungmannova hiša s spominsko ploščo in sosedna z nepravilno fasado sta zidani na zemljišču frančiškanskega samostana. Nasproti ležečo palačo, ob Ferdinandovi cesti, je dal zidati pasovski škof Leopold Thun, veliki mecen umetnosti in prijatelj prirode. Toda današnja oblika ni več prvotna. Od nakita kiparja Malinskega se je do danes v hiši z zanimivim stopnjiščem kaj malo ohranilo. Več njegovih in V. Prachnerjevih izdelkov se je ohranilo na Thunovem letovišču Cibulki za Koširjo (Košíř). Ne samo zaradi kioskov, altan, ruin in plastike, ampak tudi zaradi spomina na tega davnega brambovca prirodnih krasot, bi bila dolžnost, se mi zdi, ohraniti veliki zanemarjeni park in enako tudi posmrtno zavetišče gr. Leopolda Thuna, Koširsko pokopališče. Tudi že zato, ker na Smihovu drugih zgodovinskih spomenikov takorekoč nič ni.

Od Thunove hiše pridemo čez Ferdinandovo cesto in skozi Platzovo hišo k cerkvi sv. Martina v Martinski ulici. Cerkev je praška občina v najnovejšem času krasno restavrirala. Delo je vodil K. Hilbert.

Od sv. Martina zavijmo okoli ogla k postajališču električne železnice in se odpeljimo na Smihov, da si ogledamo zgoraj omenjena, ogleda vredna spomenika in druge smihovske znamenitosti. Predvsem zasluži našo pozornost pri cerkvi sv. Václava stoječe letno bivališče, zdaj Portheimovsko, nekdanj **vila K. I. Dienzenhoferja**. Sicer dandanes eno kri-lo manjka, toda v srednjem paviljonu se je ohranila sijajna stropna freska V. V. Reinerja, Dienzenhoferjevega prijatelja. Na Smihovskem obrežju, kjer je še pred nekoliko leti šumelo bujno drevje botaničnega vrta, se je ohranil krasen paviljon, — mogoče Dienzenhoferjev — baročna nipa, nekdanji dispenser za rekonvalescente jezuitskega samostana šentjernejskega. Na najbližjem otoku Petržilkovem se temni stolp vodarne iz XVI. stol., ki je najstarejši spomenik na smihovski starni. Na nasprotni strani stoji novomeška vodarna.

Kdor bi si rad ogledal velike nasade in parke, kjer vlada zlasti v jutranjih urah prijetna tišina, v Stromovki (nekdanj

kralj. zverinjak) naj sede v Ferdinandovi cesti na tramvaj, ki ga mimo Prašne brane pripelje k temu krasnemu vrtu, polnemu razkošnih razgledov in idiličnih kotičkov. Vrt je last dežele Češke.

\*

Novejša literatura o praških zanimivostih: *Heraïn-Jansa*, Stara Praha. V Praze, b. r. fol.; *Jeřábek*, Starý židovský hřbitov pražský. V Praze 1903. 4<sup>o</sup>. *Isti*. Pražské zahrady a paláce. V Pr., b. r. 4<sup>o</sup>; *Neuwirth*, Prag. (Berühm. Kunststätten 8.) Lpzg. 1901; 1911. 8<sup>o</sup>; *Chytil*, Umění v Praze za Rudolfa II. Pr. 1904. 8<sup>o</sup>; *Kamper*, V. V. Reiner. Pr. 1907. 4<sup>o</sup>. — O fontáně ve Valdštýnské zahradě: *Chytil*, Pražská Venušina fontána od Wurzelbauera. Pr. 1902. 4<sup>o</sup>. — O letohrádku králov. Anny: *Balšánek*, Belvedere. V Pr. b. r. fol. — O letohrádku Michnovském: *Mádl*, J. K. Dienzenhoffera Amerika. Pr. 1897. fol. *Schmerber*, Beiträge zur Geschichte der Dienzenhofer. Prag 1900. 4<sup>o</sup>; *Pollak* Oskar, Studien zur Geschichte der Architektur Prags 1520—1600. Wien 1910. 4<sup>o</sup>. *Isti*, Johann und Ferd. Max Brckoff. Prag 1910, 4<sup>o</sup>.



## II. PRAKTIČNI DEL.

### ŽEL. POSTAJE, PRIHOD VLAKOV IN ELEKTRIČNA CESTNA ŽELEZNICA:

#### SEZNAM POSTAJ:

- |                               |                                |
|-------------------------------|--------------------------------|
| I. Postaja ces. Frana Josipa. | V. Vyšegradska postaja.        |
| II. Državni kolodvor.         | VI. Postaja buštjegradske žel. |
| III. Severozapadni kolodvor.  | VII. Postaja v Bruski.         |
| IV. Zapadni kolodvor.         | VIII. Vinogradska postaja.     |
| IX. Kolodvori v Libnu:        | a) severozapadna žel.          |
|                               | b) državna železnica.          |

#### SEZNAM ELEKTRIČNE ŽELEZNICE.

Štev. proge :	Začetna in končna postaja.
1	Vršovice — Podoli
2	Narodno gledališče — Prašna brana
3*	Nusle — Kral. Obora
4	Razstavišče — Nusle
5*	Visočani — Hradčani
6	Belskega cesta — Smihov
7*	Staromeški trg — Telovadišče
9	Zapadni kolodvor — Žižkov
11*	Střešovice — Strašnice
12	Košice — kolodvor ces. Frana Josipa
13	Balabinka — Češkomoravska tovarna
14	Liben — Plzenska cesta
S	Smihov — Telovadišče — Jožefov trg
OK*	Okrožna proga [Jožefov trg — Telovadišče — Mala stran — Jožefov trg].

Z zvezdico označene proge vodijo neposredno na Telovadišče.

#### I. Na kolodvor cesarja Frana Josipa, pridejo vlaki:

- zapadne in praško-duhovske železnice.
- državne žel. cesarja Frana Josipa iz Cmunta (Dunaja) iz Budjeovic čez Veseli-Mezimosti (Linca, Selctala, Celovca, Jesenic, Ljubljane, Gorice, Trsta) dalje pa iz Iglave, Piska.
- lokalne železnice: Praga—Čerčan—Jilovo—Modrani.
- proge severne železnice: iz Turnova, Liberca, Dečina-Litoměřic.



Direktni vlaki: Trst-Berlin (eden v noči, eden podnevi) in nazaj (isto), Dunaj-Praga in nazaj, Karlovi vari-Podvoloczyska (od 15./5. do 30./9.) in Přerov-Cheb (Eger).

Na kolodvoru so toilette, garderoba, restavracija, pošta, trgovina s časniki, knjigami, buffet in trafika. Na postaji se ne pobira užitninski davek.

Pred kolodvorom je postaja cestne železnice.

Št. 1 smer levo na Vinograde, Vršovice. Pri Muzeju se prestopi na št. 11 v Strašnice, št. 3 na Vinograde—Nusle, št. 9 (glej spodaj); desno pa v Hibernsko ulico, kjer se prestopa na št. 6 levo v Smihov, desno v Holešovice, na št. 14 levo v Smihov, desno v Liben; Prašna brana, Prekop, Ferdinandova cesta, Narodno gledališče—Podoli.

Št. 9 smer levo: Museum, št. 3 v Nusle, in št. 12 na Malo stran—Košire. Št. 11 na Vinograde—Strašnice, nasprotno pa na Vaclavsko namestje. Tu se lahko prestopi na št. 6 na Smihov in v Holešovice, št. 14 pa v Liben ali pa Smihov. — Proga pelja dalje na Ferdinandovo cesto. Tu se prestopa na št. 5 na Hradčane, ali pa Malo stran, in po že omenjenih progah št. 11 v Strešovice in št. 3 na Razstavišče. Smer na desno: v Žižkov, prestop na št. 2 na Žižkov, Vinograde in Narodno gledališče, ali pa k Prašni brani.

**II. Državni kolodvor, Hibernska ulica (vstop), Havličkova ulica (izhod):**

- a) proga državne železnice iz Podmokli (Draždan), Češ. Lipe, Teplic itd.
- b) proga državne železnice iz Olomuca (Dunaja); Nachoda, Litomišla, Jičina, Chrudima;
- c) proga buštjegradске žel. iz Heba (Karlovih varov), Komotova, Žatca.

Postajice istih železnic so na severni strani: Holešovice, Bubenč, Bruska, na vzhodni strani Liben, Karlin.

Na postaji je toileta, garderoba, trafika in urad užitninskega davka. Restavracije so na drugi strani, na Hibernski ulici.

Na križišču Havličkove in Hibernske ulice so postaje: Št. 2 na levo v Žižkov, Vinograde k Narod. gledališču; na desno k Prašni brani, kjer se prestopa na št. 11, 3, 12.

Št. 1 na levo k kolodvoru Fran. Josipa, Museum (prestop na 11, 3, 9); na desno k Prašni brani, Nar. gledal. in Podoli.

Št. 6 na desno na Poříč, severozapadni kolodvor, Holešovice (prestopi se lahko na št. 5 v Karlin in Visočane); na

levo na Vaclavsko namestje (št. 11 v Strašnice, št. 3 v Nusle) in na Smihov.

Št. 14 levo v Karlin, Liben; desno na Smihov.

### III. Severozapadni kolodvor:

- a) severozapadna železnica iz Mittelwalda, Iglave (Dunaja), Trutnova;
- b) severonemška spoj. železnica med Libercem, Jožefovim.

Na kolodvoru je garderoba in urad užit. davka. Cestna železnica:

št. 6 na demu v Holešovice (za mostom na št. 4 v Král. Oboro ali pa Nusle) na koncu proge na št. 3 na Razstavišče; na levo na Poříč (št. 5 v Karlin, Visočane, ali Hradčane).

### IV. Zapadna postaja na Smihovu:

- a) zapadna železnica (državna) v Plzen, Domažlice, Brod, Protivin, Rakovnik, Marijine vare, Heb;
- b) Praško-Duhcovska žel. (drž.) k Multavi, Teplice.

Vsi ti vlaki vozijo od Franc. Jožefovega kolodvora sem in tja. Pred postajo električna železnica števil. 6 na Smihov, (prestop na 12 v Košire, ali pa Staromeški trg, ostalo takov poprej. Št. 9 na Ujezd (št. 5 na Hradčane) in čez Vltavo k Nar. gledališču, mimo Muzeja v Žižkov.

V. Višegradski kolodvor leži na spajalni progi Smihov—Praga državne železnice in je tam postaja proge št. 4 na desno v Nusle, na levo na Karlov trg, proti Narodnemu gledališču. (Prestopanje kot zgoraj.)

VI. Kolodvor bustjegradski na Smihovu glej št. IV.

VII. Postaja v Bruski državne železnice proti Podmoklim.

S št. 11 v Holešovice—Bubny, kjer se lahko prestopi na št. 3 v Král. Oboro ali pa na Vinograde. Pred mostom prestop na št. 4 v Nusle, ali pa Razstavišče.

Okrožne vožnje v salonskem vozu mestnih električnih železnic se vrše vedno v dobi od 1. junija do 30. septembra.

Začetek vožnje je na Josefskemu namestju. Odhod ob 1/3 popoldne. Med vožnjo razlaga sprevodnik posamezne zanimivosti, ta prodaja tudi listke: za osebo 3 K, za otroka K 1:50. V tem je zapopadena tudi vstopnina v narodopisno razstavo in muzej, v kraljevski grad in v staromeški rotovž.

Vozne cene na progah električne železnice. Za odraslo osebo se plača mali listek (3 pasme) 14 vin, veliki listek do 10 pasov za 22 vin, čez 10 pasov 30 vin. Za otroka, (pestovanega) in za manjše zavoje se ne plača nikakih pristojbin. Za otroke pod 10 leti so izdani otroški listki za 6 vin. brez ozira na

pasove. Za večje zavoje se plača z ozirom na daljavo poti kot za eno osebo.

Od enajste ure ponoči se plača sploh samo 22 vin za pod 10, in 30 za nad 10 prejetili pasov. Na pripojeni vzpenjači na Letno se plača navzgor 6 h, navzdol pa 4 h, gor in dol 8 h. Električna vzpenjača na Petřin stane ena vožnja navzgor 24 h, dol 12 h, tja in nazaj 30 vin. Pse je prepovedano voditi v vozove. Kajenje je dovoljeno na ploščadah motorovih vozov in pa v vlečnih vozovih, ki so določeni celi za kadilce. Prestopa se na sledeči način. Na prvotni progi se mora voziti do poslednje postaje in šele tam, kjer se druga proga odcepi, se prestopi.

## TARIF PRAŠKIH IZVOŠČEKOV IN FIAKARJEV.

### Pri vožnjah od kolodvora do kolodvora:

(Doklada za pot k progi je že priračunana.)

za prvo $\frac{1}{4}$ ure vožnje . . . . .	K 1.40	K 2.20
za » $\frac{1}{2}$ » » . . . . .	K 1.80	K 3.—
za vsako nasledujočo $\frac{1}{4}$ ure . . . . .	K —.40	K —.—
» » » $\frac{1}{2}$ » . . . . .	K —.—	K 1.—

Za manjša prtljago (do 5 kg), ki si jo vzame potnik v voz seboj, se neplača nič; za večjo prtljago, ki jo vzame voznik na kozla, se plača 40 vin. za vsaki komad.

### 2. Pri vožnji po mestu in predmestih:

za prvo $\frac{1}{4}$ ure vožnje . . . . .	K —.80	K 1.20
za » $\frac{1}{2}$ » » . . . . .	K 1.20	K 2.—
za vsake naslednje $\frac{1}{4}$ ure . . . . .	K 0.40	K —.—
za » » $\frac{1}{2}$ » . . . . .	K —.—	K 1.—

Vsaka začeta  $\frac{1}{4}$  ura pri izvoščekih, in  $\frac{1}{2}$  ura pri fiakarjih se smatra za celo, četudi ni še pretekla.

Pri vožnjah v gorenji del Malega Mesta (od Nerudove ulice in od začetka Chotkove ceste), na Hradčane, v Bobne in Holešovice, v Žižkov in na Vyšegradske utrdbe je nad tem določen se konstanten prispevek za enosprežni voz 40 h, za dvosprežni voz 60 h.

Za čakanje in obratno vožnjo z istim vozom se plača:

a) z izvoščekom za vsake $\frac{1}{4}$ ure . . . . .	K 0.40
b) z fiakarjem » » $\frac{1}{2}$ » . . . . .	K 1.—

Pri vožnji do nekaterih mest in ob posebnih prilikah veljajo izjemne cene, o katerih se mora z kočijažem vsakikrat dominiti.



Od 10. ure ponoči do 6. zjutraj sa plača vedno za polovico višjo ceno. Voznik ni prisiljen sprejeti v enosprežni voz več kot 3 osebe, v dvosprežni voz pa 5 oseb. Sedež na kozlu je tudi vštet.

Podrobnejše določila, tarifa za vožnje ob pogrebih, plesih in drugih prilikah, kakor tudi izleti v gotove kraje v praški okoliici, se nahajajo v posebnem redu, katerega mora voznik na zahtevo pokazati.

## CENE AVTOMOBILOV:

### a) v policijskem obsegu mesta Prage s predmesti:

Bubenč, Karlín, Košire, Nusle, Smihov, Vinogradi, Vršovice, Žižkov.

1. Po dnevi: (za 1—2 osebi) za 800 metrov vožnje ali pa 8 minut čakanja . . . . . K 1.—  
za vsakih daljših 400 metrov ali pa 4 minut čakanja . . . . . K —20
2. Po dnevi: (za 3—4 osebe) za prvih 500 m vožnje ali pa 8 minut čakanja . . . . . K 1.—  
za vsakih daljših 250 m vožnje ali pa 4 minut čakanja . . . . . K —20
3. Po noči: (brez določenega števila oseb) za 400 m vožnje ali pa 8 minut čakanja . . . . . K 1.—  
za vsakih daljših ali pa začetih 200 m vožnje ali 4 min. čakanja . . . . . K —20

Taxa 1. velja samo v zgoraj omenjenem obsegu za 1—2 osebi  
» 2. » » » » » » 3—4 osebe  
» 3. » tudi izven obsega, kakor tudi ponoči (od 10 h. zvečer do 6 h. zjutraj) za vsako število oseb.

Pri vožnjah stopi 3 taksa v veljavo šele po prekoračenju mej policijskega obvoda in pri obratni vožnji ravnótako na meji preneha.

Prispevek 40 h se plača izven cenika ob sledečih prilikah:

1. za poprej naročeno vožnjo; 2. za vsaki kos prtljage;
3. za vožnjo od kolodvora ali pa iz zabavnih podjetij kakor iz gledališča, koncerta, plesa in zabave, razstave in iz mest, kjer se vrše narodne slavnosti, tekne in javne produkcije.

### B) Izven policijskega teritorija Prage in zgoraj imenovanih predmest:

Začetna cena: Za vožnjo ene ure po dnevi pri največji daljavi 20 km (sem in tja) se plača za 1—3 osebe (če-tudi je obratna vožnja brez potnika) . . . . . K 15.—

Dokladek: Za vsako daljšo ali pa začeto poluro čakanja . . . . .	K	1-50
Za vsakih daljših ali započetih 10 km. . . . .	K	6—
Za vsakih 5 km. ponoči . . . . .	K	5—
Za četrto osebo se plača za 20% prejšne cene več.		

Otroci, ki ne potrebujejo lastnega sedeža ne plačajo; večji otroci 1—2 plačajo za eno odraslo osebo.

Opombe: Dnevni čas v celem letu je od 6 ure zjutraj do 10 ure zvečer, — nočni čas pa od 10 ure zvečer do 6 ure zjutraj. — Mitnino in mostnino plača gost.

Potrebno je, da se potnik vsakikrat domeni z šoferjem za ceno, ako misli prekoračiti meje policijskega obvoda. Isto velja tudi za čakanje.

## NAGRADE POSTREŽČEKOM V PRAGI, NA KRALJ. VINOGRADIH, SMIHOVU, KARLINU IN ŽIŽKOVU.

**I. Za službo v enem izmed naslednjih okrajev:** Mala stran, Hradčani, Višegrad, Holešovice, Bubni, Liben, Vinogradi, Smihov, Karlin, Žižkov, Staro mesto z Prago V, Gorenje in spodnje Novomesto:

Za pismo ali pa akte 50 h, s prtljago do 10 kg. 80 h, do 20 kg. 1 K 20 h, do 50 kg. 2 K.

**II. Za službo izven okraja:** Za vsaki sosedni okraj, kamor mora iti postrežček po najkrajši poti, dokler pride na določeno mesto se plača doklada k višje označenim cenam za pismo 20 h, za breme do 10 kg. 30 h, do 20 kg. 40 h, do 50 kg. 50 h.

Za postrežčke, katerih mesto je na mejah dveh okrajev velja za vsaki okraj cenik I.

**III. Za službo v višje ležečih okrajih.** Za službo iz nižje ležečih okrajev v višje, kakor so: Hradčani, Mala stran nad zborovim poveljstvom, Letna, Liben nad Strasburkem, Žižkov, Vinogradi. Višegrad od Vratislavove ceste in Smihov nad Karlovo, Švedsko, Sokolsko in Radlicko se plača višinska doklada.

Za pisma 10 h, za breme do 10 kg. 20 h, do 20 kg. 20 h, do 50 kg. 30 h.

**IV. Doklada za višja nadstropja.** Te službe po cenikih I-III veljajo za pritličje, souterrain in mezzanin, če ni ta med I. in II. nadstropjem. V višja nadstropja se mora brez ozira na velikost dela plačati za eno osebo 20 h.

**VI. Čakanje in obratna cesta.** a) Ako se služba postrežčeka preruši, t. j. več ne zahteva, se plača za vsake  $\frac{1}{4}$  ure 20 h.

b) Za naročeno, toda nepotrebovana uslugo se vseeno plača po cenikih (brez bremena).

VII. **Cenik po času.** Ako se dogovorita obe osebi za čas, se plača možu za vsato uro hoje 1 K brez ozira na pot sem ali tja. Za vsako daljšo, tudi nekončano poluro se plača 60 h.

VIII. **Po noči** od 8. zvečer do 7. zjutraj se plača za polovico normalne cene v e č.

IX. **Nekoliko postrežčkov:** plača se vsakemu posebej normalno ceno v ceniku označeno.

X. **Plača po dogovoru.** Za večje dela, obtežnejše in posebne službe (kakor selitev, prenašanje klavirja, blagajne, raznašanje programov, reklam, cenikov itd.) ali pa za pot ozven teh okrajev, se plača postrežčku toliko, za kolikor se je stranka z njim dogovorila.

Vsaki postrežček je prisiljen naročniku dela vse pogoje naznaniti. Nenapravi li tega in nastane li spor, določi nagrado obrtni urad na predlog predsednika društva javnih postrežčkov. Njegov izrek je definitiven.

Prizive za prekoračeno ceno ureja v Pragi magistrat, vpredmestih pa dotična okrajna glavarstva.

## BOLJŠI HOTELI:

Vaclavsko namestje:

**Nadvojvoda Štefan** 130 sob od 3 K dalje, 2 veliki restavraciji z lično, moderno opremljeno kavarno. Saloni za pojedine, ženitovanja, seje, telefon.

**Zlata Gos** (Zlatá husa). Moderni komfort. Lepa, velika kavarna in restavracija, igralnice, vsak dan koncert v »Rychti« in v ljudski vinarni »Myslivni«. Kočije, automobil.

**Bucharov Hotel garni** poleg nadvojv. Štefana.

Adria (Ročakov Restaurant). Na Košiku.

Okoli Prašne brane.

**Črni konj** na Přikopu. Sobe od 2 K. Restavracija, kosilo (menu) od 1 K 40 h dalje. Postaja avtomobilov. Lastni vozovi, prostori za gostije do 300 oseb.

**Saški dvor** nasproti Prašni brani, Hibernska ulica. 80 sob od 3 K dalje. Zimski vrt. Penzija.

**Paris** za Mestnim domom. Krasno opremljen moderni hotel. Velerestavracija in vele kavarna.

Okoli drž. kolodvora (Poříč).

**Royal** (Havlíčková ul.) 39 sob. Cena menu in penzije po dogovoru.

**Central** (Hibernská ul.). Moderen hotel.



Okoli severozapadnega kolodvora (Porič), **Avstrijski cesar** (Poříč) in **Angleški dvor**, oba hotela sta popolnoma prenovljena. **Zlati Fazan** (Zlatý Bažant) na Poriču; manjši so **Bristol**, Dlouhá tř., **Hašek** in **Baroch** nasproti kolodvora.

Okoli kolodvora ces. Frana Josipa (Vaclavsko nám.).

Manjši hotel **Terminus** v Sadovi ulici, veliki **Palace-Hotel** v Panski ulici, pensionat **Finger** v Mestnem vrtu (ostale glej na Vaclavskem trgu in okoli muzeja).

Okoli Muzeja (Kr. Vinogradí).

Hotel-Pensionat **Neptun** v Čelakovskega sadeh, soba od 1 K 60 h višje; rodbinski hotel **Gráf** na Komenskega trgu z velerestavracijo in krasno kavarno **Sport**. Soba s 1 ležiščem 2—3, z 2 ležišči 4—6 K; kosilo (menu) 1 K 20 h. **Continental**, Palackega ulica s kavarno in vinarno, **Libuša**.

Hradčani in Mala stran:

**Hotel Savoy** v bližini kralj. gradu na Hradčanih. **Stara Pošta**, Maltežski trg, Hotel **Garni** v Karmelitski ulici.

Holešovice (Praga VII.) v bližini telovadišča.

**Belvedere** na Letni, Korunovačni ulica, postaja električne žel. Restavracija. **Metropol**, Bělského t.

Oddaljenejši od kolodvorov in turistovskih točk so: **Platýz** Ferdinandova ulica, **Vodák**, Karlova ul. Žižkov, **Suchý**, Karlova ul. Žižkov, **Myška**, Žižkov, Husova tř., **Nadvojev. Štefan**, **Smichov**, **Koruna**, Črna ulica, **Union**, Nusle. Za dame rez spremstva **Pensionat Šťastného Domova**, Jerusalemska ul. 11. **Útulek Dámský**, Král. Vinohrady, Brandlová ul.

## BOLJŠE RESTAVRACIJE.

Razven hotelov se nahaja v Pragi tudi mnogo restavracij, od katerih boljše hočemo navesti: Občinski dom pri Prašni brani, pri Vejevodu (Mihaelska ulica pri sv. Iliju). Narodni dom na Kralj. Vinogradih in Narodni dom na Smihovu in Karlínu, restavracija **Piskaček** (na Příkopu), »U Ježíška« (obed 1 K), **Šroubek** (Vaclav. nám., obed 1 K 40 h), **Grafova** restavracija pri vinogradskem gledališču. **Brejšková** restavracija v Spaleni ulici, »Pri Choděri« (Ferdinandova tř.), **Meščanska beseda** (Vladislavova ul.), **Šubrtova** restavracija (Staromeški trg), restavracija »**Merkur**« (Miklavževa cesta), **Plodínova burza**, restavracija, **Havli-**

čkov tr), Petzold (Mala Stran, Radeckijev trg), Pri dveh kosih (Panska ul.), Pri Labudu (Poříč), U Flekú (Kremencova ul.), Pri Primasu (Vaclavski trg). — Vrtne restavracije na Žofinu, na Strelskem otoku, 2 restavraciji v Stromovki, in mnogo drugih.

## KAVARNE.

**Občinski dom** pri Prašni brani, kavarne hotelov **Paris**, **Črni konj** (manjša) **Zlata Gos**, **Nadvojvoda Štefan**, **Avstrijski cesar**, **Angleški dvor**, **Palace**, **Continental**.

Samostojne kavarne pa so:

Kavarna Louvre

- » Slavia  
na Ferdinandovi cesti.
- » Edison na Mústku.
- » Monopol na vogalu Václav. nam. in Vodičkove ulice.
- » Akademicka
- » Jokohama  
v Vodičkovi ulici.
- » Tumovka v Lazarski ulici.
- » pri Karlu IV.
- » Paris  
v Žitni ulici.
- » Elektra in
- » Nizza  
v Jungmanovi cesti na Vinogradih.
- » Hlavova\*)
- » Royal\*)
- » Narodni dom  
na Vinogradih na Purkynjevemu trgu.
- » Deminova v Žitni ulici.

## MUZEJI.

**Muzej češkega kraljevstva.** (Vaclavsko namestje.) Tu se nahajajo prirodopisne zbirke, pred- in historična arheologija, etnografija, (posebno češka) zbirka inkunabul, starega denarja. Muzejalna knjižnica in arhiv sta znana. Zanimiv

\*) Tu so na razpolago tudi slovenski časniki.

je Pantheon v prvem nadstropju in krasno stopnjišče, okrašeno s sohami in doprskimi kipi.

Odprt je muzej dnevno od 10—4 ure. Zastonj v sredah in sobotah, v nedeljo za 20 vin, in če za 1 K. Vodnik 1 K. Knjižnica je odprta razven nedelj in praznikov od 8—1 ure (v sredo in soboto tudi od 2—5).

**Umetniško-obrtni muzej** (pri Rudolfinu). Tu so zbirke umetne obrti (Lannova zbirka češkega stekla), predlog, razstave privatnih umet. zbirk; Javna knjižnica in čitalnica. Dnevno od 10—1 in od 3—5 razven pondeljkov. V nedeljo in praznik od 10—3 vedno zastonj. V letu 1912 je razstava šivanja gđ. Wanklove.

**Narodopisni muzej** v Kinskem vrtu, Smihov. Češko-slovenske narodopisne zbirke. Zastonj v sredah in sobotah od 2—5, ob nedeljah in praznikih od 10—12. Za 20 vin. v sredo in soboto od 10—12; za 50 h, v torek, četrtek in petek od 10—1 h.

**Mestni muzej** na Poříču. Zgodovinski in umetniški spomeniki Prage. Največja pražka zbirka orožja, mišenski porcelan, češka majolika, spomini iz dob cehov, mučilnica. Razven pondeljkov od 1—5 poleti, od 1—4 pozimi, v nedeljah od 9—1. Prost vstop.

**Obrtni muzej** (Naprstkov, Betlehemski trg). Izdelki domačih in tujih obrti, exotične etnografične zbirke, dela naših mater. Knjižnica in čitalnica je vedno pristopna. Vstop se mora priglasiti v čitalnici v torek in petek, 2 K. Več oseb po 1 K. Drugače le od junija do septembra v nedeljah in praznikih od 9—12 ure, o sv. Vavrlavu in sv. Janu.

**Tehnični muzej** na Hradčanih, Švarcenberška palača. Tu so razstavljeni predmeti starejše in moderne češke tehnike. Mnogokrat so razstavljeni sočasni veliki in zanimivi projekti. Pristop v soboto in sredo od 12—5, v nedeljah in praznikih od 9—12 in 2—5.

**Tehnološko obrtni muzej** v Marianski ulici. Tehnološke zbirke. Vstop prost. Vsaki dan razven pondeljeke od 8—3, v nedeljah in praznikih od 9—12. Uprava ima nastavljene vodnike, ki razlagajo.

**Trgovski muzej** v Plodinovi borzi. Zbirka importovanega blaga, mape, spisi in časniki. Predmeti češke trgovske zgodovine.



## SLIKE, UMETNIŠKE ZBIRKE, SPOMINKI.

**Moderna galerija češkega kraljestva** (Razstavišče). Slike sodobnih čeških mojstrov. Prosti vstop. Razven pondeljka vsaki dan od 10—5 poleti, 10—3 pozimi.

**Rudolfinum** (Rudolfovo nabrežje I.). Slike tujih in domačih starejših mojstrov. Tabulove slike češke šole iz 14. stoletja. Vsaki dan od 10—3 razven v pondeljek. Katalog.

**Slike in knjižnica grofov Nostitzov** (Maltežki trg, III.). Samo poleti. Priglasil se pri hišniku. Katalog.

**Slikarska galerija v samostanu Strahov** (Praga IV.). Samo poleti. Priglas v samostanski knjižnici. Dame nimajo pristopa.

**Holareum**. Slike in ritine. Vsaki dan 9—3 ure. Vstop prost.

**Privatne slik. razstave**. Na željo so pristopne privatne slikarne c. s. svet. R. J a h n a (Clam-Gallasova palača), c. s. svet. J. V. Novaka (Florenc II.), pisatelja V. J. Novotnega (Jirchaře II.), trgovine J. Šulc (Karlov trg).

Umetniške razstave: Pomladansko od 10., IV. do 10., VI. priredi Krasoumno društvo za Češko v Rudolfinu. Vstopnina 1 K; v nedeljah in praznikih 60 h (rodbina 2 K, katalog 40 h, ilustr. 1 K), dnevno od 9—6 ure zv.

Mnogokrat razstavlja društvo M a n e s v paviljonu pod Petřinom. Oznani se vedno v časopisih. Vstop 1 K. — Občinski dom. — Salon Topič. —

Letos je v Rudolfinu razstava »Rudolf II. in umetnost na njegovem dvoru«.

Dnevno od 9—6. Vstop 1 K. Katalog 1 K.

**Umetniška Akademija**, Praga VII. Zbirka antik. slikarski atelijeji. Priglas pri slugi.

**Belvedere** (pri Bruski brani). Freske Rubenovih kartonov. Izdelali se jih člani »Društva prijateljev domače umetnosti«. Pristop je dovoljen vsak dan in sicer se da napitnino invalidu, ki odpre.

**Emavski samostan**. Freske iz dob Karla IV. v gotskem križovem hodniku. Priglasiti se je pri hišniku.

**Staro-židovsko pokopališče**. Hampejska ulica V. Obisk je dovoljen vedno, razven v soboto in ob velikih židovskih praznikih. Bližje v pisarni pri vhodu. Vstopnina 40 vin.

**Svetoviidska stolnica**. Pristopna je od 8—12 in od 2—5, drugače se mora javiti pri cerkovniku. Vodnik 30 h.

Cerkvena zakladnica (informacije v zakristiji). Knjižnica in arhiv (vpraša se pri kanoniku Th. Dr. Podlahy).

**Romanske kapele**: S v. Križ v ulici Karoline Svetle, pri-

glasiti se mora pri varuhu F. Renku (v hiši št. 16). Kapela sv. Longina (na Rybničku) in sv. Martina (Vyšegrad).

**Karlov.** Mojstersko izpeljani oboki, edini te vrste. Cerkev je otvorjena celi dan. V nasprotnem slučaju jo odpri vratar mestne bolnice.

**Karolinum.** Pomolova kapela, velika aula. Vstop pri pedelu.

**Katakombe** v cerkvi Marije Zmagovite (III.). Informacije pri cerkovniku.

**Klementinum.** Obednica, Zvezdarna. Vodi vratar, ali pa pedel.

**Cerkev sv. Jurija** (v popravilu). Pristopna je le na dni sv. Janeza in sv. Vavilava. Druge dni se mora obrniti tujec na cerkovnika, levo od cerkve.

**Cerkev sv. Miklavža** (ruska). Priglasi se pri slugi. Služba božja se vrši le pozimi v nedeljah in praznikih ob 10. uri.

**Katoliške cerkve** so odprte za časa božjih služb od 6—12 in od 2—4 popoldne. Drugače jih odpre vedno cerkovnik.

**Loreta** (zakladnica). Od 15. V. do 30. IX. vedno v ponedeljek, sredo, petek in soboto od 9—11. (Največ 6 oseb.) Priglasi se v samostanu. Katalog.

**Staromeški orloj** (ura). Vsato uro do solnčnega zapada ura bije in se prikažejo figure na vrhu orloja. Razlika med srednjeevropskim časom je naznačena na tabli poleg.

**Staromeški rotovž.** Dnevno od 9—1. Vstopnina 60 h. Priglasi se pri vratarju.

**Sinagoge:** Tempelj reformirane židovske cerkve v Dušni ulici 1.; varuh je v sosedni hiši; Staronova sinagoga (šola) v Rabinski ulici. Sluga biva v hiši št. 7. in sprejema priglase. Nove sinagoge so: v Jeruzalemski ulici na Kralj. Vinogradih. Obisk je dovoljen za časa službe božje, drugače vodi varuh.

**Staromeški mostni stolp.** Vse informacije daje optik Šebek, Križarski trg 193-I. Vstopnina za 1—4 osebe 60 vin, za vsako daljšo po 10 vin.

## PANORAME.

**Bitka pri Lipanih** od L. Marolda. Razstavišče. Pristop z leve strani. Samo poleti v nedeljo. Vstop 50 h, društveni listek na legitimacijo 40 h, otroci plačajo 30 h. Drugače je otvorjena panorama samo ob posebnih prilikah. Vsakokrat se to naznani v dnevnikih.

**Panorama kluba čeških turistov na Petrinu.** Slike od Liebscherja nam predstavljajo brambo Prage pred Švedi l. 1648.

Blodišče (labirint) odprto vsak dan. Vstopnina 40 h, otroci 20 h.

**Panorama narodne pošumavske enote** (Ferdinandova cesta). Stereoskop od 9. zj. do 9. zvečer. Vstopnina 40 h, 8 listkov 2 K. Društveni, dijaški in otroški listi po 20 h. Vsaki teden drugi ciklus slik.

**Panorama češko-slovanske enote na Vinogradih.** Vstop 30 h, dijaki in otroci 12 h. Vsaki teden nov vsposed.

## PALAČE.

**Palača Fürstenberška,** Valdštajnska ul. III. (Knjižnica in zbirka denarja. Priglaske pri vratarju.)

**Palača knezov Lobkovec horinskih.** Vlaška ul. III. Vrt, knjižnica. Samo poleti v torek, petek in soboto. Vrtar.

**Valdštajnova palača.** Valdštajnov trg III. Vrtar.

**Schönbornska palača.** Terasa na pobočju Petřina, Vrtar.

**Nosticevska palača.** Maltežki trg (glej zgoraj).

## VRTI IN NASADI.

**Botanični vrt,** Na Slupi II. Vstop prost, priglas se pri vratarju.

Mestni botančni vrt (Rajski vrt).

**Kinski vrt** na Smihovu na Nebozizku in Petřinu. (Restavracija Nebozizek. Mahov spomenik. Vzpenjača z Újezda.) Vstop prost celo leto.

**Kraljevi vrt.** Po navadi ni pristopna. Izjemno v četrtkih, kar se mora naznaniti v grajskem poveljstvu, ki dovoli obisk, ako ni nikdo iz cesarske rodovine navzoč v gradu.

**Vrt Lobkoviški.** Vlaška ul. III. (Vrtar.)

**Vrt grafa Schönborna.** (Pobočje Petřina.) Tržiště III. Vrt odpre vrtar v palači.

**Valdštajnski vrt.** Valdštajnski trg III. V dneh sv. Janeza in sv. Vavclava je vstop prost, drugače odpre vrtar za napitnino.

**Fürstenberški vrt.** (Pod kraljevim gradom.) Valdštajnska ulica. Prijave sprejema knjižničar.

**Društveni vrt v Krču.** S železnico.

## JAVNI NASADI.

**Chotkovi** pri Bruski brani. Belvedere. Prostor za Zeyerjev spomenik, Pogled na Kralj. Grad. Vile. Ohranjena Bruska brana



(vrata). Pristop s električno žel. št. 5. (okrožna proga Ok na telovadišče).

**Havličkovi** na Kralj. Vinogradih s Groebovo vilo (zemljedeljska tehnika). Restavracija. Vstop prost. Električna žel. št. 1.

**Riegrovi** na Kralj. Vinogradih. Restavracija. Vsaki dan je poleti koncert. Krasen pogled na Prago. El. žel. št. 11.

**Kralj. Obora.** 2 restavraciji, namestništveno letovišče. Razstavišče. Krasni sprehodi. Korso. (El. žel. št. 3. in 4.).

**Letna.** Restavracija, koncerti, razgled na Prago. Z elektr. žel. št. 3, 4, 11 in z vzpenjačo.

**Sadi na Nebozizku.** Restavracija, Razgledni stolp, električna vzpenjača.

**Žižkov:** Restavracija, koncerti, električna žel. 9.

## RAZGLEDI NA PRAGO.

**Razgledni stolp na Petřinu.** Odprt je celo leto. Električna žel. št. 5, 12. Na vrh se pride po serpentinah ali pa z vzpenjačo. Vstopnina 40 h, otroci 40 h z liftem na vrh 1 K, otroci 60 h. V nedeljah in praznikih je do preklica vstopnina 20 h, z dvigalom 60 h.

**Kralj. Grad.** Terasa pri Črnem stolpu, z balkona Terezianeja (izjemno dovoljeno), z rampe pred vhodom v grad.

**Uvoz.** Krasen pogled na Strahov, Petřin; Vyšegrad.

Vrtovi in javni nasadi, odkoder so krasni pogledi na Prago, so na Nebozizku, na Letni, Chotkovi sadi itd.

## VODNIKI TUJCEV.

Stoje pri Prašni brani in pri Kralj. gradu. Spozna se jih po črni kapi s belim C. Za osebo in uro se plača 1 K, za družbo K 1:20; za pol dneva velja vodnik poleti 3 K; po zimi K 3:40; za cel dan poleti in pozimi 6 K. K vodstvu tujcev so opravičeni tudi javni postrežčeki, ki imajo pismeno legitimacijo.

Večji hoteli imajo lastne vodnike (kočije, avtomobile), ki razumejo i tuje jezike.

Vse ostale informacije daje Deželna zveza za tujski promet v češkem kraljestvu, Příklad št. 14.



## GLEDALIŠČA IN KONCERTNE DVORANE:

**Narodni divadlo** (Narodno gledališče). Razven letnih počitnic od 1. do 14. avgusta se igra celo leto. V nedeljo in v praznik so 2 predstavi, v sredo in soboto ravnatako. (Ljudske ali pa dijaške predstave.)

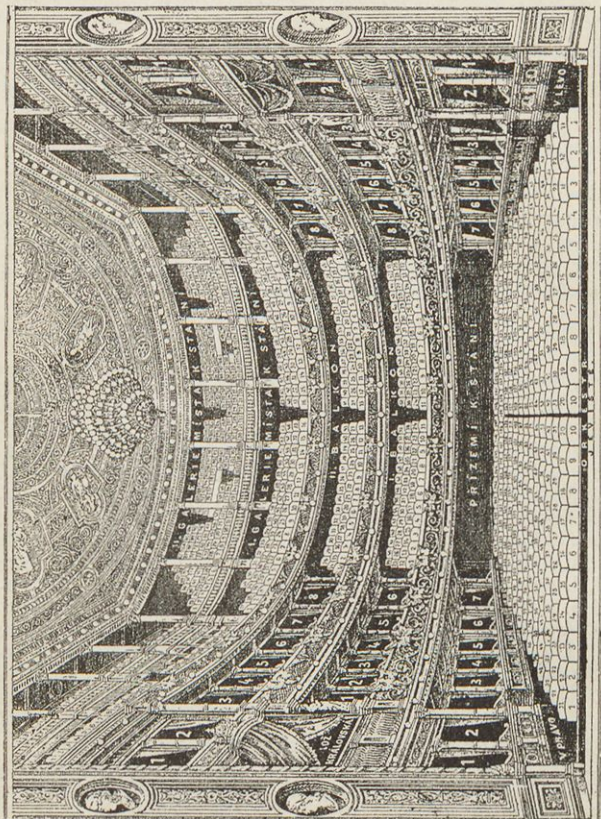
### Cene abonamenta v Nar. divadlu.

	za 288 iger	za 72 iger
Loža v pritličju ali I. ndstr. . . . .	K 4435·20	K 1108·80
» v II. nadstropju št. 5—8 . . . . .	» 3168·—	» 792·—
» v II. » » 1—4 . . . . .	» 2217·60	» 544·40
Fotelj v pritličju I. vrsta . . . . .	» 1296·—	» 324·—
Fotelj v pritličju 2. 3. vrsta . . . . .	» 1065·60	» 266·40
Sedež v pritličju št. 32—108 . . . . .	» 864·—	» 216·—
Sedež v pritličju št. 109—158 . . . . .	» 748·80	» 187·21
Fotelj I. balkon . . . . .	» 1065·60	» 266·40
Sedež I. balkon 1. vrsta . . . . .	» 892·80	» 223·20
Sedež I. balkon 2. 3. vrsta . . . . .	» 720·—	» 180·—
Fotelj II. balkon . . . . .	» 864·—	» 216·—
Sedež II. balkon . . . . .	» 691·20	» 172·80
» I. galerija 1. vrsta . . . . .	» 561·60	» 140·40
» I. galerija 2. vrsta . . . . .	» 432·—	» 108·—
» I. galerija št. 14.—22. . . . .	» 432·—	» 108·—
» I. galerija št. 1—13 . . . . .	» 374·40	» 93·60

Za prvo galerijo se lahko preplača samo četrtnino iger.

Abonament se plača bodisi enkrat, ali dvakrat, na željo pa tudi v štirih obrokih. — Četrletni abonament sa plača enkrat, največ v dveh obrokih.

**OPOMBA!** K cenam se mora prišteti še penzijsko doklado, ki znaša: loža 40 h, sedež, fotelj v pritličju in balkonih 10 h, ostala mesta 6 h.



Narodno gledališče. Načrt.



	Zvečer				Popoldne			
	opera		drama		opera		drama	
	K	h	K	h	K	h	K	h
<i>Lože, fotelji, sedeži:</i>								
Loža v pritličju in v 1. nadstropju . . .	27	—	20	—	14	—	10	—
Loža v 2. nadstropju št. 5—8 . . .	21	—	16	—	12	—	9	—
Lože v 2. nadstropju št. 1—4 . . .	15	—	12	—	10	—	8	—
Sedež v loži v pritličju in 1. nadstr.	8	—	6	—	4	—	2	50
Sedež v loži v 2. nadstr. št. 5—8 . . .	5	50	5	—	3	20	2	—
Sedež v loži v 2. nadstr. št. 1—4 . . .	4	50	4	—	2	80	1	80
Fotelj v pritličju, I. vrsta . . . . .	8	—	6	—	3	80	2	50
Fotelj v pritličju, 2., 3. vrsta . . . . .	7	—	5	—	3	40	2	20
Sedež v pritličju I. oddel. 32—108 . . .	5	50	3	60	2	80	2	—
Sedež v pritličju II. oddel. 109—158 . . .	4	50	3	—	2	40	1	80
Fotelj I. balkon . . . . .	7	—	5	—	3	40	2	20
Sedež I. balkon 1. vrsta . . . . .	5	50	3	60	2	80	2	20
Sedež I. balkon 2., 3. vrsta . . . . .	4	50	3	—	2	40	1	80
Fotelj II. balkon . . . . .	5	50	3	50	2	40	2	20
Sedež II. balkon . . . . .	4	50	2	80	2	20	1	80
Sedež I. galerija 1. vrsta . . . . .	4	—	2	50	2	—	1	60
Sedež I. galerija 2., 3., 4. vrsta . . . . .								
in št. 14—22 . . . . .	3	—	2	—	1	80	1	30
Sedež I. galerija št. 1—13 . . . . .	2	50	1	60	1	60	1	—
Sedež II. galerija 1. vrsta . . . . .	2	—	1	50	1	60	1	—
Sedež II. galerija 2. in 3. vrsta . . . . .	1	50	1	30	1	20	—	80
Sedež II. galerija 2. oddelek . . . . .	1	—	—	80	—	80	—	60
Sedež II. galerija . . . . .	1	—	—	80	1	—	—	80
Otroški listek . . . . .	1	—	1	—	—	60	—	60
<i>Stojišča:</i>								
Pritličje . . . . .	2	20	2	20	1	60	—	80
I. galerija . . . . .	1	20	1	20	1	—	—	60
II. galerija . . . . .	—	50	—	50	—	50	—	40
Društvena vstopnica pritličje . . . . .	1	40	1	20	1	—	—	—
Društvena vstopnica I. galerija . . . . .	—	80	—	80	—	60	—	—
Vojaška vstopnica pritličje . . . . .	1	40	1	20	1	—	—	—
Vojaška vstopnica I. galerija . . . . .	—	80	—	80	—	60	—	—
Otroški listek . . . . .	1	—	1	—	—	60	—	60

Glej opombo na 91. strani.

**Ljudsko gledališče »Urania« Praga VII.** Zveza z elektriko št. 3, 11, 6 in št. 4. Gledališče ima 745 sedežev in 700 stojišč. Igra se drama, komedija, burke in vaudeville.

Cene: Loža I—III 7 K, IV in V 6 K, fotelj K 1·60, sredni fotelj K 1·20, sedež I. vrste (pritličje) 1 K, zvišeno pritličje 1. vrsta 1 K, II. vrsta 70 h, balkon I. vrsta 1 K, II. in III. vrsta 60 hal. Stojišče v pritličju 60 h, v zvišenem pritličju 40 h, na balkonu 30 h.

\*

**Švandovo gledališče na Smihovu.** Poleti in pozimi se igra tudi v Areni v mestnem vrtu bliže Palackijevega mosta; pozimi se igra pa tudi v Intimnem gledališču na meji Male strani in Smihova. Igra se vaudeville, opereta in manjša komična opera. Arena ima 14 lož, 548 sedežev in je v nji prostora za 1700 oseb; Intimno gledališče ima 10 lož, 535 sedežev, in je prostora za 600 oseb.

Cena v Areni: V tednu: Loža 6 K 20 h, I. fotelj 1 K 70 h, II. fotelj 1 K 30 h, pritličje 1 K 10 h, krog 90 h, I. balkon 1 K 10 hal., II. balkon 90 h, tribuna 70 h, galerija 50 h. Stojišče parter 50 h, stojišče galerija 30 h. V nedeljo: Loža 7 K 20 h, I. fotelj 2 K 20 h, II. fotelj 1 K 70 h, parter 1 K 30 h, krog 1 K 10 h, I. balkon 1 K 30 h, II. balkon 1 K 10 h, tribuna 90 h, galerija 70 h. Stojišče v parterju 60 h, stojišče na galeriji 40 h.

Cene mest v Intimnem gledališču so iste kakor v Areni med tednom. Abonament za zimsko gledališče (Intimno) se sprejema samo za zimске mesece za 90 iger.

\*

**Mestno gledališče na Kralj. Vinogradih.** Gledališče je postavila mestna občina Kralj. Vinogradi za 1,800.000 K po načrtih prof. A. Čenskija. Goji se drama, opera, opereta in opremne igre. Razven letnih počitnic se igra skozi celo leto in sicer je 460 predstav. Počitnice trajajo od 1.—14. junija.

Predplača se lahko 60, 120, ali pa 240 iger in sicer za sledeče cene: Loža v parterju in I. balkonu 480 K, 960 K, 1920 K; loža na II. balkonu 300 K, 600 K, 1200 K; fotelj v parterju II. oddelek 156 K, 312 K, 624; fotelj v parterju II. oddelek 120 K, 240 K, 480 K; sedež v parterju I. oddelek 102 K, 204 K, 408 K; sedež v parterju II. oddelek 84 K, 168 K, 336 K; fotelj na I. balkonu 156 K, 312 K, 624 K; sedež na I. balkonu I. oddelek 90 K, 180 K, 360 K; sedež na I. balkonu II. oddelek 72 K, 144 K, 288 K; fotelj na II. balkonu 108 K, 216 K, 432 K; sedež na II. balkonu I. oddelek 66 K, 132 K, 264 K; sedež na II. balkonu II. oddelek 60 K, 120 K, 240 K; sedež na galeriji 1. vrsta 54 K, 108 K, 216 K.

Cene za eno igro so trojne, in sicer k večernim predstavam (več.), v popoldanskim predstavam ob nedeljah in praznikih (odp. sv.) in k popoldanskim predstavam v tednu (odp. vs.). Različne so zopet cene k operni in dramski predstavi. Mestno gledališče: Opera: Loža v parterju in I. balkonu več. 15 K, odp. sv. 8 K 50 h, odp. vs. 6 K 40; loža na II. balkonu več. 9 K 60 h, odp. sv. 5 K 30 h, odp. vs. 3 K 80 h; sedež v loži (parter, I. balkon) več. 4 K 20 h, odp. sv. 2 K 30 h, odp. vs. 1 K 90 h; sedež v loži (II. balkon) več. 3 K 20 h, odp. sv. 1 K 80 h, odp. vs. 1 K 40 h; fotelj v parterju I. oddelek več. 4 K 20 h, odp. 2 K 30 h, odp. vs. 1 K 90 h; fotelj v parterju II. oddelek več. 3 K 70 h, odp. sv. 2 K 10 h, odp. vs. 1 K 90 h; sedež v parterju I. oddelek več. 3 K 20 h, odp. sv. 1 K 80 h, odp. vs. 1 K 40 h; sedež v parterju II. oddelek več. 2 K 60 h, odp. sv. 1 K 60 h, odp. vs. 1 K 40 h; fotelj na I. balkonu več. 4 K 20 h, odp. sv. 2 K 30 h, odp. vs. 1 K 90 h; sedež na I. balkonu I. oddelek več. 3 K 80 h, odp. sv. 1 K 80 h, odp. vs. 1 K 40 h; sedež na I. balkonu II. oddelek, več. 2 K 10 h, odp. sv. 1 K 60 h, odp. vs. 1 K 40 h; fotelj na II. balkonu več. 3 K 20 h, odp. sv. 1 K 90 h, odp. vs. 1 K 40 h; sedež na II. balkonu I. oddelek več. 2 K 10 h, odp. sv. 1 K 50 h, odp. vs. 1 K 06 h; sedež na II. balkonu II. oddelek več. 1 K 70 h, odp. sv. 1 K 50 h, odp. vs. 1 K 06 h; sedež na galeriji I. oddelek več. 1 K 50 h, odp. sv. 1 K 20 h, odp. vs. 86 h; sedež na galeriji II. oddelek več. 1 K 30 h, odp. sv. 86 h, odp. vs. 74 h; sedež na galeriji III. oddelek več. 1 K 06 h, odp. sv. 74 h, odp. vs. 74 h; sedež na galeriji IV. oddelek več. 86 h, odp. sv. 54 h, odp. vs. 42 h; Stojišče v parterju več. 1 K 70 h, odp. sv. 86 h, odp. vs. 74 h; Stojišče v parterju (društ. listek) več. 1 K 06 h, odp. sv. 86 h, odp. vs. 22 h; Otroški v parterju in I. balkonu več. 64 h, odp. sv. 42 h, odp. vs. 14 h; Stojišče na galeriji več. 42 h, odp. sv. 32 h, odp. vs. 22 h; Otroški I. v parter. in I. balkon več. 64 h, odp. sv. 42 h, odp. vs. 32 h; Otroški I. II. balkon, galerija več. 42 h, odp. sv. 32 h, odp. vs. 22 h. — Drama: Loža v parterju in I. balkonu več. 7 K 40 h, odp. sv. 3 K 80 h, odp. vs. 3 K; Loža na II. balkonu več. 2 K 10 h, odp. v. 1 K 30 h, odp. vs. 96 h; Sedež v loži (parter, I. balkon) večer 3 K 20 h, odp. sv. 1 K 60 h, odp. vs. 1 K; Sedež v loži (II. balkon) več. 2 K 10 h, odp. sv. 1 K 30 h, odp. vs. 96 h; fotelj v parterju I. oddelek več. 3 K 20, odp. sv. 1 K 60 h, odp. vs. 1 K 30 h; fotelj v parterju II. oddelek več. 2 K 60 h, odp. sv. 1 K 40 h, odp. vs. 1 K 30 h; sedež v parterju I. od-



delek več. 2 K 10 h, odp. sv. 1 K 30 h, odp. vš. 96 h; sedež v parterju II. oddelek več. 1 K 60 h, odp. sv. 1 K 06 h, odp. vš. 96 h; fotelj na I. balkonu več. 3 K 20 h, odp. sv. 1 K 60 h, odp. vš. 1 K 30 h; sedež na I. balkonu I. oddelek več. 1 K 70 h, odp. sv. 1 K 30 h, odp. vš. 96 h; sedež na I. balkonu II. oddelek več. 1 K 50 h, odp. sv. 1 K 06 h, odp. vš. 96 h; fotelj na II. balkonu več. 2 K 10 h, odp. sv. 1 K 40 h, odp. vš. 96 h; sedež na II. balkonu I. oddelek 1 K 60 h, odp. sv. 96 h, odp. vš. 74 h; sedež na II. balkonu II. oddelek več. 1 K 30 h, odp. sv. 96 h, odp. vš. 74 h; sedež na galeriji I. oddelek več. 1 K 06 h, odp. sv. 86 h, odp. vš. 64 h; sedež na galeriji II. oddelek več. 86 h, odp. sv. 64 h, odp. vš. 54 h; sedež na galeriji III. oddeleki več. 74 h, odp. sv. 54 h, odp. vš. 54 h; sedež na galeriji IV. oddelek več. 54 h, odp. sv. 42 h, odp. vš. 32 h; Stojišče v parterju več. 1 K 30 h, odp. sv. 64 h, odp. vš. 54 h; Stojišče v parterju (društ. listek) več. 74 h, odp. sv. 64 h, odp. vš. 54 h; Otroški v parterju in I. balkonu več. 64 h, odp. sv. 42 h, odp. vš. 32 h; Stojišče na galeriji več. 32 h, odp. sv. 22 h, odp. vš. 22 h; Otroški I. v parter. in I. balkon več. 64 h, odp. sv. 42 h, odp. vš. 32 h; Otroški I. II. balkon, galerija več. 42 h, odp. sv. 32 h, odp. vš. 22 h.

\*

**Pištckovo gledališče na Vinogradih.** Poprej letno, sedaj tudi zimsko gledališče ima prostora za 1800 oseb.

Cene mest pri ljudskih ob predstavah (številke značijo prve: pri večernih predstavah ob nedeljah; druge: pri popoldanskih predstavah ob nedeljah; tretje: pri benefičnih predstavah ob nedeljah).

Loža: Ljudske predstave 3 K 20 h (5 K 20 h, 4 K 20 h, 5 K); sedež v loži 1 K 10 h (1 K 50 h, 1 K 30 h, 1 K 60 h); fotelj 1. vrste 90 h (1 K 30 h, 1 K 10 h, 1 K 40 h); fotelj 2. vrste 80 h (1 K 10 h, 90 h, 1 K 20 h); fotelj 3. vrste 70 h (90 h, 70 h, 1 K); fotelj na balkonu 1. vrste 70 h (1 K 10 h, 1 K 10 h, 1 K 20 h); fotelj na balkonu 2. vrste 54 h (84 h, 84 h, 1 K); sedež na balkonu 44 h (64 h, 64 h, 80 h); sedež v krogu 44 h (64 h, 64 h, 80 h); sedež na galeriji I. vrsta 34 h (54 h, 44 h, 60 h); sedež na galeriji 2. vrsta 34 h (44 h, 44 h, 40 h); parket (stojišče) 42 h (62 h, 62 h, 62 h), akadem. listek 32 h (42 h, 42 h, 42 h); vstop v parter 32 h (42 h, 42 h, 42 h); vstop na galerijo 22 h (22 h, 22 h, 22).

\*

**Ljudsko gledališče v Žižkovu.** Goji se opereta, činoigra, in mala komična opera. Gledališče ima subvencijo od mesta Žižkova in ima prostora 600 sedežev in 400 stojišč.

Cena mest: Prosceniova loža 8 K, loža v parterju, balkon, 6 K, mala loža 3 K 50 h, I. fotelj (1.—3. vrsta) 1 K 60 h, I. fotelj (4.—5. vrsta) 1 K 40 h, I. fotelj na balkonu 1 K 10 h, sedež na balkonu 90 h, stojišče 40 h, stojišče 30 h. Listke se lahko naroči tudi telefonično po št. 2503.

\*

**Gledališče Variété (Karlin).** Samo zimska sezona. Igra se same posebnosti. Parket pri mizah.

Cene mest:

Cene: 1 lože v parternem prosceniju ali pa v I. nadstropju K 25, 1 loža II. nadstropje (proscenij) K 20, 1 loža I. nadstropje K 20 (vedno za 4 osebe); parter (oddeljen) K 3, parter (neoddeljen) K 2, balkon 1 vrsta K 2, balkon 2.—4. vrsta K 1·50, galerija K 1—.

V nedeljah in praznikih so vedno 2 predstavi (ob 4. pop. in ob 8. zveč.). Otroci plačajo vedno — razen ob nedeljah in praznikih zvečer — polovico. Gledališče je spojeno z električno železnico s celim mestom, in so vozovi vedno po predstavi, pred gledališčem pripravljeni.

\*

**Kabaret Lucerna v Vodičkovi ulici.** Zimska in letna sezona. Na repertoiru so kratke predstave, ki so nekako med operetto in burko boljših gledališč in med šantanom.

(Lucerna): Cene: Parket I. K 3, II. K 2, III. K 1·50, podium I. K 3, II. K 2, III. K 1·50, balkon I. 2·50, balkon II. 1·50.

\*

**Koncertna dvorana v Reprezentančnem domu** pri Prašni brani (Smetanova dvorana). V dvorani so orglje s 70 registri. Tu se vrše filharmonični, pevski in koncerti solistov.

\*

**Koncertna dvorana v Rudolfinu** ima v I. parketu 280 sedežev (na levo lihi, na desno sodi), v II. parketu 220 sedežev, ki se dele na 20 lož, I. in II. tribuno s 186 sedeži in stojišči. Cene niso stalne; določi jih v vedno prireditelj. Praški konservatorij ima sledeče cene: Loža 16 K, I. parket 6 K, II. parket 4 K, I. tribuna 1. vrsta 4 K, II. vrsta 3 K, 3.—4. vrsta 2 K, II. tribuna 1 K 40 h, stojišče na tribuni 80 h.

## RAZNA NAVODILA.

**Okrepčila.** V Pragi se navadno zajtrkuje v kavarnah (glej stran 85) tudi v hotelih so v ta namen kavarne.

Zajutrek se dobi pa tudi v jedilnicah mesarjev, in sicer je priljubljena hrenovka s hrenom, kar je jako po ceni; dalje se zajtrkuje tudi v trgovinah jestvin, v vinarnah in revstavracijah kakor tudi hotelih in plzenskih restavracijah.

Cenejši obed po 1 K sestoji iz treh jedi in so taki obedi v mnogih restavracijah jako dobri. V drugih, boljših gostilnah je cena višja in sestoji jed iz treh in več vrst. Cena je od K 1.20—1.60. Glej stran 84.

Južina se zopet v kavarnah, večerja pa v restavracijah (stran 84) po lisku; pri mesarjih se dobi cenejša večerja.

\*

**Kopelji.** Samo v novejših, večjih in modernih hotelih so tudi kopelji. Priporočljive so pa tudi kopelji na Žofinu in Elizabetine pri mostu ces. Frana Josipa. Cenejše so: Kraljeva kopelj pri Karlovem mostu in pa v skoro vseh delih mesta občinske kopelji. (Friedländerjeve na Kralj. Vinogradih, občinske v Žižkovu, Holešovicah itd. Poleti pa priporočamo plavarne pod Letno, na Žofinu, ljudska plavarno pod Vyšegradom in na Smihovu.

\*

**Stranišča.** Vstop v ulične pissoire pod in nad zemljo je prost; zaprta stranišča veljajo I. razred 8 h, drugi razred 4 h. Za shrambo prtljage 8 h za kos.

\*

**Napitnina:** Napitnina precej podraži stanovanje v hotelu, ako se tam ne ostane več dni. Plača pa se sobarici in glavnemu natakarju po 40 h na dan, za več dni 1 K, za 8 dni 2 K; slugi in vratarju 20—40 h; postreščku (snažilcu čevljev nositelju prtljage) 40—60 h.

V restavracijah in kavarnah se plača pri manjšem računu 4—10 h, pri večjemu pa do 10% napitnine. Sprevödniku v električnem vozu se da 2—4 h, izvoščeku in fiakarju 20—60 h, glede na daljšo vožnjo 20—200 h, pri celodnevni vožnji izven mesta se plača kočijažu vse.

Za otvoritev hiše se plača hišniku 10 h od 10—12 ure, dalje pa po 20 h.

Slugam in vratarjam se plača po 48—80 h.



## SEZNAM:

- |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Akademija, umetniška 87.<br/>         Amerika 70.<br/>         Avtomobili 81.<br/>         Banka Živnostenská 66.<br/>         Belvedere 47, 87.<br/>         Bitka pri Lipanih 88.<br/>         Bolnišnica, otroška 71.<br/>         Brožikov Hus in volitev 14.<br/>         Jurija iz Poděbrad kraljem 14.<br/>         Cerkev Marije na Karlovu 70.<br/>         Cerkev sv. Apolinarija 71.<br/>         Cerkev sv. Tomaža 50.<br/>         Cerkev sv. Ignacija 73.<br/>         Cerkev sv. Miklavža 25.<br/>         Cerkev sv. Miklavža (ruska) 58.<br/>         Cerkev sv. Petra in Pavla 72.<br/>         Cerkev sv. Vida 38, 87.<br/>         Cerkev Tynska 8.<br/>         Cerkev Marije na Travničku 71.<br/>         Cerkev Marije (Hradčani) 31.<br/>         Cerkev Marije Zmagovite 23.<br/>         Cerkev sv. Cirila in Metoda<br/>         (Karlin) 53.<br/>         Cerkev sv. Frančiška Ser. 18.<br/>         Cerkev sv. Haštala 54.<br/>         Cerkev sv. Jakoba 7.<br/>         Cerkev sv. Janeza na Skalci 72.<br/>         Cerkev sv. Egidija 62.<br/>         Cerkev sv. Henrika 66.<br/>         Cerkev sv. Jurija 43.<br/>         Cerkev sv. Jožefa 51.<br/>         Cerkev sv. Karla Boromejskega<br/>         66.<br/>         Cerkev sv. Katarine 70.<br/>         Cerkev sv. Klementa 17.<br/>         Cerkev sv. Martina v Zidu 75.<br/>         Cerkev sv. Petra 53.<br/>         Cerkev sv. Salvatorja 17.<br/>         Cerkev sv. Štefana 69.<br/>         Cerkev sv. Vaclava 73.<br/>         Cerkev sv. Uršule 64.<br/>         Cerkve katoliške 88.</p> | <p>Črni stolp 45.<br/>         Cibulka 75.<br/>         Deželne deske 7.<br/>         Dvoriške, Tynsko 8.<br/>         Dvorišče, škofijsko 35.<br/>         Drožke 80.<br/>         Dom Faustov 73.<br/>         Dom Jana Nerude 27.<br/>         Dom Jungmannov 74.<br/>         Dom Karla Škrete 8.<br/>         Dom na Vytoni 72.<br/>         Dom Mestni (občinski) 4.<br/>         Dom Thunov 72.<br/>         Dom pri Čapku 54.<br/>         Dom pri dveh zlatih medvedih<br/>         16.<br/>         Dom pri kamenitem stebru 28.<br/>         Dom pri Štajnicu 21.<br/>         Dom Vaclava Budovca 8.<br/>         Emaus 72.<br/>         Električna železnica 77.<br/>         Fiakarji 80.<br/>         Fontana bronzoza 47.<br/>         Galerija kralj. Češkega 87.<br/>         Grad kraljevski 35.<br/>         Galerija v strahovskem samost.<br/>         87.<br/>         Galerija Nostiška 87.<br/>         Galerija privatna 87.<br/>         Gledališče Kralj. Vinogradov 92.<br/>         Gledališče ljudsko, Žižkov 97.<br/>         Gledališče narodno 64, 91.<br/>         Gledališče nemško 60.<br/>         Gledališče Pištěkovo 96.<br/>         Gledališče Švandovo 92.<br/>         Herkules 7.<br/>         Holareum 87.<br/>         Hoteli 83.<br/>         Informacije 90.<br/>         Invalidovna 53<br/>         Jednota Krasoumna 87.<br/>         Kabaret 97.</p> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

- Kapela božjega telesa 74.  
 Kapela sv. Križa 63, 87.  
 Kapela sv. Longina 69, 88.  
 Karlov 70.  
 Karolinum 59.  
 Katakombe 23.  
 Klementin 17.  
 Konvent blaž. Neže 54.  
 Letna 90.  
 Lačni zid 65.  
 Loreta 13.  
 Manes (pavilijon) 65.  
 Most Hlavkov 53.  
 Most Karlov 19.  
 Muzej Kralj. Češkega 67.  
 Muzej narodopisni 65.  
 Muzej praškega mesta 52.  
 Muzej obrtni 63.  
 Muzej tehnični 33.  
 Muzej tehnologično-obrtni 86.  
 Namestje Betlehemsko 63.  
 Namestje Hradčansko 32.  
 Namestje Karlovo 73.  
 Namestje križarsko 17.  
 Namestje loretansko 26.  
 Namestje Malo 15.  
 Namestje malostransko 23.  
 Namestje staromeško 10.  
 Namestje Vaclavsko 67.  
 Nasadi Havličkovi 89.  
 Nasadi Chotkovi 48, 89.  
 Nasadi Riegrovi 89.  
 Nebozizek 89.  
 Obora, Kraljevska 76.  
 Orloj, Staromeški 12.  
 Palača, nadškofijska 34.  
 Palača Clam-Gallasova 16.  
 Palača Coloredo-Mansfeldska 19.  
 Palača Černinska 29.  
 Palača Fürstenberška 48, 88.  
 Palača Kinška 10.  
 Palača Lichtensteinška 25.  
 Palača (nekdanj) Lobkoviška 51.
- Palača Michnov iz Vacinova 70.  
 Palača Nostiška na Mali strani 23.  
 Palača Nostiška v Novem mestu 60.  
 Palača Schönbornova 66.  
 Palača Schwarzenberška 32.  
 Palača Tunovska 27.  
 Palača Valdštejska 48.  
 Panorama kluba češ. turistov 88.  
 Panorama Nar. jednote pošum. 88.  
 Petřin 21.  
 Podskali 72.  
 Pogled na praški grad 90.  
 Pogled na Prago 90.  
 Pohořelec 28.  
 Pokopališče v Koširih 75.  
 Pokopališče židovsko 58.  
 Porodišnica 71.  
 Portal Brokovov 75.  
 Poříč 60.  
 Postrežčeki 82.  
 Prekop, jelenov 46.  
 Palača dvornih knezov 45.  
 Razgledi 90.  
 Razgledni stolp 65.  
 Razstava 87, 77.  
 Razstavišče 87, 77.  
 Restavracije 84.  
 Ravnateljstvo finančno 4.  
 Rotovž novi 17.  
 Rotovž novomeški 74.  
 Rotovž staromeški 12.  
 Rotovž židovski 57.  
 Rudolfinum 56.  
 Samostan emauski 72.  
 Samostan hibernski 4, 51.  
 Samostan križarski 19.  
 Samostan milosrdnih bratov 55.  
 Samostan strahovski 28.  
 Sirotišče (laško) 66.

- Slavin 72.  
 Smodniški stolp 7.  
 Soha sv. Jurija 44.  
 Soha Karla IV. 18.  
 Soha sv. Václava 18.  
 Sokol praški 69.  
 Strahov 28.  
 Stopnjišče v rotovžu 14.  
 Spomenik Fran Palackega 72.  
 Spomenik Halkov 74.  
 Spomenik Husov 12.  
 Spomenik Jungmannov 74.  
 Spomenik Karoline Světle 74.  
 Spomenik Mahov 90.  
 Spomenik Radeckega 25.  
 Spomenik Roeslov 74.  
 Sinagoga Mayzlova 58.  
 Sinagoga Pinkasova 56.  
 Sinagoga staronova 57.  
 Sinagoge 90.  
 Stolp Marijin 11.  
 Šola tinska 10.  
 Štvanice 53.  
 Trg ogleni 61.  
 Trg zeleni 61.  
 Ulica Celetna 7.  
 Ulica Josefovská 56.  
 Ulica Karmelitánská 4.  
 Ulica Karoline Světle 63.  
 Ulica Nerudova 27.  
 Ulica Valdštájská 48.  
 Ulica Melantrihova 15.  
 Ulica Tomáška 50.  
 Ulica Týnská 8.  
 Ulica pri Daliborki 45.  
 Ulica Zláta 45.  
 Urania 92.  
 Úvoz 28.  
 Variété 97.  
 Veliká prioriját malteška 21.  
 Vikárka 46.  
 Vila Gröbova 69.  
 Vila K. I. Dienzenhoferja 75.  
 Višegrad 72.  
 Vladná dvorána 36.  
 Vladislavova dvorána 37.  
 Vodníci tujcev 90.  
 Vrt botanični 89.  
 Vrt cesarski 46, 89.  
 Vrt fürstenberški 89.  
 Vrt kraljevski 89.  
 Vrt lobkoviški 89.  
 Vrt schönborski 66, 90.  
 Vrt društveni 90.  
 Vrt valdštájski 90.  
 Vrtovi praški 90.  
 Vzpenjače 77.  
 Železniške postaje 77.  
 Žižkov 90.  
 Mostni stolpi malostránski 21.  
 Mostni stolp staromeški 18.





## KAZALO:

<b>Prvi obhod:</b> Najlepši deli stare Prage . . . . .	4
Smodniški stolp 4. Mestni dom 4. Čeletna ulica 7. Cerkev sv. Jakoba 7. Tynski dvor 8. Tynska cerkev 8. Staromeški trg 10. Kinska palača 10. Rotovž 12. Orloj 12. Mali trg 15. Clam-Gallassova palača 16. Klementin 16. Križarski trg 17. Mostni stolpi 18. Karlov most 19. Mala stran 20. Miklavževa cerkev 24. Nerudova ulica 26. Uvoz 28. Strahov 29. Loreto 31. Hradčanski trg 32. Švarcenberška palača 33. Tehnični muzej 33. Kralj. grad 34. Stolnica sv. Vida 38. Cerkev sv. Jurija 43. Daliborka 45. Jelenov prekop 46. Belvedere 47. Bronzova fontana 47. Valdštajnska palača 48. Cerkev sv. Tomaža 50. Lobkoviška palača 50. Cerkev sv. Josipa 52.	
<b>Drugi obhod</b> iz Novega mesta skozi Staro mesto k Narod. gledališču in na Petřin . . . . .	51
Hibernski samostan 51. Mestni muzej 52. Sv. Peter 53. Cerkev sv. Haštala 54. Rudolfinum 56. Sinagoga 57. Karolinum 59. Zeleni trg 61. Nar. gledališče 64. Petřin 69.	
<b>Tretji obhod:</b> Prašna brana, Višegrad, Smihov, Kralj. Obora . . . . .	66
Živnostenska banka 66. Vaclávski trg 67. Muzej 67. Sokol 69. Karlov 70. Podskali 71. Spomenik Fr. Palačkega 71. Erhaus 72. Smihov 74. Kralj. Obora 76.	
<b>II. Praktični vodnik</b> . . . . .	77
Železnice 77. Fiakarji 80. Avtomobili 81. Kavarne, hoteli, restavracije 83. Muzeji, galerije 85. Palače 89. Vrtovi, nasadi 90. Gledališča 91. Razno 98. Seznam 99.	



I. Staro Mesto: (I. Staré Město:)

- A Staromeški rotovž (Radnice staroměstská) E 5  
 B Soha Matere božje (Sloup P. Marie) E 4  
 C Husov spomenik (Husův pomník) E 5  
 D Spomenik cesarja Karola IV. (Pomník cis. Karla IV.) D 5  
 E Klementin (Klementinum) E 5  
 F Karolin (Karolinum) F 5  
 G Spomenik cesarja Frančiška (Pomník císaře Frant. D 5  
 H Češka hranilnica (Česká spořitelna) E 6  
 CH Policijsko ravnateljstvo (Policejní ředitelství) E 6  
 J Nemška tehnik (Německá technika) E 5  
 K Mestna hranilnica (Městská spořitelna) E 5  
 L Nemško gledališče (Německé divadlo) F 5  
 M Industrijska šola (Průmyslová škola) E 5  
 N Tržnica (Tržnice) E 5  
 O C. kr. deželno trgovsko rodišče [C. k. zem. obch. soud) F 9  
 P Representačni mestni dom [Obecní dům repesentační] F 5  
 Q Prašná brána (Prašná brána) F 5  
 R Trgovska in obrtna zbornica (Obch. a živnostenská ko-  
 mora) F 5  
 S C. kr. akademski gimnazij (C. k. akadem. gymnasium) E 4  
 T Rudolfin (Rudolfinum) E 4  
 U C. kr. žensko učiteljišče (C. k. ústav učitelek) E 4  
 V Umetniško-industrijski muzej (Uměl.-prům. museum) E 4  
 X Glasbeni konservatorij (Konzervatoř hudby) E 4  
 Y Zvedarna (Hvězdárna) E 5  
 Z Češka realka (Reálka česká) E 4  
 1. Tynska cerkev (Chrám Týnský) E 5  
 2. Cerkev sv. Jakoba (Kostel u sv. Jakuba) F 4  
 3. Cerkev sv. Duha (Kostel u sv. Ducha) E 4  
 4. Cerkev sv. Mikolaja (ruski) (Kostel u sv. Mikuláše)  
 (ruský) E 4  
 5. Cerkev sv. Salvatorja (evangelski) (Kostel u sv. Salva-  
 tora) (ev.) E 4  
 6. Cerkev sv. Haštala (Kostel u sv. Haštala) F 4  
 7. Cerkev sv. Neže (Kostel a klášter u sv. Anežky) F 4  
 8. Cerkev usmiljenih bratov (Kostel u Milosrdných) E 4  
 9. Križevniška cerkev (Kostel u Křižovníků) D 5  
 10. Cerkev sv. Salvatorja in Klementa (Kostel u sv. Salva-  
 tora a sv. Klimenta) E 5  
 11. Cerkev (laška kapela) Kostel (vlašská kaple) E 5

12. Dominikánska cerkev (sv. Egidij) (Kostel u Dominikánů)  
(sv. Jiljí) E 5
13. Kapela sv. Križa (Kaple u sv. Kříže) E 5
14. Martinska kapela (Martinská kaple) E 5
15. Cerkev sv. Havla (Kostel u sv. Havla) E 5

## II. Novomesto: (II. Nové Město:)

- A Narodno gledališče (Národní divadlo) D 6
- B Meščanska čitalnica (Měšťanská beseda) E 6
- C Deželna banka (Zemská banka) F 5
- D Živnostenska banka (Živnostenská banka) F 5
- E Borza pridelkov (Plodinová bursa) F 5
- F Finančno ravnateljstvo (Finanční ředitelství) F 5
- G Mestni muzej (Městské museum) G 4
- H Hipotečna banka (Hypoteční banka) G 5
- CH Posojilnica (Půjčovna) G 5
- J Novo nemško gledališče (Německé divadlo nové) G 6
- K Spomenik J. Svatopluka Pressla (Pomník J. Svatopl.  
Pressla) G 6
- L Spomenik Dobrovskega (Pomník Dobrovského) F 6
- M Muzej kraljestva Češkega (Museum král. Českého) F 6
- N Spomenik sv. Venčeslava (Pomník sv. Václava) F 6
- O Jungmannov spomenik (Pomník Jungmannův) E 5
- P Halkov spomenik (Pomník Hálkův) E 6
- Q Spomenik Karoline Světle (Pomník Karoliny Světlé) E 7
- R Spomenik Resla (Pomník Roelzův) E 7
- S Palackega spomenik (Pomník Palackého) E 7
- T Češka univerza (Česká universita) F 7
- U Otroška bolnišnica (Dětská nemocnice) F 8
- V Zavod za najdenčke (Nalezinec) F 8
- X Porodnišnica (Porodnice) F 8
- Y Bolnišnica na Karlovem (Chorobinec na Karlově) F 8
- Z1 Anatomični zavod (Ústav anatomický) E 7
- Z2 Fizikalni zavod (Ústav fyzikální) F 8
- Z3 Matematični zavod (Ústav matematický) F 8
- Z4 Kemični zavod (Ústav chemický) F 8
- Z5 Fysiologični zavod (Ústav fiziologický) F 8
- Z6 Hygijski zavod (Ústav hygienický) F 8
- Z7 Prirodoslovni zavod (Ústav přírodovědecký) F 7
- Z8 Botanični zavod (Ústav botanický) E 8
- Ž8 Češka tehnik (Česká technika) E 7
- Ž1 II. oddelek Češke tehnike (České techniky odděl. II.) E 7
- Ž2 Minerva (Minerva) E 6



- A 1 Hlahol (Hlahol) E 6  
 B 2 Hlavkovi zavod (Hlávková kolej) E 7  
 C 2 Česko izdelovateljsko društvo (Čes. výrobní spolek) E 7  
 Č 2 Češkoslovsanska trgovska akademija (Česko-sl. obch. akademie) E 7  
 D 2 C. kr. deželno kazensko sodišče (C. k. zemský trestní soud) E 6  
 1. Cerkev sv. Petra (Kostel u sv. Petra) G 4  
 2. Cerkev sv. Klementa (evang.) (Kostel u sv. Klimenta) (evang.) F 4  
 3. Cerkev sv. Josipa (Kostel u sv. Josefa) F 4  
 4. Cerkev sv. Henrika (Kostel u sv. Jindřicha) F 5  
 5. Cerkev Device Marije Snežne (Kostel Panny Marie Sněžné) F 5  
 6. Trinitarska cerkev (Kostel u Trinitárů) E 6  
 7. Cerkev sv. Mihaela (evang.) (Kostel u sv. Michala) (ev.) E 6  
 8. Cerkev sv. Vojteha (Kostel u sv. Vojtěcha) E 6  
 9. Uršulinska cerkev (Kostel u Voršilek) E 6  
 10. Cerkev sv. Ivana na Skali (Kostel u sv. Jana na Skalce) E 7  
 11. Emauška cerkev (Kostel v Emausích) E 7  
 12. Cerkev sv. Trojice v Podskali (Kostel u nejsv. Trojice v Podskali) E 8  
 13. Elizabetska cerkev (Kostel u Alžbětinek) E 8  
 14. Cerkev na Karlovu (Kostel na Karlově) F 8  
 15. Cerkev sv. Apolinarija (Kostel u sv. Apolináře) F 8  
 16. Cerkev sv. Štefana (Kostel u sv. Štěpána) F 7  
 17. Cerkev sv. Ignacija (Kostel u sv. Ignáce) F 7  
 18. Cerkev sv. Katerine (Kostel u sv. Kateřiny) F 7  
 19. Cerkev sv. Ane (Kaple u sv. Anny) F 7  
 20. Cerkev sv. Marije (Kostel u P. Marie Zvěstování) E 8

**III. Mala stran (manjše mesto): (III. Malá Strana)  
 (menší město:)**

- A Namestništvo (Místodržitelství) C 4  
 B Deželna zbornica (Sněmovna) C 4  
 C Deželni šolski svet (Zemská školní rada) B 4  
 D C. kr. vojaško poveljstvo (C. k. vojenské velitelství) C 4  
 E Spomenik maršala Radeckija (Pomník maršálka Radeckého) C 4  
 F Malostranski Sokol (Sokol) C 6  
 G Češka gimnazija (Čes. gymnasium) D 4  
 H Klarov zavod za slepce (Klárův ústav slepců) D 4

- CH Nemško učiteljišče (Něm. učitel'ský ústav) C 5  
 J Štrakova akademija (Akademie hrab. Straky) D 4  
 K Češka realka (Reální škola česká) C 5  
 L Razgledni stolp na Petrinu (Rozhledna na Petříně) B 5  
 1. Cerkev Maltanov (Kostel Maltánský) C 5  
 2. Cerkev sv. Nikolaja (Kostel u sv. Mikuláše) C 4  
 3. Cerkev sv. Tomaža (Kostel u sv. Tomáše) C 4  
 4. Cerkev Kajetanov (Kostel u Kajetánů) C 4  
 5. Cerkev Karmelitov (Kostel Karmelitánů) C 4  
 6. Cerkev sv. Lavrenca (Kostel u sv. Vavřince) B 5

#### IV. Hradžane: (IV. Hradčany:)

- A Kraljevi grad (Královský hrad) C 4  
 B Nadškofijska palača (Arcibiskupský palác) B 4  
 C Ernestin (Ernestinum) B 4  
 Č Belvedere (gradič kraljice Ane) (Belvedere) (letohrádek královny Anny) C 3  
 D Športno igrišče (Míčovna) C 4  
 E Zavod za slepce (Ústav slepců) B 4  
 F Vojaška bolnica (Vojenská nemocnice) B 4  
 1. Hram sv. Vida (Chrám sv. Víta) C 4  
 2. Cerkev sv. Jurija (Kostel sv. Jiří) C 4  
 3. Cerkev Vseh svetih (Kostel Všech Svatých) C 4  
 4. Loretanska cerkev (Kostel Loretanský) B 4  
 5. Kapučinska cerkev (Kostel u Kapucínů) B 4  
 6. Strahovska cerkev (Kostel na Strahově) C 5

#### V. Jožefov: (V. Josefov:)

- A Židovski rotovž (Radnice židovská) E 4  
 B Staro židovsko pokopališče (Hřbitov starý židovský) E 4  
 1. Meyslova sinagoga (Meyslova sinagoga) E 4  
 2. Sinagoga reform. židovske cerkve (Synagoga reform. církve židovské) E 4  
 3. Staro-nova šola (Staro-nová škola) E 4

#### VI. Kraljevi Višegrad: (VI. Král. Vyšehrad:)

- A Rotovž (Bývalá radnice) E 8  
 B Dijaško zavetišče in Učiteljski dom (Stud. útulek a Učitel'ský dům) E 8  
 C Proštija (Proboštství) E 9  
 1. Cerkev sv. Petra in Pavla (Kostel sv. Petra a Pavla) E 9  
 2. Kapela sv. Martina (Kaple sv. Martina) E 9

## VII. Holešovice-Bubni: (VII. Holešovice-Bubny:)

- A Magistratne pisarne (Magistrátní úřadovna) G 1
- B Sokolski dom (Sokolovna) F 2
- C Slikarska akademija (Malířská akademie) F 2
- D »Urania« gledališče (Divadlo »Uranie«) J 1
- E Ljudska kopelj (Lidové lázně) G 3
- F Moderna galerija (Moderní galerie) F 1
- G Industrijsko-razstavna palača (Průmysl. výstav. palác) F 1
- H Osrednja klaonica (Ústřední jatky) H 2
- CH Češka realka (Česká reálka) G 2
- J Vzpenjača (Lanová dráha) F 3
- 1. Cerkev sv. Klimenta (Kostel sv. Klimenta) F 3

### Bubeneč: (Bubeneč:)

- A Letovišče namestnika (Letohrádek místodržitele) D 1
- B Rotovž (Radnice) D 1
- C Sokolski dom (Sokolovna) E 2
- 1. Cerkev sv. Gotharda (Kostel sv. Gottharda) D 1

### Karlín: (Karlín:)

- A Rotovž (Radnice) H 4
- B Narodni dom (Národní dům) K 3
- C Variété-gledališče (Varieté) H 4
- D Realka (Reálka) J 4
- E Sokol (Sokol) H 4
- F Posojilnica (Záložna) G 4
- 1. Cerkev sv. Cirila in Metoda (Kostel sv. Cyr. a Meth.) H 4
- 2. Samostan usmiljenk (Klášter milosrd. sester) H 4

### Žižkov: (Žižkov:)

- A Rotovž (Radnice) J 5
- B Sokol (Sokol) J 5
- C Okrajno sodišče (Okresní soud) H 5
- D Havlíčkov spomenik (Pomník Havlíčkův) J 5
- 1. Cerkev sv. Prokopa (Kostel sv. Prokopa) J 5
- 2. Cerkev sv. Roka na Olšanih (Kostel sv. Rocha v Olšanech) K 6
- 3. Cerkev sv. Ane (Kostel sv. Anny) K 5

### Smihov: (Smíchov:)

- Á Rotovž (Radnice) C 7
- B Libušino gledališče (Divadlo u Libuše) C 6
- C Arena (Arena) D 8



- D Okrajno glavarstvo (Okresní hejtmanství) D 7  
 E Gluhonemica (Ústav hluchoněmých) B 7  
 F Industrijska šola (Průmyslová škola) C 7  
 G Narodopisni muzej (Museum národopisné) C 7  
 H Narodni dom (Národní dům) D 7  
 CH Francisco Josephinum (Francisco Josephinum) A 7  
 J Sokol (Sokol) B 7  
 K Bolnica (Nemocnice) B 7  
 L Sokolski dom (Sokolovna) D 8  
 M Ljudska kopelj (Lidové lázně) C 8  
 1. Cerkev sv. Venčeslava (Kostel sv. Václava) C 7

**Kraljevi Vinogradi: (Král. Vinohrady:)**

- A Rotovž (Radnice) G 7  
 B Narodni dom (Národní dům) G 7  
 C Mestno gledališče (Divadlo) G 7  
 D Sinagoga (Synagoga) G 7  
 E Posojilnica (Záložna) G 7  
 F Okrajna sodnija (Okresní soud) H 7  
 G Kopelj (Lázně) G 7  
 H Pivovarna (Pivovar) J 7  
 J Realka (Realka) G 6  
 K Okrajna poboljševalnica (Okresní vychovatelná) J 7  
 L Pištškovo gledališče (Arena Pištškova) H 7  
 M Vodojem (Rozdělovací vodojem) K 7  
 1. Cerkev sv. Ljudmile (Kostel sv. Ludmily) G 7

**Vršovice: (Vršovice:)**

- A Mestna hiša (Radnice) J 8  
 B Posojilnica (Záložna) J 8  
 C C. kr. sodnija (C. k. soud) J 8  
 D Sokol (Sokol) H 8  
 1. Cerkev sv. Nikolaja (Kostel sv. Mikuláše) J 8

**Nusle: (Nusle:)**

- A Rotovž (Radnice) H 9  
 B Mestni dom (Obecní dům) H 9  
 C Okrajna sodnija (Okresní soud) H 9  
 D Kopelj (Lázně) G 9  
 E »Sokol« (»Sokol«) H 9

**Dejvice: (Dejvice:)**

- A Rotovž (Radnice) C 3  
 B Sokolski dom (Sokolovna [zatímní]) C 3





TISKANO IN ZALOŽENO OD TVRDKE  
DR. EDVARD GRÉGR IN SIN V PRAGI.

***Cena K 2.20.***



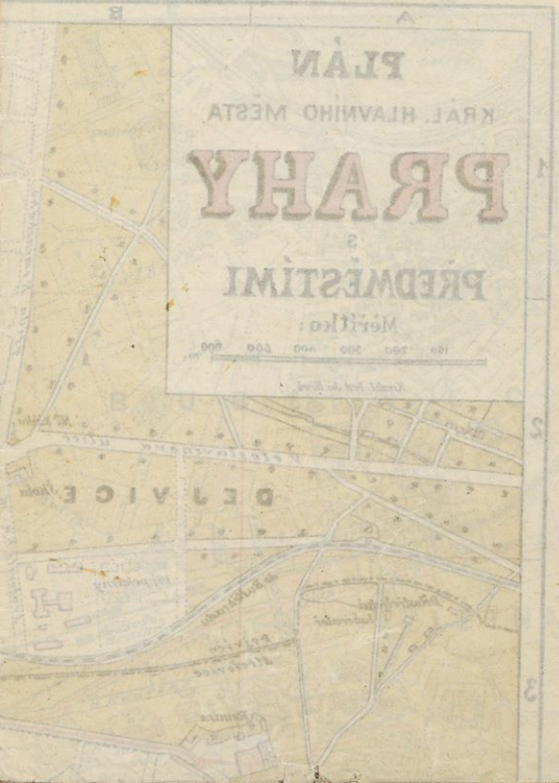




PLAN  
KRAL. HLAVNIHO MESTA  
**PRAHY**  
PREDMESTIMI

Měřítko:  
100 200 300 400 500 600

Číslo listu 1000





NAČRT KRALJ. GLAVNEGA MESTA PRAHE IN PREDMEST.

PLÁN  
KRAL. HLAVNIHO MĚSTA  
**PRAHY**  
S  
PŘEDMĚSTÍMI

Měřítko:

100 200 300 400 500 600 m.

Kreslil Ing. J. B. Brzda.







5-09148

UNIVERZITETNA KNJIŽNICA MARIBOR

4153

COBISS



000509148

**ZA ČITALNICO**